

การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน
ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

โดย
นางสาวนภวรรณ งามขำ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน
ตำบลคู้ายามี่ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

PARTICIPATION OF PEOPLE IN KHUYAI MI SANANM CHAIKHET
CHACHOENGSAO IN PROTECTING THE AREA OF FOOD SECURITY.

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Arts (COMMUNITY PSYCHOLOGY)
Department of Psychology and Guidance
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2017
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

56256308 : จิตวิทยาชุมชน แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน, การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร, การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย, ความผูกพันกับชุมชน, ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน

นางสาว นภวรรณ งามขำ: การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร. นวลฉวี ประเสริฐสุข

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันกับชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน ของคนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของคนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน 3) เพื่อศึกษาว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันกับชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่างเป็นหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1) ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน และความผูกพันกับชุมชน อยู่ในระดับมาก ส่วนการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย และการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

2) การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของคนในชุมชน ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อจำแนกตาม อาชีพ พบว่าไม่แตกต่างกัน

3) การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน สามารถร่วมกันทำนายน การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของคนในชุมชนตำบล คู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ร้อยละ 47.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

56256308 : Major (COMMUNITY PSYCHOLOGY)

Keyword : PEOPLE PARTICIPATION FOOD SECURITY AREA, INFORMATION PERCEPTION, SOCIAL SUPPORT CIVIL SOCIETY NETWORK, RELATIONSHIP WITH COMMUNITY, COMMUNITY RIGHTS

MISS NOPPAWAN NGAMKOME : PARTICIPATION OF PEOPLE IN KHUYAI MI SANANM CHAIKHET CHACHOENGSAO IN PROTECTING THE AREA OF FOOD SECURITY. THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR NUANCHAVEE PRASERTSUK, Ph.D.

Through a case study of Khuyaimi Sub district Community in Sanam Chaikhet District, Chachoengsao Province, this research aims to 1) identify levels of people's participation in protecting food security area, information perception, social support from civil society networks, relationships with their community, and knowledge on community rights; 2) compare different levels of participation of people in different groups within the community when classified by their sex, age, education level, occupation, income level, and engagement with community organizations or groups; 3) understand if the selected factors (information perception, social support from civil society networks, relationships with their community, and knowledge on community rights) have affected people's participation in their community's efforts to protect food security area. Sample group comprises 359 people who are leaders of households in Khuyaimi Sub district Community; the samples were selected by Stratified Random Sampling method. Data were collected through questionnaires created by the researcher. Data analysis involved, for example, the following statistical analyses methods: Percentage, Mean, Standard Deviation, Independent t-test, One-way ANOVA, and Stepwise Multiple Regression Analysis.

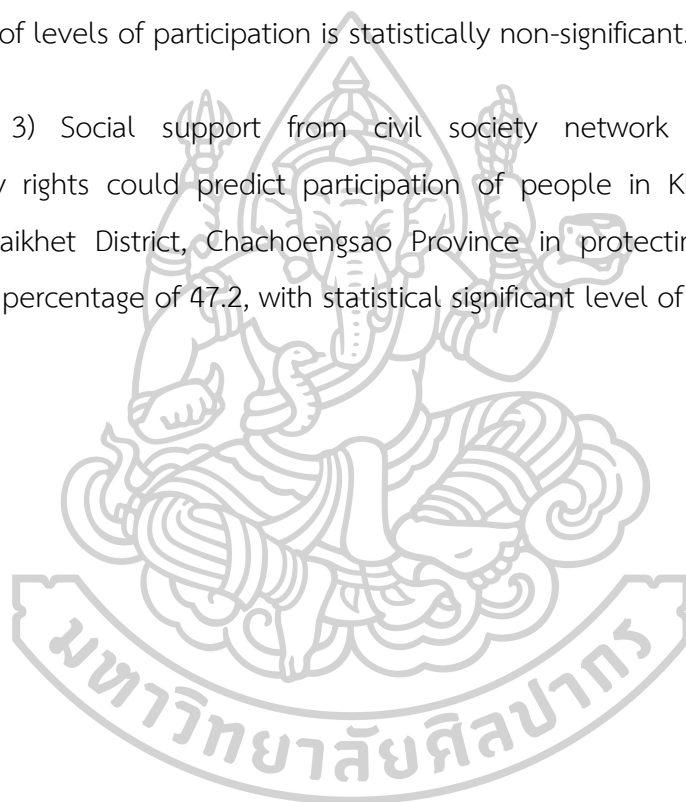
In summary, the research found that, for the case study of Khuyaimi Sub district Community:

1) Levels of people's knowledge on community rights were high; people have tight relationships with their community; found at medium levels are

information perception, social support from civil society networks, and level of participation in protecting food security area in the community.

2) The participation of people in Khuyaime Sub district, Sanam Chaikhet District, Chachoengsao Province in protecting the area of food security . When classified by sex, age, education level, income level and their engagement with community organizations or groups; the differences of levels of participation are statically significant at .05 level. When sample classified by occupations, the difference of levels of participation is statistically non-significant.

3) Social support from civil society network and knowledge on community rights could predict participation of people in Khuyaime Sub district, Sanam Chaikhet District, Chachoengsao Province in protecting the area of food security at percentage of 47.2, with statistical significant level of .01

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.นวลฉวี ประเสริฐสุข อาจารย์ ดร.นงนุช โจรนเลิศ และ อาจารย์ ดร.อรุปรีย์ เกิดในมงคล ที่ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อีกทั้งให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำปรึกษาที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ แกนนำ กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก พื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ว่าการอำเภอสนามชัยเขต และองค์การบริหารส่วนตำบล คู้ยายหมี จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ช่วยอำนวยความสะดวกข้อมูลพื้นฐาน และอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลในการวิจัย

ขอบคุณหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ช่วยให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม และทำให้การจัดเก็บข้อมูลดำเนินไปได้สำเร็จ

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่และบุคลากรของภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่บุคลากรบัณฑิตวิทยาลัยทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือ รวมถึงอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงาน ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือและสนับสนุนให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ

ขอขอบคุณ ในความรัก ความห่วงใย ความช่วยเหลือ และกำลังใจอันมีค่าจากครอบครัว และมิตรภาพจากเพื่อนมิตร ที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือตลอดระยะเวลา ในการทำวิทยานิพนธ์

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ คุณพ่อ คุณแม่ คณาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

นภวรรณ งามข้า

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	7
ปัญหาการวิจัย.....	7
สมมติฐานการวิจัย.....	8
ขอบเขตการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	12
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
1. ข้อมูลพื้นฐาน ศักยภาพพื้นที่แหล่งผลิตอาหาร ของ ตำบลคูยายหมี จังหวัดฉะเชิงเทรา และ โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนตำบลคูยายหมี และองค์กรต่างๆ.....	13
2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางด้านอาหาร.....	23
3. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม.....	28
4. แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร.....	37
5. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคมของภาคีเครือข่าย.....	44
6. แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันต่อชุมชน.....	53

7. แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวกับสิทธิชุมชน	56
8. งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล.....	63
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	70
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	70
2. ตัวแปรที่ศึกษา	73
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	75
4. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ.....	80
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	81
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	85
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน และการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลคูยายหมี อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	93
ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กร ชุมชน	95
ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทาง อาหาร ของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสยามชัย เขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคี เครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน	105
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	108
สรุปผลการศึกษาวิจัย	109
อภิปรายผลการวิจัย.....	112
ข้อเสนอแนะของการวิจัย	125

รายการอ้างอิง 130

ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย 136

ภาคผนวก ข คะแนนแบบสอบถามจำแนกรายข้อ 153

ประวัติผู้เขียน 165

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้าน ตำบลคู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา	72
ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามเพศ.....	85
ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามอายุ.....	86
ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามการจัดกลุ่มอายุใหม่	86
ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามระดับการศึกษา	87
ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามการจัดกลุ่มระดับการศึกษาใหม่.....	87
ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามการจัดกลุ่มอาชีพ....	88
ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามการจัดกลุ่มอาชีพใหม่	88
ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามการจัดกลุ่มรายได้ต่อเดือน.....	89
ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามการจัดกลุ่มรายได้ต่อเดือนกลุ่มใหม่.....	90

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบล คูยายหมี่ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน	90
ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบล คูยายหมี่ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามจำนวนการเข้าร่วม กลุ่ม องค์กรชุมชน.....	91
ตารางที่ 13 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบล คูยายหมี่ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามการจัดกลุ่มจำนวนการ เข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน กลุ่มใหม่.....	92
ตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าระดับ และอันดับที่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การ สนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน และการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ ความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี่ อำเภอ สนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน.....	93
ตารางที่ 15 แสดงจำนวน ร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบล คูยายหมี่ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามระดับความรู้เรื่อง สิทธิชุมชน	94
ตารางที่ 16 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่ม ตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี่ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามเพศ	95
ตารางที่ 17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ ความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี่ อำเภอ สนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามอายุ.....	96
ตารางที่ 18 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทาง อาหารของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี่ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามอายุ	96
ตารางที่ 19 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ของการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความ มั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี่ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัด ฉะเชิงเทรา จำแนกตามอายุ	97

ตารางที่ 29 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน..... 103

ตารางที่ 30 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน 104

ตารางที่ 31 แสดงการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (X_1) การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย (X_2) ความผูกพันต่อชุมชน (X_3) ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน (X_4) และการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร (Y) ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา..... 105

ตารางที่ 32 แสดงการวิเคราะห์ตัวแปร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน ที่สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis)..... 106

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์โลกในปัจจุบันกำลังเผชิญกับวิกฤติอาหาร (Food Crisis) วิกฤติราคาอาหารโลกที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2550-2551 ทำให้เกิดสภาวะราคาอาหารที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก นำมาซึ่งความไม่มั่นคงทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว อีกทั้งยังมีปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก ล้วนส่งผลต่อการผลิตอาหารของโลกทั้งสิ้น วิกฤตการณ์อาหารโลกไม่ใช่ปัญหาระยะสั้นๆ เพราะประชาคมโลกต่างให้ความสนใจ และตระหนักถึงประเด็นปัญหาเหล่านี้ด้วยความวิตกกังวล

สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นที่รับรู้ของประชาคมโลกว่าอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร เป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าการเกษตร ถือเป็นประเทศส่งออกอาหารรายใหญ่ของโลก มีสินค้าอาหารหลากหลายรายการที่ส่งออกในระดับต้นๆ ของโลก แต่ประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในประเทศที่รวมอยู่ในกลุ่มประเทศที่ถูกตั้งข้อสงสัยถือว่าเป็นประเทศที่ส่งออกอาหาร แต่กลับมีประชากรจำนวนมากขาดความมั่นคงทางอาหาร (David, 2006) ดังนั้นเพื่อป้องกันความเดือดร้อนจากราคาอาหารที่มีราคาสูงขึ้น สร้างประสิทธิภาพการผลิตและรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) ประเทศไทยจึงควรกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศที่มุ่งปกป้องพื้นที่ผลิตอาหาร เพื่อความมั่นคงของชาติและสามารถสร้างความมั่งคั่งให้กับคนในประเทศ (เครือข่ายปกป้องพื้นที่ผลิตอาหารภาคใต้, 2555)

ในช่วงการพัฒนาที่ต้องการนำแผ่นดินและทรัพยากรธรรมชาติมารับใช้มนุษย์ได้เกิดแผนการพัฒนาขึ้นทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยที่เราเรียกว่าแผนพัฒนาชาติ ซึ่งทำให้การเข้าถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรต่างๆ ถูกเข้ามาจัดการอย่างหนัก ตลอดระยะเวลา 30 ปี ของการพัฒนาอุตสาหกรรม ได้ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกเปลี่ยนเป็นสินค้า พื้นที่แหล่งอาหารตามธรรมชาติ ที่คน ครอบครัว และชุมชนพึ่งพาถูกทำลาย ความมั่นคงทางอาหารสั้นคลอน คุณภาพชีวิตของคนต่ำลง อะไรควรเป็นเป้าหมายของการพัฒนา อีกทั้งนโยบายเกษตรกรรมของประเทศมุ่งสู่การพัฒนาเชิงอุตสาหกรรมและพาณิชย์ภายใต้ระบบการค้าเสรีของโลก ซึ่งถูกควบคุมกำกับโดยบริษัทข้ามชาติ ทั้งในด้านเทคโนโลยี กลไกตลาด

การกำหนดชนิดพืชที่ปลูก การกำหนดความต้องการบริโภคของตลาด หรือสร้างให้ประชาชนมีวัฒนธรรมการบริโภคเชิงเดี่ยวที่ขึ้นต่อประเภทผลผลิต ผลจากทิศทางการนโยบายดังกล่าวได้นำมาสู่การสร้างระบบ ผูกขาดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตอาหาร เช่น นโยบายเปิดกว้างให้กลุ่มทุนสามารถครอบครองทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเสรี ระบบกรรมสิทธิ์ปัจเจกที่ขยายไปสู่ทรัพยากรทุกประเภทเพื่อการผูกขาดทรัพยากรของกลุ่มทุน จึงเห็นได้ว่าไม่เพียงแต่ระบบเกษตรกรรม แม้แต่ทรัพยากรที่เป็นฐานชีวิตของประชาชน ก็ถูกผูกขาดเพื่อความมั่นคงของทุนภายใต้ระบบการค้าเสรีด้วยเช่นกัน (สุทธิธรรม เลขวิวัฒน์, 2555)

ในปี พ.ศ.2550 เริ่มมีแผนผลักดันโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อน 600 เมกะวัตต์โดยใช้ถ่านหิน ในพื้นที่ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งชุมชนตำบลคูยายหมื่น ได้อยู่ในเขตรัศมีของพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบจากโรงไฟฟ้าดังกล่าว ในขณะที่ชุมชนตำบลคูยายหมื่น อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ในภูมิศาสตร์เขตร้อน บริเวณลุ่มน้ำท่าลาด ระบบนิเวศมีความหลากหลายทางชีวภาพและมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติเฉพาะตัว ซึ่งหากย้อนไปราว 50 ปี จะพบว่าพื้นที่แถบนี้ยังมีสภาพเป็นป่าไม้อุดมสมบูรณ์ แต่ปัจจุบันป่าลดลงไปมาก ด้วยกิจกรรมและการพัฒนา แต่ภายหลังเมื่อชุมชนเริ่มตระหนักถึงความสำคัญจึงเริ่มกลับมาฟื้นฟูป่าและสายน้ำเป็นสมบัติสาธารณะ เป็นแหล่งอาหารที่เข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมจากทุกชนชั้น คลองที่ไหลผ่านเพื่อประโยชน์ของหลายชุมชน พื้นที่เหมาะกับการเติบโตของพืชพรรณและสัตว์น้ำ เป็นครัวใกล้บ้านของคนริมคลอง จากการสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจชุมชนของโครงการพัฒนาชนบท แควระบบ-สี่ด จังหวัดฉะเชิงเทราในปี พ.ศ.2554 จำนวน 124 ครอบครัวยังคงทำมาง่าง ทำมัง ไท สระไม้แดง บางพะเนียง อ่างทอง และห้วยน้ำใส พบการพึ่งฐานการผลิตภาคเกษตรเป็นหลักในการสร้างความมั่นคงทางอาหารและสร้างรายได้ เช่น บ้านยางแดง ยังคงวิถีการเก็บไม้ป่าจากคลองระบบมาเป็นอาหารและสร้างรายได้ ปลูกข้าวไว้บริโภคในครัวเรือน ปลูกผักพื้นบ้านอินทรีย์หลายชนิด เก็บสมุนไพร และเป็นพื้นที่เลี้ยงสัตว์ร่วมในระบบการผลิต บ้านสระไม้แดง เป็นพื้นที่ปลูกข้าว เพาะเห็ดฟางกองเตี้ย สวนยางพาราและปลูกสับปะรด และบ้านท่าม่วงคนในชุมชนปลูกข้าว และเพาะเห็ดฟางกองเตี้ยเป็นหลัก พื้นที่แห่งนี้มีศักยภาพในการผลิตอาหารสำหรับชุมชน สังคมไทย และครัวโลก

ผลจากการศึกษาประเมินผลกระทบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2555a) หากยอมให้มีโรงไฟฟ้าถ่านหินในพื้นที่ ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ชุมชนในพื้นที่โรงไฟฟ้า ซึ่งหมายรวมถึงพื้นที่ตำบลคูยายหมื่น

จะต้องพบกับวิกฤติต่างๆ ได้แก่ 1. วิกฤติน้ำ โครงการตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สูง บริเวณต้นน้ำคลองท่าลาด ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญสำหรับใช้อุปโภค บริโภคและผลิตประปา ปริมาณและคุณภาพของน้ำในกลุ่มน้ำคลองท่าลาดจึงมีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับระบบสาธารณสุขโภชนาการขั้นพื้นฐาน ที่สำคัญในชีวิตของประชาชนที่เกี่ยวกับน้ำ 2. วิกฤติพื้นที่อาหาร พื้นที่บริเวณรอบโครงการเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ที่เป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญ ถือเป็นแหล่งปลูกมะม่วงคุณภาพส่งออกมาตรฐาน GAP : Good Agriculture Practices ที่สำคัญ แห่งหนึ่งของจังหวัดฉะเชิงเทรา พร้อมทั้งมีพื้นที่ที่เป็นพื้นที่เกษตรอินทรีย์ มาตรฐานสากล มีการเพาะปลูกพืชที่หลากหลายทั้งข้าว ผักหมุนเวียนอายุสั้น ผักพื้นบ้าน ไม้ผล ไม้ใช้สอยเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และอนุรักษ์พันธุกรรมท้องถิ่น 3. วิกฤติสุขภาพ ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงอันตรายปิโตรบีนส์ หรือซบปิโตรบีนส์ เป็นเชื้อเพลิงฟอสซิล เมื่อนำมาเผาจะปล่อยสารพิษที่เป็นอันตรายสู่สิ่งแวดล้อมและสุขภาพของคนเกิดการปนเปื้อนในระบบนิเวศและห่วงโซ่อาหารในสิ่งแวดล้อม จากข้อมูลงานวิจัยเรื่อง Emissions of Hazardous Air Pollutions from Coal-Fired Power Plants (Paul, 2011) ยืนยันถึงพิษร้ายของถ่านหินต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่เกิดการสะสมอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นสังคมและชุมชนจึงต้องปกป้องฐานทรัพยากร รัฐต้องให้ความสำคัญกับเกษตรกรรมที่ยั่งยืน ให้เป็นทางเลือกของการพัฒนา เพราะการฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ พืชพันธุ์ เป็นส่วนหนึ่งของขบวนการภาคประชาชนที่ขับเคลื่อนต่ออย่างแข็งขัน และมีองค์ความรู้ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันผลกระทบการพัฒนาที่สมดุล ต้องกระจายความเจริญมั่งคั่ง รักษาความมั่นคงทางอาหารแทนที่การคุกคาม

แนวคิดการมีส่วนร่วมจัดได้ว่าเป็นประเด็นที่มีความสำคัญที่องค์กร หน่วยงาน ได้นำมาใช้ในการพัฒนาในด้านต่างๆ ซึ่งกระแสแนวคิดการมีส่วนร่วมได้ถูกกล่าวถึงในการประชุมด้านการเมืองของโลกเมื่อปี พ.ศ. 2519 ซึ่งได้แยกแยะเรื่องของความจำเป็นพื้นฐานและบทบาทสำคัญของการมีส่วนร่วมเป็นกลวิธีสำคัญในการพัฒนา อานันท์ กาญจนพันธ์ (2544) กล่าวว่าหลังจากการประชุมในครั้งนั้นกระแสแนวคิดการมีส่วนร่วมได้ถูกนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการพัฒนาชนบท ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเริ่มเน้นในเรื่องของการพัฒนาคน โดยเน้นที่คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาซึ่งเริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาฉบับที่ 8 เห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา เน้นความสำคัญของการพัฒนาโดยประชาชน ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมและกระบวนการกำหนดวิถีชีวิตของตนเองได้เสรี และ ชาติชาย ญ เชียงใหม่ (2543) กล่าวว่าการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น

เสมือนการเพิ่มพลังศักยภาพ หมายความว่า การที่ประชาชนมีศักยภาพและอยู่ในสถานะที่จะเลือกดำเนินชีวิตตนได้อย่างเสรีตามต้องการ กล่าวโดยรวมแล้วทรัพยากรชุมชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงอยู่ของชุมชน เพราะคนในชุมชนต่างก็ต้องใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการและความอยู่รอดของชุมชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำให้สามารถดูแลรักษาทรัพยากรไม่ให้ถูกทำลาย และคงไว้ซึ่งความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน ที่สามารถสร้างความเข้าใจ ความตระหนักรู้ในสถานการณ์ เข้าใจในความสำคัญของความมั่นคงทางอาหาร รู้ศักยภาพของพื้นที่ในการเป็นแหล่งผลิตอาหารให้ชุมชน และสังคม เท่าทันในนโยบาย แผนการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในชุมชน พร้อมทั้งการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อพื้นที่แหล่งผลิตอาหารที่สร้างความมั่นคงทางอาหารของชุมชน มองเห็นทางเลือก และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ชุมชนสามารถจัดการได้ แต่เพราะคนเราทุกคนมีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน และงานศึกษาของจากรุณี บุญนิพัทธ์ (2539) พบว่าข้อมูลข่าวสารถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจ ในการกระทำกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ ความต้องการข้อมูลข่าวสารจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อบุคคลนั้นต้องการข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจหรือไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง บุคคลจะไม่รับข้อมูลข่าวสารทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาสู่ตนทั้งหมด แต่จะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนที่คิดว่ามีประโยชน์ต่อตนเอง แรงผลักดันที่ทำให้บุคคลหนึ่งได้มีการเลือกรับข้อมูลข่าวสารนั้นเกิดจากคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รับข่าวสารในด้านต่างๆ และการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และสื่อการรณรงค์ในรูปแบบที่หลากหลาย มีผลต่อแรงจูงใจของชุมชนที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นการสร้างการรับรู้ที่มีประสิทธิภาพก็ต้องเลือกช่องทางที่สอดคล้องและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในชุมชนด้วย

การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยหนุนเสริมให้การมีส่วนร่วมของคนชุมชนเกิดขึ้นอย่างมีพลังของการเคลื่อนไหวผลักดัน เพราะการสนับสนุนทางสังคมนั้นถือเป็นการเกื้อหนุนกันเติมเต็มทั้งกำลังกาย กำลังใจ และศักยภาพของกันและกัน เฮาส์ (House, 1981) ชี้ให้เห็นว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นการสนับสนุนด้านอารมณ์ การให้ความรัก การดูแลเอาใจใส่ การเห็นอกเห็นใจ ความห่วงใย การได้รับความไว้วางใจ การยอมรับ เห็นคุณค่า การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร เป็นการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำต่างๆ การสนับสนุนด้านประเพณี พฤติกรรม เป็นการเห็นพ้องการรับรองพฤติกรรมเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการสนับสนุนด้านวัตถุ สิ่งของ การเงิน แรงงาน เป็นการสนับสนุนด้านการจัดหาวัตถุ สิ่งของ

บริการ การปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อม ดังนั้นหากชุมชนต่างได้รับการสนับสนุนทางสังคม โดยเฉพาะจากภาคีเครือข่ายทางสังคมที่มีอยู่ในท้องถิ่นก็จะนำมาซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ความผูกพันกับชุมชน เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน ซึ่ง คานเตอร์ (Kanter, 1972) กล่าวว่าความผูกพันเป็นความปรารถนาของสมาชิกที่จะทำสิ่งที่จะช่วยดำรงรักษากลุ่มไว้ ความผูกพันเชื่อมโยงความสนใจของสมาชิกกับความต้องการทางสังคม ฉะนั้นความผูกพันมิใช่เป็นส่วนสำคัญสำหรับการอยู่รอดของชุมชนเท่านั้น แต่เป็นส่วนที่จำเป็นสำหรับการอยู่รอดของประชาชนและของชุมชนด้วย และในมิติความผูกพันกับชุมชน ครอส (Jennifer, 2004) กล่าวว่าความผูกพันกับชุมชนนั้นมีการเชื่อมโยงความผูกพันกับสถานที่ ความรู้สึกรักในชุมชน ความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชน ผูกพันด้านการทำหน้าที่และความสัมพันธ์ทางสังคม ดังนั้นหากคนในชุมชนมีความผูกพันกับชุมชน ก็จะทำให้เกิดพลังที่เกิดจากภายในของคนในชุมชน ที่จะร่วมกันปกป้องรักษาชุมชนจากปัญหา ภัยคุกคามต่างๆ เพื่อให้ชุมชนยังคงอยู่ต่อไป

ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน เป็นเรื่องที่มีคู่กับวัฒนธรรมสังคมมานาน และไม่อาจเกิดขึ้นได้ถ้าชุมชนไม่ตระหนักถึงคุณค่า และศักดิ์ศรีของชุมชน ด้วยความพยายามผลักดันนโยบายเพื่อให้สิทธิในการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรของท้องถิ่น ชลธิรา สัตยาวัฒนา (2547) กล่าวว่า แนวคิดเรื่องสิทธิชุมชน มีความสำคัญทั้งในทางวิชาการ และการกำหนดยุทธศาสตร์ หรือแนวนโยบายพัฒนาประเทศ ทั้งในลักษณะการเสริมสร้างความเข้มแข็ง และการพิทักษ์ปกป้องระบบความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกี่ยวพันกับการรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ ความมั่นคงทางด้านอาหารของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับเสน่ห์ จามริก (กิตติศักดิ์ ปรกติ, 2550) ว่าแนวคิดสิทธิชุมชนเป็นการให้ชุมชน ชาวบ้านมีสิทธิในการเลือกอนาคตของตนเอง และต้องเรียนรู้ชุมชนของตนเอง ทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ ภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่โลกกำลังจ้องอยู่ ดังนั้นเขาต้องเรียนรู้ที่จะเชื่อมสิ่งที่เขา มีอยู่กับความต้องการจากโลกภายนอก เท่าทันที่จะปกป้องสิทธิของตนเอง และใช้สิทธิที่จะพิสูจน์ให้โลกเห็นว่า เขาสามารถทำประโยชน์ให้กับโลกได้อย่างน้อยที่สุดก็ปกป้องทรัพยากรของโลก โดยพร้อมที่จะเรียนรู้ ทำการศึกษาวิจัย และให้ความร่วมมือในการร่วมปฏิบัติการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นประโยชน์อย่างยั่งยืน ทั้งนี้สิทธิชุมชนก็ต้องได้รับการยอมรับและคนในสังคมให้ความสำคัญด้วยเช่นกัน จึงจะทำให้สิทธิชุมชนสามารถสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนและประเทศชาติได้อย่างแท้จริง ในการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชนสิ่งหนึ่งที่สำคัญยิ่งนั้นคือการดูแลรักษาทรัพยากรชุมชนให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน ให้สามารถดำรงอยู่สืบต่อไป

พื้นที่ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นพื้นที่ที่อยู่ในภูมิภาคที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างหลากหลาย เอื้อต่อการสร้างฐานความมั่นคงทางอาหารให้กับชุมชน และสังคมไทย ซึ่งศักยภาพของพื้นที่ กับการเป็นแหล่งอาหารสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2555b) ที่เห็นเป็นรูปธรรมคือ 1. เป็นพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิ ที่เป็นที่รู้จักในระดับโลก จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นจังหวัดที่ผลิตข้าวอันดับ 1 ของภาคตะวันออก ปลูกข้าวได้ 937,361.54 ตัน มีมูลค่า 7,657.42 ล้านบาท และเป็นอันดับที่ 22 ของประเทศ อำเภอสนามชัยเขต มีพื้นที่ปลูกข้าวเป็นอันดับ 3 ของจังหวัด 2. จังหวัดฉะเชิงเทรา มียอดขายชายเห็ดฟางอันดับ 2 ของประเทศ เป็นรองเพียงจังหวัดในภาคอีสานเท่านั้น โดยเฉพาะบ้านสระไม้แดง ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต ที่คนในชุมชนเป็นทั้งผู้เพาะ รับผิดชอบ และจัดส่งเห็ดฟาง การเพาะเห็ดฟางของที่นี่เป็นการเพาะประเภทเห็ดฟางกองเตี้ย ที่เพาะในที่นาหลังการทำนา หรือที่ดินว่างเปล่า ซึ่งทำให้คนบ้านสระไม้แดงมีงานทำตลอดทั้งปี และยังต้องการแรงงานจากภายนอก เพราะการเพาะเห็ด ยังต้องการแรงงานอีกหลายส่วน เช่น ผู้รับจ้างตัดเห็ด เก็บกองเห็ด ผู้สูงอายุก็สามารถรับจ้างตัดเห็ด ทำงานอยู่กับบ้านได้ เห็ดฟางจึงสร้างอาชีพ และรายได้เป็นอย่างดีให้กับทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย 3. พื้นที่ส่งออกมะม่วง ซึ่งมะม่วงแปดริ้วส่งออกไกลถึงสหภาพยุโรป ในพื้นที่ฉะเชิงเทราเป็น 1 ในแหล่งผลิตมะม่วงที่สำคัญ 5 อันดับแรกของประเทศ ซึ่งได้ผลิตและรักษามาตรฐานส่งออกของมะม่วงถึงขนาดถูกขนานนามว่า “มะม่วงแปดริ้วสวยดั่งนางงาม” ไร้จุดดำตำและความหวานอยู่ที่ 18 บริค เป็นมาตรฐานที่เกษตรกรสหกรณ์ชมรมมะม่วงจังหวัดฉะเชิงเทราจะต้องดูแลสภาพผิวและระดับความหวานของมะม่วงน้ำดอกไม้ที่พวกเขาปลูก เพื่อให้ได้มาตรฐานส่งออกขายไปยังสหภาพยุโรป ซึ่งชาวบ้านจะเรียกกลุ่มลูกค้าเหล่านี้ว่าเป็นประเภทกินสุก ในขณะที่ประเภทกินดิบอย่างเขียวสวย ก็ส่งไปขายในแถบประเทศเอเชีย ซึ่งขั้นตอนการผลิตเพื่อการส่งออกเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ความสมบูรณ์ของดิน จนถึงการตรวจหาสารพิษตกค้างก่อนการเก็บเกี่ยว 4. พื้นที่เกษตรอินทรีย์ กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ อำเภอสนามชัยเขต มาตรฐานระดับสากล ส่งผลผลิตผัก ผลไม้และข้าวอินทรีย์ ที่ได้รับรองมาตรฐานระดับสากล จำหน่ายให้กับร้านค้าต่างๆ ในประเทศ และส่งออกข้าวสายพันธุ์ต่างๆ กว่า 500 ตัน ต่อปี ประกอบกับวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงกับลุ่มน้ำ ความอุดมสมบูรณ์ตามชายฝั่งน้ำที่อุดมไปด้วยพืชอาหาร มีป่าไผ่ ผักหนาม ผักกูด ต้นค่อม ส้มเช้า ผักแว่น ต้นจิกน้ำ สายไหม ข้าวสาร กระจง น้ำก็มีปลา ปลาชิว ปลากกต ปลาแขยงหมู ปลารากกล้วย ปลาเกา ปลาเนื้ออ่อน ปลาตะเพียน ปลาหลด ปลากระทิง ปลาชะโด ปลาช่อน ปลาดุก ปลาบู่ ปลากระสง ปลาทราย ปลาฉลาด ปลากระดี่ ปลาหมอช้ำเหยียบ กุ้งฝอย กุ้งแม่น้ำ หอยกาบ หอยขม หอยหวาน หอยลายจืด กบ เขียด และเป็น

พื้นที่เกษตรกรรมแหล่งผลิตอาหารสำหรับชุมชน คนในสังคม และส่งออกอาหารไปยังประเทศต่างๆ ดังนั้น ความร่วมมือของคนในชุมชนในการปกป้องและรักษาฐานความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่นี้ไว้ไม่ให้ภัยคุกคามจากนโยบายรัฐ หรือรูปแบบวิถีการผลิตแบบทำลายล้าง เข้ามาทำลาย จึงเป็นสิ่งสำคัญ

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้ศึกษาวิจัยมีความประสงค์ที่จะทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน ตำบลคูยายหมี จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกฝ่ายอย่างสอดคล้อง และเหมาะสม เพื่อการปกป้องฐานทรัพยากรพื้นที่อาหารของชุมชนและเพื่อความมั่นคงทางอาหารของชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารในชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันกับชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน ของคนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของคนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน
3. เพื่อศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันกับชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ปัญหาการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันกับชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน ของคนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับใด

2. การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของคนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และ จำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

3. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันกับชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา หรือไม่ อย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

1. คนในชุมชนตำบลคูยายหมี จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร แตกต่างกัน
2. คนในชุมชนตำบลคูยายหมี จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร แตกต่างกัน
3. คนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร แตกต่างกัน
4. คนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร แตกต่างกัน
5. คนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร แตกต่างกัน
6. คนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร แตกต่างกัน
7. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมของภาคีเครือข่าย ความผูกพันกับชุมชน ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จึงได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากร

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ศึกษาคือ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวนประชากรทั้งสิ้น 3,483 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลคูยายหมี, 2559)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สำหรับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนประชากรจำแนกตามหมู่บ้าน

3. ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

3.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- อาชีพ
- รายได้
- จำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน

3.1.2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

3.1.3 การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย

3.1.4 ความผูกพันกับชุมชน

3.1.5 ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. อายุ หมายถึงระยะเวลาตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจะปิดเศษเดือนของอายุตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป ปิดเศษขึ้น 1 ปี
2. รายได้ หมายถึง ค่าตอบแทนของหัวหน้าครัวเรือนหรือผลประโยชน์ที่คิดมูลค่าเป็นตัวเงิน โดยไม่หักค่าใช้จ่ายในรอบเดือน
3. จำนวนกลุ่ม องค์กรชุมชน หมายถึง จำนวนกลุ่ม องค์กรชุมชนที่หัวหน้าครัวเรือนเข้าร่วมเป็นสมาชิก และกลุ่มมีเป้าหมายในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูฐานทรัพยากร หนุนเสริมศักยภาพให้คนในชุมชนสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งได้แก่กลุ่ม องค์กรต่างๆ ดังนี้ กลุ่มเกษตรอินทรีย์ อ.สนามชัยเขต / กลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน / กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการพัฒนา / เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก พื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา / กลุ่มภาคีตะวันออก 8 จังหวัด “วาระเปลี่ยนตะวันออก” / กลุ่มแปดริ้วเมืองยั่งยืน / กลุ่มฉาบฉวย / กลุ่ม อสม. และองค์กรคริสตศาสนจักร
4. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การที่หัวหน้าครัวเรือนได้รับข้อมูลสถานการณ์ต่างๆ ผ่านช่องทางการสื่อสาร ได้แก่ สื่อต่างๆ การสื่อสารระหว่างบุคคล และกิจกรรมการรณรงค์ ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ
  - 4.1 ข้อมูลสถานการณ์ และความสำคัญของความมั่นคงทางอาหาร
  - 4.2 ข้อมูลศักยภาพของพื้นที่และชุมชนในด้านเป็นแหล่งผลิตอาหารให้ชุมชนและสังคม
  - 4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับภัยคุกคาม และผลกระทบ จากนโยบายและแผนการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในชุมชน

4.4 ข้อมูลเกี่ยวกับทางเลือกและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ชุมชนสามารถจัดการได้

5. การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย หมายถึง การที่หัวหน้าครัวเรือนได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มภาคีเครือข่ายที่หัวหน้าครัวเรือนได้เข้าร่วม หรือเป็นสมาชิก เพื่อให้สามารถทำการผลิตอาหารได้อย่างยั่งยืน และส่งเสริมให้สามารถถ่ายทอดข้อมูลเรื่องการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของชุมชนให้กับผู้อื่นได้ โดยได้รับการสนับสนุนด้าน

5.1 การให้กำลังใจ ให้คำแนะนำปรึกษาเมื่อเกิดปัญหา หรือได้รับผลกระทบ

5.2 การสนับสนุนด้านงบประมาณ แรงงาน และบุคลากรที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพตนเองในด้านการผลิตอาหารที่ยั่งยืน เช่น การทำเกษตรในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เกษตรอินทรีย์ และพัฒนาศักยภาพในด้านการสื่อสาร นำเสนอข้อมูลเรื่องการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

6. ความผูกพันกับชุมชน หมายถึง หัวหน้าครัวเรือน มีความรัก ห่วงเห่นและปกป้อง

6.1 ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ พันธุกรรมพืชและสัตว์ในชุมชน

6.2 ความสัมพันธ์อันดีที่กับคนในชุมชนมีให้แก่กัน

7. ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนสามารถอธิบายและตอบคำถามได้อย่างถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิของตนเองและคนในชุมชน ในการเข้าไปมีส่วนร่วมจัดการ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

8. การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร หมายถึง การที่หัวหน้าครัวเรือนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม องค์กรชุมชน เพื่อร่วมกันปกป้องฐานทรัพยากร และพื้นที่การผลิตอาหารของชุมชน

8.1 การร่วมรับรู้ถึงภัยคุกคาม ปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและชุมชน

8.2 การวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและชุมชน

8.3 การกำหนดแผน แนวทางในการแก้ไขปัญหา ร่วมกับกลุ่ม องค์กรชุมชน

8.4 การลงมือปฏิบัติการแก้ไขปัญหา ตามบทบาทของตนเอง

8.5 การประเมินผลการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาจากการร่วมลงมือปฏิบัติการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบระดับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันกับชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิของคนในชุมชน ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ซึ่งเป็นข้อมูลที่ชุมชนอื่นๆ สามารถนำไปปรับ พัฒนาใช้ เพื่อปกป้องพื้นที่ ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

3. นำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาริวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยการสร้างการมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาและปกป้องฐานทรัพยากร ความมั่นคงทางอาหารสำหรับชุมชนอื่นๆ ต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐาน และศักยภาพพื้นที่แหล่งผลิตอาหารของ ตำบลคูยายหมี จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. แนวคิดความมั่นคงทางอาหาร
3. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
4. แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
5. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมของภาคีเครือข่าย
6. แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวกับความผูกพันกับชุมชน
7. แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวกับสิทธิชุมชน
8. งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล กับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน

1. ข้อมูลพื้นฐาน ศักยภาพพื้นที่แหล่งผลิตอาหาร ของ ตำบลคูยายหมี จังหวัดฉะเชิงเทรา และโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนตำบลคูยายหมี และองค์กรต่างๆ

1.1 ข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐานของตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา (องค์การบริหารส่วนตำบลคูยายหมี, 2559)

1.1.1 ลักษณะทั่วไป ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ก่อนนี้ตำบลคูยายหมีขึ้นอยู่กับอำเภอพนมสารคาม ต่อมาเมื่อประมาณปี พ.ศ.2520 อำเภอสนามชัยเขตได้แยกออกจากอำเภอพนมสารคามมาเป็นกิ่งอำเภอสนามชัยเขต กำนันคนแรกของตำบลคูยายหมี คือ นายเรียง กำนัน คนต่อมา คือ นายย่อย แก้ววิจิตร นายองอาจ วิลาลักษณ์ นายแวง แสงว่าง นายบุญมี คะเสนาและคนปัจจุบัน คือ นายขุนดอนชัย แก้วคำ ก่อนนี้หมู่บ้านดั้งเดิมของตำบลคูยายหมี ได้แก่ บ้านบางมะเฟือง บ้านคูยายหมี บ้านดอนท่านา บ้านไร่

บ้านบางพะเนียง บ้านนาเลา บ้านหัวนา ในอดีตพื้นที่ของตำบลคูยายหมีส่วนใหญ่ เป็นป่าดิบ และป่าไผ่ ชาวบ้านของตำบลคูยายหมีประกอบอาชีพทำนา และหาของป่ามาเป็นการครองชีพ เช่น การตัดหวาย และตักน้ำมันยาง ตัดไม้ซุง และหาอาหารป่า เช่น ไก่ป่า กระจอก กระแต กระจิง หมูป่า เก้ง กวาง มาเป็นอาหาร และขาย ตำบลคูยายหมีมีความอุดมสมบูรณ์มาก จนทำให้คนหลายจังหวัดอพยพเข้ามาอยู่ เช่น คนภาคอีสานเข้ามาซื้อเพื่อถากถางป่าเอาที่ดินทำกิน ตำบลคูยายหมีปัจจุบันมีคนหลายภาษาอยู่ปะปนกันเป็นจำนวนมาก ป่าที่เคยมีอยู่ก็ไม่หลงเหลือให้เห็นอีกเลย ป่ากลายเป็นทุ่งนาและมันสำปะหลัง ตำบลคูยายหมี อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา ตั้งอยู่ในภูมิศาสตร์เขตร้อนที่ระบบนิเวศมีความหลากหลายทางชีวภาพ และมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติเฉพาะตัว เป็นแหล่งอาหาร และยาพื้นบ้าน พื้นที่ราบตอนกลางที่อุดมด้วยน้ำท่าและการเกษตร นำมาซึ่งผลิตผลด้านอาหารทั้งบนบก และในน้ำ

ตราสัญลักษณ์ประจำองค์การบริหารส่วนตำบลคูยายหมีเป็นรูปวงกลมทับซ้อนกัน 2 วง

วงนอก มีคำว่า “องค์การบริหารส่วนตำบลคูยายหมี” อยู่โค้งรอบในวงกลมด้านบน และคำว่า “อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา” อยู่โค้งรอบในวงกลมด้านล่าง

วงใน เป็นรูป มือโอบอุ้มชาวนาตั้งอยู่บนฐานดอกบัว เปรียบเสมือน ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่เพาะปลูกข้าว ซึ่งเป็นแหล่งอยู่อาศัยหล่อเลี้ยงชีวิตของชาวนา

1.1.2 ประชากร และสภาพทั่วไป

ตำบลคูยายหมี มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 12,164 คน แยกเป็นชาย 6,196 คน เป็นหญิง 5,968 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 3,483 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลคูยายหมี, 2559) โดยประกอบด้วยหมู่บ้าน 17 หมู่บ้านได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านบางมะเฟือง

หมู่ที่ 2 บ้านบางพะเนียง

หมู่ที่ 3 บ้านดอนท่านา

หมู่ที่ 4 บ้านโพรงงาม

หมู่ที่ 5 บ้านสระไม้แดง

หมู่ที่ 6 บ้านยางแดง

หมู่ที่ 7 บ้านวังไทร	หมู่ที่ 8 บ้านหนองยาง	หมู่ที่ 9 บ้านท่าม่วง
หมู่ที่ 10 บ้านอ่างทอง	หมู่ที่ 11 บ้านอ่างตาฝั่ง	หมู่ที่ 12 บ้านป่าอีแตน
หมู่ที่ 13 บ้านโพธิ์ทอง	หมู่ที่ 14 บ้านบึงตะเข้	หมู่ที่ 15 บ้านห้วยกบ
หมู่ที่ 16 บ้านโพธิ์งาม	หมู่ที่ 17 บ้านเนินทราย	

สภาพทั่วไป

ทิศเหนือ : ติดต่อกับ ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศใต้ : ติดต่อกับ ตำบลลาดกระดังง์ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศตะวันออก : ติดต่อกับ ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศตะวันตก : ติดต่อกับ ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ที่ตั้ง ตำบลคูยายหมีเป็นหนึ่งในจำนวน 4 ตำบลของอำเภอสนามชัยเขต อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอสนามชัยเขต 9 กิโลเมตร เนื้อที่ มีพื้นที่ทั้งหมด 159 ตารางกิโลเมตร

1.1.3 อาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ พืชที่ปลูกมาก ได้แก่ มันสำปะหลัง ยูคาลิปตัส สับปะรด ยางพารา อาชีพอื่นๆ ได้แก่ รับจ้างทั่วไป และทำงานโรงงานอุตสาหกรรมนอกพื้นที่

1.2 ศักยภาพพื้นที่แหล่งผลิตอาหารของ ตำบลคูยายหมี จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.2.1 ฐานทรัพยากร

ตำบลคูยายหมี มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ลุ่มน้ำคลองท่าลาด เกิดจากคลองระบบและคลองสียัดที่ไหลคดเคี้ยวจากต้นน้ำผ่านหลายชุมชนในพื้นที่ อ.ท่าตะเกียบ อ.สนามชัยเขต มาบรรจบที่บ้านปากกระบม อ.พนมสารคาม รวมเป็นคลองท่าลาด ต่อจากนั้นไหลผ่าน อ.ราชสาส์น ก่อนไปบรรจบกับแม่น้ำบางปะกง ชุมชนตำบลคูยายหมี มีวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงกับลุ่มน้ำนี้เป็นอย่างมาก ด้วยความอุดมสมบูรณ์ตามชายฝั่งน้ำที่อุดมไปด้วยพืชอาหาร มีป่าไผ่ ผักหนาม ผักกูด ต้นคุ่ม ส้มเช้า ผักแว่น ต้นจิกน้ำ สายไหม ข้าวสาร กระเจียว น้ำก็มีปลา ปลาชิว ปลากกด ปลาแขยงหมู

ปลารากกล้วย ปลาเกะ ปลาเนื้ออ่อน ปลาตะเพียน ปลาหลด ปลากระทิง ปลาชะโด ปลาช่อน ปลาดุก ปลาน้ำจืด ปลากระดี่ ปลาหมอขาวเหี้ยบ กุ้งฝอย กุ้งแม่น้ำ หอยกาบ หอยขม หอยหวาน หอยลายจืด กบ เขียดและเป็นพื้นที่เกษตรกรรม แหล่งผลิตอาหารสำหรับชุมชน คนในสังคม และส่งออกอาหารไปยังประเทศต่างๆ

แหล่งน้ำธรรมชาติ

ตำบลคูยายหมี มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ คลองสี่แยก คลองระบม บึงด้วน หนองขอน บึงตะกุด หนองแก่น หนองสองสสิ่ง หนองหอย บึงฉลูด ห้วยมาบตันยาง บึงสระไม้แดง บึงโสม หนองยาง ห้วยสาระผ้า อ่างตาดึง หนองแพ็บ

นอกจากนี้ในป่าชุมชนของแต่ละหมู่บ้านคือ “คลังของพืชหัว” จำพวกมันนง กลอย มันบุง มันตลับ มันเสา มันเลือด มันเทียน มันมือเสือ มันจาว ผักจำพวกกระเจียว บุก อีรอก ตีนนกยูง เสม็ด แต้ว ผักหนามบก ยอดย้ง ยอดขม หวายโปร่ง ดอกข้าวสาร สะเดา พักข้าว กะทกรก หูปลาช่อน ผักบุ้งนา สายบัว เห็ดเหาะ เห็ดขอน เห็ดระโงก เห็ดโคน เห็ดตีนแรด พืชผักหมุนเวียนตามฤดูกาล

1.2.2 ศักยภาพพื้นที่ในการผลิตอาหาร

1.2.2.1 ศักยภาพการผลิตอาหารเพื่อสังคมไทย และส่งออก

ศักยภาพของพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2555a) ในการผลิตอาหารเพื่อสังคมไทย และส่งออก ได้แก่

1. พื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิ ที่เป็นที่รู้จักในระดับโลก ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรพบว่าในปี 2553 จ.ฉะเชิงเทราเป็นจังหวัดที่ผลิตข้าวอันดับ 1 ของภาคตะวันออก และเป็นอันดับที่ 22 ของประเทศ ซึ่งปัจจุบันไทยมีคู่ค้าข้าวหอมที่สำคัญคือ สหรัฐอเมริกา ไต้หวัน ฮ่องกง เกาหลี ญี่ปุ่น สิงคโปร์ จีน ซึ่ง จังหวัดฉะเชิงเทราปลูกข้าวได้ 937,361.54 ตัน มีมูลค่า 7,657.42 ล้านบาท โดย อำเภอพนมสารคาม มีพื้นที่ปลูกข้าวเป็นอันดับ 3 ของจังหวัด

2. จังหวัดฉะเชิงเทรา มียอดขายชายเห็ดฟางอันดับ 2 ของประเทศ เป็นรองเพียงจังหวัดในภาคอีสานเท่านั้น โดยเฉพาะบ้านสระไม้แดง ต.คูยายหมี อ.สนามชัยเขต ที่คนในชุมชนเป็นทั้ง ผู้เพาะ ปลูก และจัดส่งเห็ดฟาง การเพาะเห็ดฟางของที่นี่เป็นการเพาะประเภทเห็ดฟางกองเดี่ยว ที่เพาะในที่นาหลังการทำนา หรือที่ดินว่างเปล่า ซึ่งทำให้คนบ้านสระไม้แดงมีงานทำตลอดทั้งปี และยังต้องการ

แรงงานจากภายนอก เพราะการเพาะเห็ด ยังต้องการแรงงานอีกหลายส่วน เช่น ผู้รับจ้างตัดเห็ด เก็บกองเห็ด ผู้สูงอายุก็สามารถรับจ้างตัดเห็ด ทำงานอยู่กับบ้านได้ เห็ดฟางจึงสร้างอาชีพ และ รายได้อย่างดีให้กับทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย

3. พื้นที่ส่งออกมะม่วง ซึ่งมะม่วงแปดริ้วส่งออกไกลถึงสหภาพยุโรป ในพื้นที่ฉะเชิงเทราเป็น 1 ในแหล่งผลิตมะม่วงที่สำคัญ 5 อันดับแรกของประเทศ ซึ่งได้ผลิตและรักษามาตรฐานส่งออกของ มะม่วงถึงขนาดถูกขนานนามว่า “มะม่วงแปดริ้วสวยตั้งนางงาม” ไร่จุดต่างค่าและความหวานอยู่ที่ 18 บริค เป็นมาตรฐานที่เกษตรกรสหกรณ์ชมรมมะม่วงจังหวัดฉะเชิงเทราจะต้องดูแลสภาพผิวและระดับ ความหวานของมะม่วงน้ำดอกไม้ที่พวกเขาปลูก เพื่อให้ได้มาตรฐานส่งออกขายไปยังสหภาพยุโรปซึ่ง ชาวบ้านจะเรียกกลุ่มลูกค้าเหล่านี้ว่าเป็นประเภทกินสุก ในขณะที่ประเภทกินดิบอย่างเขียวสวย ก็ ส่งไปขายในแถบประเทศเอเชีย ซึ่งขั้นตอนการผลิตเพื่อการส่งออก เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ความ สมบูรณ์ของดิน จนถึงการตรวจหาสารพิษตกค้างก่อนการเก็บเกี่ยว

4. พื้นที่เกษตรอินทรีย์ เกษตรอินทรีย์สนามชัยเขต มาตรฐานระดับสากล ส่งผลผลิตผัก ผลไม้และข้าวอินทรีย์ ที่ได้รับรองมาตรฐานระดับสากล จำหน่ายให้กับร้านค้าต่างๆ ในประเทศ และ ส่งออกข้าวสายพันธุ์ต่างๆ กว่า 500 ตัน ต่อปี

1.2.2.2 การหาของป่า

การหาของป่า เป็นวิถีที่สืบทอดกันมา ผู้คนพึ่งพา รักษานิเวศของธรรมชาติ และธรรมชาติก็ ให้ผลตอบแทนเป็นอาหาร และสิ่งจำเป็นของชีวิต ธรรมชาติก็แบ่งปันให้ทุกคนเข้าถึงอย่างเป็นธรรม บ่อยครั้งชาวบ้านจึงอยู่ได้โดยไม่ต้องใช้เงินทอง แต่ดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงทั้งด้านอาหารและ สิ่งแวดล้อม

1.2.2.3 วัฒนธรรมปลูกข้าว

ความมั่นคงในชีวิตของคนลุ่มน้ำคลองท่าลาด (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2555a) การปลูกข้าวกินเอง หมายถึงการไม่ต้องซื้อ การไม่ต้องพึ่งพาห้างค้าส่ง การมีกินยามต้องการ และท้ายสุดคงเป็นภาพสะท้อนความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน หรือชุมชน และภาพนี้ยังเป็น ปัจจุบันของคนลุ่มน้ำที่ทำการปลูกข้าวไม่ได้เป็นแค่การเกษตร แต่เป็นวัฒนธรรมที่ลุ่มน้ำยังคง ปฏิบัติต่อกัน ชาวลุ่มน้ำท่าลาดมีวัฒนธรรมการปลูกข้าวมายาวนาน และเป็นแหล่งกำเนิดพันธุ์ข้าว หอมมะลิ ซึ่งปัจจุบันกลุ่มเกษตรกรได้เก็บรักษา และเพาะขยายสายพันธุ์ข้าวท้องถิ่นที่มีหลากหลาย เช่น หอมมะลิ มะลิแดง ข้าวเจ้าแดง ขวัญชัย หอมนิล แจกเซย เหลือปะทิว หอมอ้ม หอมดง ตะเภา แก้ว ข้าวเจ้าหอม ขาวปราจีน เหตุผลที่ทำให้ต้องมีข้าวหลายสายพันธุ์ เป็นเพราะข้าวไม่ได้มีไว้หุงกิน

อย่างเดียว แต่บางชนิดเหมาะสำหรับทำขนม บางชนิดเหมาะทำแป้งก๋วยเตี๋ยว หรือเส้นขนมจีน และมีทางเลือกในการบริโภคข้าวตามรสนิยมความชอบ เช่น บางคนชอบข้าวหอมนุ่ม บางคนชอบข้าวร่วน หุงขึ้นหม้อ เป็นต้น

1.2.2.4 กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์อำเภอสนามชัยเขต

กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองท่าลาด ก่อตั้งเมื่อปี 2544 เป็นการรวมตัวเพื่อแก้ปัญหาของเกษตรกรจากระบบการผลิตที่มีการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม ต้นทุนสูง ตลาดเป็นผู้กำหนดราคาเข้าสู่ระบบการผลิตที่ไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ต้องห้ามในการผลิต ขายผลผลิตได้ในราคาเป็นธรรม ไม่ถูกกดราคา สร้างความมั่นคงทั้งด้านอาหาร รายได้ และสภาพแวดล้อม โดยหลักการของเกษตรกรอินทรีย์ประกอบด้วยมิติด้านสุขภาพ นิเวศวิทยา ราคาที่เป็นธรรมต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค ด้วยการคำนวณต้นทุนการผลิตที่แท้จริง และการดูแลเอาใจใส่ นอกจากนี้ยังเน้นการทำงานและการรณรงค์เกษตรกรยั่งยืนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และอนุรักษ์พันธุกรรมท้องถิ่น

ขณะนี้กลุ่มมีสมาชิกกว่า 200 ราย อยู่ในเขต ตำบลคูยายหมี ตำบลลาดกระทิง ตำบลท่ากระดาน และตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต และ ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา พื้นที่การผลิตเกษตรกรอินทรีย์จำนวน 2,000 ไร่ มีการเพาะปลูกพืชหลากหลายสายพันธุ์ ทั้งข้าวและผักพื้นบ้าน ไม้ผล ไม้ใช้สอย มีชนิดพืชที่ขอรับรองมาตรฐานรวม 84 ชนิดโดยการผลิตของกลุ่มได้ขอรับรองมาตรฐานกับหน่วยงานสากล คือ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานสหพันธ์เกษตรกรอินทรีย์นานาชาติ (IFOAM : International Federation of Organic Agriculture Movements) และมาตรฐานสหภาพยุโรป (EU)

1.3 โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนตำบลคูยายหมี และองค์กรต่างๆ

ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนตำบลคูยายหมี และกลุ่ม องค์กรต่างๆ ในการประสานความร่วมมือในการทำงานรูปแบบความสัมพันธ์ในการสร้างเครือข่ายความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืนและปลอดภัย สามารถแบ่งประเภทตามลักษณะความสัมพันธ์ได้ดังนี้ (เทพสุดา จิวตระกูล, 2557)

1.3.1 ความสัมพันธ์ด้านการทำงานเกษตรกรอินทรีย์ องค์กรที่ให้ความร่วมมือได้แก่ กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์สนามชัยเขต ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านห้วยน้ำใส หมู่บ้านบางพะเนียง หมู่บ้านยางแดง หมู่บ้านอ่างทอง หมู่บ้านป่าอีแทน และหมู่บ้านห้วยกบ ซึ่งทั้งหมดทำงานร่วมกับเครือข่ายเกษตรกรทางเลือกฉะเชิงเทรา มูลนิธิเกษตรกรยั่งยืน (ประเทศไทย) และมูลนิธิสายใยแผ่นดิน ซึ่งแนวทางการทำงานของกลุ่มให้ความสำคัญในการส่งเสริมการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์แบบหลากหลาย และอนุรักษ์พันธุกรรมพืชท้องถิ่น พัฒนาระบบการผลิตโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบโรงเรียนเกษตรกรอินทรีย์ รวมทั้งวางแผนและจัดการตลาดผลผลิตโดยกลุ่มให้กับสมาชิก

พร้อมทั้งร่วมติดตามสถานการณ์นโยบายต่างๆ ที่มีผลต่อภาคเกษตร ร่วมกันพัฒนาองค์ความรู้ในการทำเกษตรอย่างยั่งยืน

1.3.2 ความสัมพันธ์ด้านองค์ความรู้เกษตรอินทรีย์ องค์กรที่ให้ความร่วมมือได้แก่ ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรมวัดญาณสังวรารามวรมหาวิหารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย) กลุ่มเกษตรอินทรีย์แม่ทา อำเภอแม่ฮอน จังหวัดเชียงใหม่ สหกรณ์กรีนเนทจำกัด และมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นรูปแบบความสัมพันธ์การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์ร่วมกับองค์กร และพื้นที่เกษตรอินทรีย์อื่นๆ พร้อมทั้งประสานความร่วมมือในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรทั้งในด้านองค์ความรู้ การผลิต การพึ่งตนเองด้านปัจจัยการผลิต และสร้างความหลากหลายทางพันธุกรรม

1.3.3 ความสัมพันธ์ด้านกลุ่มออมทรัพย์ องค์กรที่ให้ความร่วมมือได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์กลางสนามชัยเขต และกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน ประกอบด้วย 10 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านห้วยน้ำใส หมู่บ้านหนองแสง หมู่บ้านบางพะเนียง หมู่บ้านหนองคล้า หมู่บ้านสระไม้แดง หมู่บ้านยางแดง หมู่บ้านท่าม่วง หมู่บ้านอ่างทอง หมู่บ้านป่าอีแทน และหมู่บ้านห้วยกบ กลุ่มออมทรัพย์มีหน้าที่ในการจัดการเงินของสมาชิก การเก็บเงินออม และการจัดทำเงินทุนหมุนเวียนของแต่ละหมู่บ้าน และของเครือข่าย

1.3.4 ความสัมพันธ์ด้านตลาดอาหารปลอดภัย องค์กรที่ให้ความร่วมมือได้แก่ กลุ่มตลาดสีเขียวและกลุ่มผู้บริโภครายย่อย เป็นความสัมพันธ์ในการสนับสนุน เกื้อกูลกันระหว่างผู้ผลิตอาหารเกษตรอินทรีย์ และกลุ่มผู้บริโภค โดยมีตลาดสีเขียวเป็นพื้นที่ของการเชื่อมโยงความสัมพันธ์การแลกเปลี่ยนวิถีการบริโภคร่วมกันอย่างยั่งยืน

1.3.5 ความสัมพันธ์ด้านการทำงานภาคประชาชน ประชาสังคม องค์กรที่ได้ความร่วมมือได้แก่ กลุ่มภาคีตะวันออก เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก และสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ในการร่วมกันติดตามสถานการณ์นโยบาย ร่วมกันรับผิดชอบโครงการจัดทำแผนจังหวัดจัดการตนเอง ในการปกป้องพื้นที่เกษตรกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา จากการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหิน โครงการผลักดันลุ่มน้ำบางปะกงเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ โครงการสร้างแผนยุทธศาสตร์การทำเกษตรอินทรีย์ภาคตะวันออก และโครงการร่วมภายในของกลุ่มเกษตรอินทรีย์ในเขตลุ่มน้ำบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ภายใต้โครงการแปดริ้วเมืองยั่งยืน โครงการ 304 กินได้ มีหน้าที่รับผิดชอบเป็นองค์กรชาวบ้านทำงานสิ่งแวดล้อม และเป็นศูนย์การเรียนรู้ทางการเกษตรอินทรีย์ และร่วมกันรณรงค์ สื่อสารต่อสาธารณะ

1.4 เกษตรอินทรีย์ทางรอดกับภัยคุกคาม

ปัจจุบันกระแสการบริโภคอาหารปลอดภัย ผลผลิตเกษตรอินทรีย์กำลังกลายเป็นกระแสโลก และเริ่มปรับจากการเป็นเพียง ทางเลือกไปสู่การเป็นทางรอด ของการอยู่ดีมีสุข ท่ามกลางภาวะ

อาหารปนเปื้อนสารเคมี ซึ่งทำได้เพียงอ้อมท้อม น้อยคุณค่า และบ่อยครั้งความป่วยไข้ก็มาจากการกินอาหารเหล่านี้มากเกินไป เกษตรอินทรีย์เริ่มมีการทำมากขึ้นทั้งใน และนอกประเทศ รวมทั้งในพื้นที่ตำบล คุ้มายหมี จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งการทำเกษตรอินทรีย์ได้ทำให้เห็นถึงคุณค่าที่มากกว่ารายได้ นั่นคือ

1) แหล่งเรียนรู้ทั้งจากภายในและต่างประเทศกลุ่มเกษตรอินทรีย์ที่นี้เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นต้นแบบการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ประเภทของรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานสากลของภาคกลาง และเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับองค์กรสากล โดยเป็นทั้งแหล่งเรียนรู้ดูงาน และจัดอบรมผู้ผลิตที่จะขอรับรองมาตรฐาน และผู้ผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์แบบกลุ่ม

2) ท้องเที่ยวเชิงเกษตรการจัดท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่การผลิตเกษตรอินทรีย์ กลายเป็นปอดของคนเมือง ปัจจุบันจึงมีกลุ่มผู้บริโภคในเมืองเข้ามาเที่ยวพักผ่อน สูดอากาศบริสุทธิ์และรับประทานผลผลิตผัก ผลไม้ อาหารท้องถิ่น รวมทั้งเก็บผลผลิตกลับบ้านด้วยตนเองอยู่เป็นประจำ

3) คลังสำรองพันธุ์กรรมท้องถิ่น เกษตรอินทรีย์เน้นการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชท้องถิ่น ด้วยการผลิตเมล็ดพันธุ์ใช้เอง ทำให้เป็นหน่วยผลิตที่อนุรักษ์พืชท้องถิ่นที่หลากหลายกว่า 100 สายพันธุ์

4) กินอาหารเป็นยา มากกว่าการเป็นเพียงอาหารสะอาด ผลผลิตอินทรีย์ของที่นี่เป็นยาสำหรับคนที่มีปัญหาสุขภาพ และเจ็บป่วย ด้วยผลผลิตที่สะอาด ปลอดภัย มีคุณค่าโภชนาการสูง

1.4.1 บทเรียนการทำงานเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก พื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

บทเรียนสำคัญของขบวนการทำงานสร้างความร่วมมือ และขับเคลื่อนงานในการสร้างฐานความมั่นคงทางอาหารในชุมชน กว่า 10 ปี ของเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก พื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา (นันทวัน หาญดี, 2559)

จุดเริ่มต้นของการทำงาน

จากสถานการณ์ปัญหาการขาดแคลนอาหารภายในชุมชน ครอบครัวแต่ละครอบครัวในชุมชนมีปริมาณอาหารที่ไม่เพียงพอ พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ก็ปลูกพืชเชิงเดี่ยว และพืชเศรษฐกิจ ซึ่งไม่สามารถตอบโจทย์ปัญหาการขาดแคลนอาหารได้ ทำให้เกิดแนวคิดการทำงานร่วมกันกับชุมชนแนวใหม่ คือ การสร้างของกินให้มีเพียงพอในชุมชน เป็นรูปแบบแนวคิดการสร้างเศรษฐกิจของชุมชน เพื่อการพึ่งตนเอง มีหลักประกันด้านอาหารสำหรับชุมชน มีอาหารเพียงพอต่อความต้องการบริโภค ภายใต้ नियามการสร้างฐานความมั่นคงทางอาหาร โดยการอนุรักษ์ทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า

แนวคิดการทำงานการสร้างความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

แนวคิด แนวทางการทำงานของกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก พื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ในการสร้างฐานความมั่นคงทางอาหารของชุมชน คือ การทำให้คนในชุมชนสามารถมองความเชื่อมโยงระหว่างระบบการผลิตในแปลงการเกษตรของตนเองนั้นมีผลกระทบต่อระบบนิเวศของชุมชน ซึ่งระบบนิเวศของชุมชนจะผันแปรตามสภาพการผลิตของแปลงการเกษตรในชุมชน หากคนในชุมชน มุ่งเน้นการผลิตแบบทำลายล้าง ก็จะส่งผลให้ระบบนิเวศในชุมชนถูกทำลาย มีสารพิษเจือปน และระบบนิเวศของชุมชนต่างๆ ก็มีผลต่อระบบนิเวศรวมของสังคม/ประเทศด้วย ดังนั้นเมื่อระบบนิเวศ แต่ละชุมชนถูกทำลาย แหล่งทรัพยากร แหล่งอาหารที่สมบูรณ์ลดน้อยลง ก็ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาหารของสังคมทั้งประเทศ เมื่อสังคมยังต้องการรักษาฐานความมั่นคงทางอาหารของประเทศไว้อย่างยั่งยืน ต้องให้ความสำคัญกับการรักษาฐานระบบนิเวศของชุมชนแต่ละชุมชน โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีฐาน ทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพ ปลอดภัย หัวใจสำคัญของการสร้างฐานความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน คือการสร้างความร่วมมือในการสร้างฐานความมั่นคงทางอาหารและการพัฒนาที่สมดุล โดยชุมชนต้องได้รับการพัฒนาเรื่องสิทธิของตนเอง จิตสำนึกพลเมือง ความรู้เรื่องสิทธิของตนเอง ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้เราสามารถปกป้องที่ดิน และทรัพยากรต่างๆ ของชุมชนได้

รูปแบบกิจกรรมการดำเนินงาน

ด้วยการออกแบบการทำงานในช่วงเริ่มแรก เกิดจากกระบวนการทำงานโดยการเรียนรู้ผ่าน โจทย์ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยปัญหาที่พบคือ “การขาดแคลนอาหารของชุมชน” ซึ่งสาเหตุของ ปัญหาที่พบคือ

1. การปลูกพืชเชิงเดี่ยว และพืชเศรษฐกิจ ทำให้พื้นที่ในการปลูกอาหารที่หลากหลายลดน้อยลง ปริมาณการใช้สารเคมีการเกษตรเพิ่มขึ้น
2. การสูญเสียที่ดิน การสูญเสียที่ดินของคนในชุมชนนั้นมีสาเหตุมาจาก
  - 1) การขายที่ดิน/ที่ดินหลุดมือ
  - 2) นโยบาย และแผนพัฒนาของรัฐ ที่ไม่ได้มีการวิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่ (การพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน)

3) การขยายพื้นที่อุตสาหกรรม มาสู่พื้นที่ต้นน้ำ

กิจกรรม

รูปแบบกิจกรรมที่กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก พื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ดำเนินการร่วมกับคนในชุมชน เพื่อการปกป้องฐานทรัพยากร และความมั่นคงทางอาหาร คือ

1. ร่วมกันฟื้นฟูทรัพยากรของชุมชน โดย

- ทำกิจกรรมปลูกป่าอนุรักษ์ โดยการนำพืชอาหารเข้ามาปลูกอย่างหลากหลายในบ้าน “ป่าครอบครัว”

- ร่วมกันใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะอย่างยั่งยืน (การหากินอย่างยั่งยืน) ใช้อย่างพอดี ร่วมกันฟื้นฟู และรักษาความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่

2. รณรงค์ และสื่อสารให้คนในชุมชนได้รู้ว่า “เขาคือส่วนสำคัญของการปกป้องฐานทรัพยากร” โดย

- รณรงค์เรื่องการบริโภค เผยแพร่ให้เห็นความสำคัญของการบริโภคอย่างเข้าใจ “กินอย่างรู้ที่มา กินตามฤดูกาล กินอย่างหลากหลาย สนับสนุนเกษตรกรรายย่อย ไม่สนับสนุนกระบวนการผลิตที่ไม่เป็นธรรม ทำลายสิ่งแวดล้อม”

- การหนุนเสริมชุมชน/สมาชิก ให้เกิดการวิเคราะห์

- การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มกับการเคลื่อนไหวในชุมชน เพื่อติดตามสถานการณ์ความเคลื่อนไหวในชุมชน และเกาะเกี่ยวสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน ในภาพรวมของพื้นที่ตำบลคูยาศ หมู่ 1 อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ทำให้เห็นว่าพื้นที่ดังกล่าว เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างหลากหลายที่เอื้อต่อการสร้างฐานความมั่นคงทางอาหารให้กับชุมชน และสังคมไทย มองเห็นภาพความร่วมมือของกลุ่มองค์กรภาคีทั้งในชุมชน หน่วยงานต่างๆ จากภายนอก ต่างตระหนักและเห็นความสำคัญของการปกป้องฐานทรัพยากรต่างๆ เหล่านี้ไว้

พื้นที่ตำบลคูยาศ หมู่ 1 อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นพื้นที่ที่อยู่ในภูมิภาคที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างหลากหลาย เอื้อต่อการสร้างฐานความมั่นคงทางอาหารให้กับชุมชน และสังคมไทย ดังนั้นความร่วมมือของคนในชุมชนในการปกป้องและรักษาฐาน

ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่นี้ไว้ ไม่ให้ภัยคุกคามจากนโยบายรัฐ หรือรูปแบบวิถีการผลิตแบบทำลายล้างเข้ามาทำลาย จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อความมั่นคงทางอาหารของชุมชนอย่างยั่งยืน

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางด้านอาหาร

2.1 ความหมายความมั่นคงทางด้านอาหาร

องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้แบ่งและให้ความหมายความมั่นคงทางอาหารออกเป็น 4 มิติย่อย (ศจินทร์ ประชาสันต์, 2555) ได้แก่

2.1.1 ความพอเพียง: ความพอเพียงของปริมาณอาหารในคุณภาพที่เหมาะสม ซึ่งอาจได้มาจากการผลิตภายในประเทศหรือการนำเข้า รวมถึงความช่วยเหลือทางอาหาร

2.1.2 การเข้าถึง: การเข้าถึงทรัพยากรที่พอเพียงของบุคคลเพื่อได้มาซึ่งอาหารที่เหมาะสม และมีโภชนาการ ทรัพยากรที่ว่าหมายถึงความสามารถของบุคคลที่จะกำหนดควบคุมกลุ่มสินค้าหนึ่งๆ ได้ภายใต้บริบททางกฎหมาย การเมือง เศรษฐกิจและสังคมของชุมชนที่บุคคลอาศัยอยู่ (รวมถึงสิทธิตามประเพณี เช่น การเข้าถึงทรัพยากรส่วนรวมของชุมชน)

2.1.3 การใช้ประโยชน์: การใช้ประโยชน์ด้านอาหารผ่านอาหารที่เพียงพอ น้ำสะอาดและการรักษาสุขภาพและสุขอนามัยเพื่อที่จะเข้าถึงภาวะความเป็นอยู่ที่ดีทางโภชนาการซึ่งความต้องการทางกายภาพทั้งหมดได้รับการตอบสนอง โดยนัยยะนี้ จึงสัมพันธ์กับปัจจัยนำเข้าที่ไม่ใช่อาหารด้วย

2.1.4 เสถียรภาพ: เพื่อจะมีเสถียรภาพทางอาหาร ประชาชน คริวเรือนและบุคคลจะต้องเข้าถึงอาหารที่เพียงพอตลอดเวลา ไม่ต้องเสี่ยงกับการไม่เข้าถึงอาหารอันเป็นผลมาจากวิกฤตที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน (เช่น วิกฤตทางเศรษฐกิจหรือสภาพภูมิอากาศ) หรือเหตุการณ์ที่เป็นไปตามวงจร (เช่น ภาวะความไม่มั่นคงทางอาหารตามฤดูกาล) ในความหมายนี้ จึงครอบคลุมถึงทั้งมิติความพอเพียงและการเข้าถึงอาหาร

2.2 ความหมายการสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืนของชุมชน

สุเมธ ปานจำลอง (สุภา ไยเมือง, 2555) ได้ให้คำนิยามความหมายของความมั่นคงทางอาหารของชุมชนในภาคอีสาน หมายถึง ความมั่นคงของฐานอาหารของครอบครัวและชุมชน ได้แก่ ฐานการผลิต (เฮ็ดได้) ฐานทรัพยากรธรรมชาติ น้ำ ป่า (หาได้) ฐานวัฒนธรรม ฮีต บุญประเพณีของชุมชน (แลกได้) และฐานการตลาด รายได้ รายจ่าย (ซื้อได้) อย่างเพียงพอ และปลอดภัย

อรุณี เวียงแสง (สุภา ใยเมือง, 2555) ได้ให้คำนิยามความหมายของความมั่นคงทางอาหารของชุมชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน หมายถึง การมีอาหารอย่างเพียงพอและยั่งยืน มีแหล่งอาหารที่หลากหลาย มีคุณภาพ ปลอดภัย ชุมชนมีศักยภาพในการจัดการอาหาร มีวัฒนธรรมการกินที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ มีกลไกจัดการด้านอาหารในชุมชน มีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้เพียงพอสำหรับซื้ออาหาร และมีพอที่จะร่วมช่วยเหลือสังคม

พฤกษ์ ยิบมันตระสิริ (สุภา ใยเมือง, 2555) ได้ให้คำนิยามความหมายของความมั่นคงทางอาหารของชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ หมายความว่าชุมชนต้องเข้าถึงอาหาร และมีสิทธิในการใช้ทรัพยากรของชุมชน มีอาหารสม่ำเสมอ และต้องมีอาหารที่มีคุณภาพ ปลอดภัย สอดคล้องกับวัฒนธรรมการบริโภคของชุมชน และมีอาหารกินอย่างเพียงพอจากการพึ่งตนเอง

มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย) (สุภา ใยเมือง, 2555) ได้สรุปนิยามความหมายของความมั่นคงทางอาหารของชุมชนในภาพรวม หมายถึง การมีอาหารกินอย่างเพียงพอตลอดปี โดยให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเองด้านอาหาร สิทธิในการเข้าถึงฐานทรัพยากรอาหารของชุมชน การเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต และระบบการผลิตอาหารที่ยั่งยืน อาหารที่บริโภคต้องปลอดภัย มีโภชนาการ มีรายได้ที่เพียงพอ มั่นคง มีตลาดที่เป็นธรรม และมีส่วนร่วมในการกำหนด ควบคุม ดูแล รวมถึงการสร้างความเป็นธรรมและยั่งยืนในระบบอาหาร

2.3 แนวคิดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางด้านอาหาร

2.3.1 ความไม่มั่นคงทางอาหารเป็นกระบวนการที่มีพลวัต

Valerie Tarasuk (ศจินทร์ ประชาสันต์, 2555) ความไม่มั่นคงทางอาหารไม่ได้เป็นกระบวนการที่หยุดนิ่ง แต่มีพลวัตและขั้นตอนในตัวของมันเอง คราวเรือนไม่ได้นิ่งเฉยเมื่อเกิดปัญหาความไม่มั่นคงทางอาหาร ซึ่งอาจจะแสดงออกมาทั้งในแง่ของจิตวิทยาและความพยายามแก้ไขปัญหา ในลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา

การแก้ไขปัญหาหรือยุทธศาสตร์ในการปรับตัวของครัวเรือนจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความสามารถ ทรัพยากรความรุนแรงและระยะเวลาของสถานการณ์ รวมถึงปัจจัยด้านประชากรอื่นๆ เช่น เชื้อชาติ ศาสนา เพศ ชนชั้น อายุ เป็นต้น พลวัตของการปรับตัวของครัวเรือน ในช่วงแรกที่เกิดวิกฤตขึ้น ครัวเรือนจะพยายามแก้ปัญหาโดยการลดความเสี่ยงและจัดการกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้น เช่น ปรับเปลี่ยนชนิดพืชที่ปลูกปลูกพืชหลากหลายชนิด ขยายพื้นที่เพาะปลูก เป็นต้น ซึ่งกลยุทธ์เหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วครัวเรือนไม่จำเป็นต้องลงทุนทรัพยากรมากนัก แต่หากวิกฤตยังไม่คลี่คลาย เมื่อมาถึงช่วงที่สอง ครัวเรือนก็จำเป็นต้องนำทรัพยากรที่มีอยู่ออกมาใช้ มากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการที่จำเป็น เช่น ขายวัวควาย ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้ เป็นต้น และหากสถานการณ์ของครัวเรือนดำเนินต่อเนื่องมาถึงช่วงที่สามก็เป็นสัญญาณของความล้มเหลวในการจัดการกับปัญหา อาจทำให้ครัวเรือนต้องล้มละลาย ขายที่ดินและต้องตัดสินใจย้ายถิ่นเพื่อหางานทำในเมืองท้ายที่สุด อย่างไรก็ตาม

ในการพิจารณายุทธศาสตร์ของครัวเรือน ควรตระหนักไว้ด้วยว่าในบางช่วงเวลา ครัวเรือนอาจเลือก ชั่งน้ำหนักระหว่างการรักษาระดับความมั่นคงทางอาหารกับความมั่นคงอื่นๆของชีวิตไว้ เช่น ความมั่นคงทางการศึกษาของบุตร เป็นต้นทำให้ครัวเรือนอาจยอมประสพความไม่มั่นคงทางอาหารในระดับหนึ่งต่อไปก่อนหากสถานการณ์ยังไม่ย่ำแย่จนเกินไป

2.3.2 สิทธิทางอาหาร (Right to food)

Jean Ziegler (ศจินทร์ ประชาสันต์, 2555) สิทธิทางอาหารเป็นแนวคิดที่มีรากฐานจากกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน โดยปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) เป็นต้น คณะกรรมการสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมได้กำหนดความหมายของสิทธิอาหารว่าคือ “สิทธิของทั้งผู้ชาย ผู้หญิงและเด็กไม่ว่าโดยลำพังหรือร่วมกับผู้อื่นในชุมชนในการเข้าถึงอาหารได้อย่างเพียงพอหรือมีวิธีการสำหรับจัดซื้ออาหารที่สอดคล้องกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้ ตลอดเวลาทั้งในทางกายภาพและในทางเศรษฐกิจ” องค์ประกอบสำคัญของสิทธิทางอาหาร ได้แก่

- 1) การมีอาหารเพียงพอต่อความต้องการ (adequacy) ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ปราศจากสารที่เป็นอันตรายและสอดคล้องกับวัฒนธรรมการบริโภค
- 2) การมีอาหารอย่างยั่งยืน (sustainability) คือ การมีอาหารเพียงพอต่อความต้องการของคนรุ่นนี้และคนในอนาคต รวมทั้งสามารถเข้าถึงและจัดหาอาหารให้เพียงพอต่อความต้องการในระยะยาวได้
- 3) จัดให้มีอาหารอย่างเพียงพอ (availability) คือ สามารถเลี้ยงดูตนเองโดยตรงจากทรัพยากรธรรมชาติทางการเกษตรหรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ หรือจัดให้มีอาหารเพียงพอผ่านระบบการแจกจ่ายการแปรรูปและการตลาดมีระบบเหมาะสม
- 4) ปัจเจกชนเข้าถึงอาหารได้ (accessibility) ในลักษณะที่ยั่งยืนและไม่แทรกแซงสิทธิมนุษยชนอื่นๆที่พึงมีพึงได้

สิทธิทางอาหารนี้ถือเป็นส่วนสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และจำเป็นจะต้องมีเพื่อบรรลุสิทธิมนุษยชนด้านอื่นๆ ตามแนวคิดนี้ รัฐแต่ละประเทศจึงมีหน้าที่ที่จะต้องเคารพ ปกป้องและเติมเต็มสิทธิด้านอาหารของประชาชน โดยการดำเนินการเองภายในหรือร่วมมือกับต่างประเทศผ่านมาตรการที่สำคัญ คือ มาตรการทางกฎหมาย

2.3.3 อธิปไตยทางอาหาร (Food sovereignty)

Via Campesinas (ศจินทร์ ประชาสันต์, 2555) อธิปไตยทางอาหาร มีจุดกำเนิดที่ต่างจากความมั่นคงทางอาหาร เพราะในขณะที่ความมั่นคงทางอาหารเกิดจากปัญหาการขาดแคลนอาหารและการเข้าถึงอาหารเป็นสำคัญ ซึ่งวิธีการแก้ไขอาจหมายถึงการส่งเสริมผลิตภาพหรือการนำเข้าอาหารราคาถูกลงจากต่างประเทศ แต่อธิปไตยทางอาหารเกิดมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจการเมืองของชาวนาเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายการพัฒนาและการค้าเสรี ทำให้รายละเอียดว่าด้วยใครคือผู้ผลิตอาหาร แหล่งที่มาของอาหารและกระบวนการผลิตอาหารกลายเป็นประเด็นสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ามิติความมั่นคงทางอาหารที่รับรู้กันโดยทั่วไป

แนวคิดอธิปไตยทางอาหารถูกนำเสนอขึ้นครั้งแรกในการประชุมสุดยอดอาหารโลกปี 2539 โดยขบวนการเคลื่อนไหวระหว่างประเทศของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยและรายกลาง (Via Campesina) ความหมายของอธิปไตยทางอาหารที่ใช้กันโดยทั่วไป หมายถึง “สิทธิของประชาชนที่จะกำหนดนโยบายเกษตรและอาหารของตนเอง ที่จะปกป้องและควบคุมการค้าและการผลิตทางการเกษตรภายในประเทศเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่จะกำหนดขอบเขตที่พวกเขาต้องการพึ่งพาตนเอง ที่จะจำกัดการทุ่มตลาด และที่จะให้ชุมชนประมงท้องถิ่นได้รับความสำคัญในการจัดการการใช้และสิทธิต่อทรัพยากร” หลักการที่สำคัญของอธิปไตยทางอาหารมี 7 ข้อคือ

- 1) **อาหารคือสิทธิพื้นฐานของมนุษย์** ทุกคนต้องเข้าถึงอาหารที่ปลอดภัย มีโภชนาการและยอมรับได้ในทางวัฒนธรรมในปริมาณและคุณภาพที่เพียงพอที่จะดำรงไว้ซึ่งชีวิตที่มีสุขภาวะอย่างเต็มศักดิ์ศรีมนุษย์
- 2) **การปฏิรูปการเกษตรโดยการปฏิรูปที่ดิน** เพื่อให้เกษตรกรโดยเฉพาะที่ไร้ที่ดินและเกษตรกรผู้หญิงเป็นเจ้าของที่ดินของตนเองในการทำการเกษตร
- 3) **ปกป้องทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะที่ดิน น้ำ เมล็ดพันธุ์และปศุสัตว์**
- 4) **จัดระบบการค้าใหม่** โดยให้ความสำคัญกับการผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศและสร้างความพอเพียงเป็นอันดับแรก
- 5) **ยุติโลกาภิวัตน์ของความอดอยาก** อันเกิดมาจากการผูกขาดของบรรษัทข้ามชาติ ซึ่งได้รับการสนับสนุนโดยนโยบายทางเศรษฐกิจการค้าเสรี จะต้องมีการควบคุมและเก็บภาษีการเก็งกำไรและบรรษัทจะต้องมีมาตรฐานความประพฤติ
- 6) **สันติภาพทางสังคม** โดยจะต้องไม่ใช่อาหารเป็นเครื่องมือของความรุนแรง ยุติความยากจนและการทำให้คนเล็กคนน้อยกลายเป็นคนชายขอบ
- 7) **การควบคุมทางประชาธิปไตย** โดยเกษตรกรรายย่อยต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายทุกระดับ

ดังนั้น การสร้างเสริมอธิปไตยทางอาหารจึงมีความหมายถึงการมีกรอบนโยบายในประเทศ และระหว่างประเทศที่ส่งเสริมและสนับสนุนหลักการข้างต้น

2.4 นโยบายและกฎหมายที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหาร

สุภา ไยเมือง (2555) ประมวลและสังเคราะห์ให้เห็นว่าการกำหนดนโยบายและกฎหมาย นั้นมีผลต่อการเข้าถึงและความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร ซึ่งนโยบายและกฎหมายที่มีผลบั่นทอน การเข้าถึงและความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรคือ

1. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม และพลังงาน มีผลต่อพื้นที่เกษตรกรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะนิคมอุตสาหกรรมและโรงไฟฟ้าประเภทต่างๆ จะปล่อยมลพิษลงสู่ดินและแหล่งน้ำ รวมทั้งส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ซึ่งมีความสำคัญต่อการทำเกษตรและการผลิตอาหาร เกิดการปนเปื้อนและทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม

2. นโยบายว่าด้วยสิทธิในที่ดินประเทศไทยยังไม่มีการปฏิรูปที่ดิน ทำให้เกษตรกรรายย่อย จำนวนมากประสบปัญหาไม่มีที่ดินทำกินหรือมีไม่เพียงพอ รวมทั้งปัญหาพื้นที่ทับซ้อนกับเขตพื้นที่ซึ่ง ถูกประกาศเป็นเขตอุทยาน หรือป่าสงวน ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกรอย่างมาก และทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง

3. นโยบายสนับสนุนการปลูกพืชพลังงาน กระแสความนิยมพืชพลังงานมีผลต่อพื้นที่ปลูกพืชอาหาร ในปี 2551 รัฐบาลมีมติแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการเรื่องอาหารและพลังงาน อย่างไรก็ตามยังไม่ปรากฏว่ามีมาตรการหรือแนวทางที่ชัดเจนในการสร้างความสมดุลระหว่างพืชอาหารและพืชพลังงาน

4. ข้อตกลงเขตการค้าเสรี ตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมา รัฐบาลไทยได้ริเริ่มการจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระดับทวิภาคีกับหลายประเทศ การจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีส่งผลให้มีการนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหารจากต่างประเทศมาขายในตลาดไทยมากขึ้น ทำให้สินค้าเกษตรของเกษตรกรไทยหลายประเภทได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะในแง่ของแรงกดดันต่อราคาที่เกษตรกรได้รับ

5. การเปิดเสรีการลงทุน ข้อตกลงด้านการลงทุนของอาเซียนที่เรียกว่า ACIA (ASEAN Comprehensive Investment Agreement) ซึ่งได้รับการลงนามเมื่อปี 2552 โดยไทยผูกพันจะเปิดเสรีใน 3 สาขาย่อยในภาคเกษตร ประมงและป่าไม้ ได้แก่ การเพาะขยายและปรับปรุงพันธุ์พืช การ

เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการทำป่าไม้จากป่าปลูก อาจส่งผลเร่งกระบวนการแย่งชิงที่ดินและน้ำจากเกษตรกร รวมทั้งก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการถูกยึดครองทรัพยากรเมล็ดพันธุ์

3. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ทรงวุฒิ เรื่องวาทศิลป์ (2550) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีบทบาทร่วมในกิจกรรมทุกประการตามกำลังความสามารถของสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกันนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สัญญา เคนาภูมิ (2551) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกได้มีโอกาสร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมจะต้องมาจากความสมัครใจ พึงพอใจ และได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากชุมชนโดยส่วนรวมร่วมกัน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคล เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล

วิชญ์ หยกจินดา (2557) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ความร่วมมือร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบต่อกันไม่ว่าจะเป็นของบุคคลหรือของกลุ่ม ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการดำเนินงาน เกิดการพัฒนา และเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน ส่งผลให้การดำเนินงาน หรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนงานหรือโครงการเกิดประสิทธิผล

โดยสรุป การมีส่วนร่วมหมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม องค์กรชุมชน เพื่อร่วมกันปกป้องฐานทรัพยากร และพื้นที่การผลิตอาหารของชุมชน โดยลักษณะของการมีส่วนร่วมคือร่วมรับรู้ถึงภัยคุกคาม ปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและชุมชน ร่วมวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและชุมชน ร่วมกำหนดแผน แนวทางในการแก้ไขปัญหา ร่วมลงมือปฏิบัติการแก้ไข

ปัญหา ตามบทบาทของตนเอง และร่วมประเมินผลการปฏิบัติการแก้ไขปัญหามาจากการร่วม ลงมือปฏิบัติการ

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

นิลมณี พิทักษ์ (2551) กระบวนการมีส่วนร่วม เป็นการพัฒนาที่มีการร่วมกันดำเนินกิจกรรม โดยร่วมกันกำหนดเป้าหมาย ทิศทางของการพัฒนา วิธีการดำเนินงานโดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกัน มาร่วมแรงร่วมใจ หลังจากดำเนินการผ่านไปของให้ทุกคนร่วมกันประเมินว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร ดังนั้นกระบวนการมีส่วนร่วมมีดังนี้

1. ร่วมคิดและร่วมกันประชุมกลุ่ม (Thinking and meeting together) เพื่อค้นหาปัญหา เสนอสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาของชุมชนโดยคนในชุมชนร่วมกันนำเสนอ เช่น การดำเนินโครงการ หมู่บ้านเข้าร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดเป็น Home stay ต่อมาเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ด้านมลพิษจากน้ำเสีย ชาวบ้านจะแก้ไขปัญหายังไร จะยกเลิกการท่องเที่ยวแบบ Home stay หรือไม่ เป็นต้น ถือว่าเป็นขั้นแรกของการมีส่วนร่วมที่สำคัญ

2. ร่วมตัดสินใจ (Making decision together) สมาชิกในชุมชนร่วมกันตัดสินใจเป็นความเห็นชอบของชุมชนร่วมกันที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในชุมชนจากข้อที่ 1 ให้สมาชิกในชุมชนเลือกว่าจะแก้ไขปัญหอะไรก่อน ซึ่งเป็นความต้องการของสมาชิกนั้นๆ

3. ร่วมวางแผน (Planning together) เป็นการคิดที่จะดำเนินการโครงการต่างๆ ร่วมกันอย่างเป็นระบบขั้นตอนการปฏิบัติ

4. ร่วมกันดำเนินการ (Acting together) เป็นการร่วมกันลงแรงลงทุนในการปฏิบัติงาน การกระทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันก่อให้เกิดความเป็นเจ้าของร่วมกัน

5. ร่วมกันใช้ประโยชน์ (Using together) เป็นการแบ่งปันปันส่วนผลที่เกิดจากการร่วมกันกระทำ โดยร่วมกันกำหนดหรือวางระเบียบในการบริหารจัดการในการใช้ประโยชน์ร่วมกัน เพื่อสร้างจิตสำนึกการเป็นเจ้าของร่วมกัน

6. ร่วมกันดูแลรักษา (Maintaining together) หลังจากสร้างจิตสำนึกการเป็นเจ้าของร่วมกัน ต้องร่วมกันดูแลรักษา บำรุง ทำนุบำรุงเพื่อสามารถใช้สิ่งเหล่านั้นร่วมกันได้นานๆและถือเป็นสมบัติของชุมชนทุกคนที่เป็นสมาชิกในชุมชนต้องร่วมกันดูแล

7. ร่วมติดตามประเมินผล (Evaluating together) สมาชิกของชุมชนต้องร่วมกันประเมินด้วยตัวของเขาเองว่ามีจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาอย่างไร

3.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

Cohen Uphoff (เสาวนีย์ เตือนเด่น, 2558) กล่าวถึงสิ่งที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมว่า คุณสมบัติหรือภูมิหลังของแต่ละบุคคลอาจจะเป็นตัวแปรสำคัญต่อการให้ความร่วมมือร่วมใจ หรือการเข้ามามีส่วนร่วมในงานพัฒนา ได้แก่

- 1) อายุและเพศ
- 2) สถานภาพของครอบครัว
- 3) ระดับการศึกษา
- 4) ชั้นทางสังคม
- 5) อาชีพ
- 6) ระดับของรายได้ และที่มาของรายได้
- 7) ระยะเวลาของการอยู่อาศัยในชุมชนนั้น
- 8) ชนิดของโครงการและกิจกรรม
- 9) การเป็นผู้เช่าที่ดินหรือมีสถานภาพเป็นลูกจ้าง

วีรยศ ทรงพุทธ (2530) สรุปไว้ว่าระดับรายได้ การได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับกลุ่ม การติดต่อกับผู้ที่ดำเนินการในการพัฒนาชุมชน และการชักชวนให้ตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นปัจจัยของการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ความรู้ของคนในท้องถิ่น ทักษะคดีที่มีต่อกลุ่ม ความคาดหวังในประโยชน์ที่จะได้รับจากกลุ่ม เช่น ประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ (ทุน ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ รายได้) และประโยชน์ด้านสังคม เช่น ความเชื่อถือ ความสัมพันธ์ที่ดี และการติดต่อกับสมาชิก รวมถึงผู้นำและผู้ขยายงานที่เป็นอีกปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคน

รัตวัลย์ วจนรจนา (2544) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมีหลายรูปแบบ และมีระดับของการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละชุมชน ปัจจัยบางประการที่มีผลกระทบต่อ การมีส่วนร่วมของประชาชนคือ

1. บทบาทของผู้ปฏิบัติงาน หรือเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปดำเนินงานในชุมชน มีคุณลักษณะที่ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เช่น การวางตัวไม่เหมาะสม ดูแคลนชาวบ้านว่า

ด้อยกว่าตน ไม่ให้ความสำคัญเป็นธรรมกับทุกฝ่าย การแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว พฤติกรรมเหล่านี้จะเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมาก

2. การจัดระบบการบริหารงานของรัฐ หรือองค์กรเอกชน เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระเบียบขององค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ เมื่อเจ้าหน้าที่เข้าไปในชุมชนต้องยึดระเบียบและคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติตามนโยบาย ซึ่งอาจทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามหลักการพัฒนาชุมชน จึงมุ่งทำงานเพื่อสนองตอบนโยบายซึ่งอาจทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามหลักการพัฒนาชุมชน จึงมุ่งทำงานเพื่อสนองตอบนโยบายมากกว่าจะคำนึงถึงความต้องการของชุมชน

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างของชุมชน หมายความว่าถึงคุณภาพประชากร กลุ่มและลักษณะความสัมพันธ์ของชุมชน รวมทั้งค่านิยม ขนบธรรมเนียมของชุมชนแต่ละแห่งที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม เช่น ถ้าชุมชนใดมีความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ รู้จักกันเป็นญาติพี่น้องกัน การมีส่วนร่วมอาจจะดีกว่าชุมชนที่ประชาชนมาจากหลายแห่ง ต่างวัฒนธรรมกัน หรือถ้าประชากรใดมีคุณภาพดี มีระดับการศึกษา ฐานะรายได้สูง และมีทัศนคติที่ดี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความตื่นตัวในการพึ่งตนเอง ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมของชุมชน

4. ทรัพยากรและสภาพแวดล้อมของชุมชน ถ้าชุมชนใดมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น มีดินและป่าที่อุดมสมบูรณ์ ทำเล ที่ตั้งของชุมชนเหมาะสม ประชาชนสามารถประกอบอาชีพและรายได้ดี สิ่งเหล่านี้จะทำให้ประชาชนมีความมั่นใจในการดำรงชีวิต การระดมการมีส่วนร่วมทำได้ง่ายกว่าชุมชนที่ขาดแคลนทรัพยากร และสภาพแวดล้อมไม่ดี

3.4 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

องค์การสหประชาชาติ (พัชรินทร์ สมบูรณ์, 2547) ได้รวบรวมรูปแบบของการมีส่วนร่วมเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง (Spontaneous) เป็นโดยอาสาสมัครหรือการรวมตัวกัน เพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง ซึ่งเป็นการกระทำที่มิได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก

2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ (Induced) เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบ หรือสนับสนุนโดยรัฐบาล เป็นรูปแบบลักษณะทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (Conceived) มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล ภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็น

รูปแบบที่ผู้กระทำได้ผลทันที แต่จะไม่ได้ผลในระยะยาว และจะมีผลเสียที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชน

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547) ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้ 4 ประการคือ

1. การมีส่วนร่วมโดยเข้าไปได้รับอำนาจที่จะคิดจะทำมากขึ้น ไม่ว่าจะในเรื่องการเมือง หรืออำนาจในการตัดสินใจที่ดำเนินการใดๆ
2. การมีส่วนร่วม โดยต้องร่วมกันอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค เท่าเทียมกัน และมีส่วนร่วมด้วยอย่างแท้จริง/เข้มแข็ง มิใช่ร่วมอย่างผิวเผิน เฉื่อยชา
3. การมีส่วนร่วมต้องร่วมตั้งแต่ขั้นแรกของกระบวนการ จนถึงจุดสุดท้ายของโครงการ การมีส่วนร่วมที่ผู้ด้อยโอกาสขอแบ่งอำนาจจากผู้ที่มีเหนือกว่า เพื่อปรับปรุงวิถีชีวิตตนให้ดีขึ้น

นันทวัน หาญดี (2559) บทเรียนชุดประสบการณ์ทำงานประสานความร่วมมือกับคนในชุมชน กลุ่ม องค์กรทั้งภายในและภายนอกชุมชน รูปธรรมลักษณะของการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สามารถสร้างพลังของการเคลื่อนไหวได้คือ

1. การเข้ามาร่วมรับรู้ รับฟังสถานการณ์ ปัญหาของคนในชุมชน กลุ่ม องค์กรต่างๆ
2. การเข้ามาร่วมวิเคราะห์ เชื่อมโยงสภาพปัญหาที่เกิดผลกระทบ
3. ร่วมออกแบบ วางบทบาทของตนเองในการแก้ไขปัญหา
4. ลงมือปฏิบัติการแก้ไขปัญหา ตามศักยภาพ และบทบาทของตนเอง
5. ประเมินผลในการปฏิบัติการแก้ไขปัญหา

3.5 หลักการการมีส่วนร่วม

สุธี วรประดิษฐ์ (2553) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลต่อความต้องการของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ทั้งนี้ในการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึงวิถีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม เพราะกลุ่มคนในชุมชนมีความแตกต่างกันในลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญ โดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง มีหน่วยงานภาครัฐคอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำหรืออำนวยความสะดวกเท่านั้น

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ผู้ศึกษาวิจัยสรุปได้ว่าแนวคิดการมีส่วนร่วมได้ถูกนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการพัฒนาชุมชน ซึ่งการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนั้นมีหลายระดับ และต่างมีความสำคัญ สิ่งสำคัญคือชุมชนได้รับรู้ถึงสถานการณ์ปัญหา วิเคราะห์ได้ถึงผลกระทบต่างๆ และสามารถกำหนดได้ว่าตนเองสามารถแก้ปัญหาได้อย่างไร นำไปสู่กระบวนการมีส่วนร่วม ลงมือปฏิบัติการ และติดตามประเมินผลร่วมกัน ก่อเกิดพลังความร่วมมือจากชุมชนอย่างแท้จริง

3.6 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับตัวบุคคล และสังคม ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

3.6.1 ทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร (Communication Theory)

โรเจอร์ (พัชรินทร์ สมบูรณ์, 2547) ได้สรุปถึงความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับสิ่งใหม่ กับกระบวนการติดต่อสื่อสารไว้ว่า การที่บุคคลจะมีการยอมรับสิ่งใหม่ ขึ้นอยู่กับกระบวนการติดต่อสื่อสาร ซึ่งได้แก่ ช่องทางการสื่อสารและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนตัว คือ

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนตัว ได้แก่ อายุ สถานภาพทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งรวมถึงรายได้ ขนาดที่ดิน การถือครองที่ดิน และความสามารถเฉพาะอย่างซึ่งรวมถึงระดับการศึกษา
2. ช่องทางการสื่อสาร ความรู้ หรือกระบวนการติดต่อสื่อสาร ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ส่งสาร หรือแหล่งกำเนิดสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ช่องทางการสื่อสารซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้ส่งสารส่งไปยังผู้รับสาร แยกเป็น 2 ลักษณะคือ

2.1 ช่องทางสื่อมวลชน (Mass Media Channel) เป็นวิถีทางในการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร หรือสิ่งตีพิมพ์อื่นๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

2.2 ช่องทางสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Channel) เป็นการติดต่อระหว่างบุคคลเพื่อการถ่ายทอดข่าวสารกับผู้รับสาร

จากทฤษฎีนี้สรุปได้ว่า อิทธิพลของการสื่อสารมีผลต่อการเพิ่มความรู้ ก่อเกิดความรู้ ความเข้าใจ นำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และลักษณะส่วนบุคคล อันได้แก่ อายุ

รายได้ และระดับการศึกษา ทำให้ผู้ศึกษาวิจัยนำปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และปัจจัยส่วนบุคคลดังกล่าวมาศึกษา

3.6.2 ทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ (Hierarchy of needs theory)

อับราฮัม เอช มาสโลว์ (เสาวนีย์ เตือนเด่น, 2558) นับว่าเป็นทฤษฎีดั้งเดิมเกี่ยวกับการจูงใจให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ ให้บรรลุความสำเร็จด้วยการจูงใจ โดยคำนึงถึงความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์เป็นหลัก กล่าวคือ ความต้องการของมนุษย์จำมีความต้องการปัจจัยต่าง ๆ ที่ไม่มีที่สิ้นสุดตามลำดับ ได้แก่

1) ความต้องการพื้นฐานทางกายภาพและชีวภาพ ถือว่าเป็นปัจจัยในขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน เพื่อการดำรงอยู่และความอยู่รอดของชีวิต ได้แก่ อาหาร น้ำ ความอบอุ่น ที่อยู่อาศัย การพักผ่อน การนอน การขับถ่าย และเรื่องเพศ

2) ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย เป็นความต้องการที่เป็นอิสระ จากภัยอันตรายทางด้านร่างกาย ความกลัวต่อการสูญเสียงาน ทรัพย์สินต่าง ๆ อาหารและที่อยู่อาศัย ความต้องการทางสังคม ความรักใคร่ และความเป็นเจ้าของ เนื่องจากอยู่ในสังคมก็ยังคงต้องการความรัก การเป็นเจ้าของบุคคลอื่น รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นคนที่มีคุณค่าของกลุ่มเป็นสมาชิกนั้น ๆ

3) ความต้องการได้รับการยกย่อง และเป็นที่ยอมรับจากสังคม ซึ่งเป็นความต้องการของบุคคลที่จะเป็นบุคคลที่มีคุณค่าในสายตาคนอื่น และได้รับการยอมรับทั่วไปว่า ตนเองมีความก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา โดยตระหนักถึงศักยภาพ ทักษะ ความสามารถของตนเอง และเกิดความเชื่อมั่นในตัวเองสูง

4) ความต้องการมีฐานะเด่นในสังคม (Esteem or Status Needs) ความต้องการขั้นต่อมาจะเป็นความต้องการที่จะประกอบไปด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้คือความมั่นใจในตนเอง

5) ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิต หมายถึง แนวโน้มของบุคคลที่จะเป็นหรืออยู่ในสถานภาพอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นไปได้ อาจกล่าวได้ว่า เป็นความปรารถนาที่จะเป็นอย่างที่ตนเองเป็นมากขึ้น สูงขึ้น โดยเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถจะเป็นได้และประสบผลสำเร็จ เพื่อที่จะมีศักยภาพบรรลุในระดับสูงสุด

จากทฤษฎีนี้สรุปได้ว่า ความต้องการขั้นพื้นฐานของชีวิตตามทฤษฎีนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญ และความจำเป็นที่เชื่อมโยงไปสู่การอนุรักษ์ ปกป้อง พื้นฟูฐานทรัพยากร และพื้นที่ความ

มั่นคงทางอาหารของมนุษย์ ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ตัวเองสามารถอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน

3.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

ในการศึกษาวิจัย ได้สืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยได้รวบรวม ศึกษาจากงานศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการพัฒนาชุมชน และการปกป้องรักษาฐานทรัพยากรในชุมชน ถือเป็น การมีส่วนร่วมเพื่อปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับนิยามของการศึกษาวิจัย ซึ่งมีงานศึกษาวิจัยมีดังนี้

สาลินี กัยวิทย์โกศล (2548) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้กรณีศึกษามูลนิธิกระทายในดวงจันทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ภายใต้การดำเนินการของมูลนิธิกระทายในดวงจันทร์ และเปรียบเทียบปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยรวมมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับต่ำร้อยละ 83.85 และมีส่วนร่วมในระดับสูงสุดร้อยละ 16.15 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบในแต่ละด้านโดยจัดอันดับ การมีส่วนร่วมของประชาชนจากมากไปหาน้อย พบว่า อันดับ 1 ประชาชนมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติทั้งด้านการปลูกซ่อมเสริมป่า การดับไฟป่า อันดับ 2 การมีส่วนร่วมในการป้องกันป่า ทั้งทางด้านลาดตระเวน และการสำรวจแนวกันไฟ อันดับ 3 การมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผน อันดับ 4 การประสานงานกับเจ้าหน้าที่ทางหน่วยงานราชการด้านการดูแลป้องกันป่า และอันดับ 5 การแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา

นิตยา เชื้อโชติ (2551) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน กรณีศึกษาป่าชุมชนดอนชี บ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ผลการศึกษาวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนดอนชี ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยทั้ง 4 ด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ ด้านการดำเนินกิจกรรมในป่าชุมชนดอนชี ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชนดอนชี ด้านการติดตามประเมินผลป่าชุมชนดอนชี และด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน

ดอนซี ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ป่าชุมชนดอนซีคือ การถือครองที่ดิน

วิภา สิงห์สมบุรณ์ (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในตำบลบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน และเปรียบเทียบความแตกต่างในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบางละมุง ภูมิสำเนา การรับรู้ข่าวสาร ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน พบว่า ประชาชนในตำบลบางละมุง มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับน้อย พิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือการร่วมดำเนินการ รองลงมาด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการติดตามและประเมินผลเป็นลำดับสุดท้าย โดยลักษณะการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ คือ ด้านการร่วมดำเนินการ ประชาชนสอนลูกหลานให้รู้ถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ด้านการรับผลประโยชน์ ประชาชนมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเช่น การใช้แหล่งน้ำในการอุปโภค บริโภค และด้านการติดตามประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมกับเทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่นจากการรับสื่อต่างๆ

พระมหาประกาศิต สิริเมธ (2556) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

กมล เข็มนาจิตร์ (2557) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับได้ดังนี้ อันดับแรกคือการมี

ส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการค้นหา การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล และสุดท้ายคือการมีส่วนร่วมในการวางแผน

พันธุ์พงศ์ คงเดชอดิศักดิ์ (2557) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมีส่วนร่วมในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และที่ยังมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยอยู่คือการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องการชั่งกับการปกป้อง ฟื้นฟู และรักษาฐานทรัพยากร ทั้งดิน น้ำ ป่าไม้ ในชุมชนนั้น งานวิจัยส่วนใหญ่พบว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนคือการมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการค้นหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามประเมินผล

4. แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

การสื่อสารเป็นพื้นฐานของการติดต่อของกระบวนการสังคม ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และสังคมจะนำมาซึ่งความสลับซับซ้อน หรือความสับสนต่างๆ จนอาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและไม่แน่ใจแก่สมาชิกของสังคม ดังนั้น จึงต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว (ยุพดี ฐิติกุลเจริญ, 2537) ข่าวสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ ความต้องการข่าวสารจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อบุคคลนั้นต้องการข้อมูลในการตัดสินใจหรือไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นอกจากนั้นข่าวสารยังเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เปิดรับมีความทันสมัย สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของโลกปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น

4.1 ความหมายการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

แม็คคอมบ์ และ เบคเกอร์ (Mccombs. & Becker, 1979) ได้ให้แนวคิดที่ว่า โดยทั่วไปบุคคลแต่ละคนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หรือการเปิดรับสื่อ เพื่อตอบสนองความต้องการ 4 ประการคือ

1. เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ (Surveillance) บุคคลสามารถติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัวจากการเปิดรับข่าวสาร ทำให้คนเป็นที่ทันเหตุการณ์ ทันสมัย
2. เพื่อการตัดสินใจ (Decision) การเปิดรับข่าวสารทำให้บุคคลสามารถกำหนดความเห็นของตนต่อสภาวะ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัว เพื่อการตัดสินใจโดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องชีวิตประจำวัน
3. เพื่อพูดคุยสนทนา (Discussion) บุคคลสามารถนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับไปใช้ในการพูดคุยกับผู้อื่นได้
4. เพื่อการมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อรับรู้และมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ความเป็นไปต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมรอบๆ ตัว

ดวงฤทัย พงศไพฑูริย์ (2544) อย่างไรก็ตามแม้ว่าบุคคลจะมีพฤติกรรมการมีวัตถุประสงค์ และมีความต้องการในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกันแต่โดยทั่วไปแล้วบุคคลจะทำการเปิดรับข่าวสารอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1. การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน โดยผู้รับสารมีความคาดหวังจากสื่อมวลชนว่าการบริโภคข่าวสารจากสื่อมวลชนจะช่วยตอบสนองความต้องการของเขาได้ ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือเปลี่ยนลักษณะนิสัย เปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่างได้โดยการเลือกบริโภคสื่อมวลชนนั้นจะขึ้นอยู่กับความต้องการ หรือแรงจูงใจของผู้รับสารเอง เพราะบุคคลแต่ละคนย่อมมีวัตถุประสงค์และความตั้งใจในการใช้ประโยชน์แตกต่างกันไป
2. การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล โดยสื่อบุคคล หมายถึง ตัวบุคคลผู้สื่อข่าวข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยอาศัยการติดต่อระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) ที่จะมีปฏิกริยาโต้ตอบระหว่างกัน ในกรณีที่ต้องการให้บุคคลใดเกิดการยอมรับ

สารนั้นควรที่จะใช้การสื่อสารระหว่างบุคคล โดยใช้สื่อบุคคลเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสาร สื่อบุคคลนี้จะมีประโยชน์อย่างมากในกรณีที่ผู้ส่งสารหวังผลให้ผู้รับสารมีความเข้าใจกระจ่างชัดเจน และตัดสินใจรับสารได้อย่างมั่นใจยิ่งขึ้น

3. การเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจ โดยสื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมา โดยมีเนื้อหาสาระที่เฉพาะเจาะจงและมีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่ผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม เช่น จุลสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ ใบปลิว คู่มือ นิทรรศการ เป็นต้น ดังนั้น การเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจนี้ ผู้รับสารจะได้รับข้อมูลข่าวสารหรือความรู้เฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเฉพาะเจาะจง

โจเซฟ ที แคลปเปอร์ (Klapper, 1960) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารประกอบด้วยการกลั่นกรอง 4 ขั้นตอนลำดับดังต่อไปนี้

1. การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) เป็นขั้นแรกในการเลือกช่องทางการสื่อสาร บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งสารที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่ง เช่น การเลือกซื้อหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่ง เลือกเปิดวิทยุกระจายเสียงสถานีใดสถานีหนึ่งตามความสนใจและความต้องการ ของตน อีกทั้งทักษะและความชำนาญในการรับรู้ข่าวสารของคนเรานั้นก็ต่างกัน บางคนถนัดที่จะฟังมากกว่าอ่าน ก็จะชอบฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์มากกว่าอ่านหนังสือ เป็นต้น

2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) ผู้เปิดรับข่าวสารมีแนวโน้มที่จะเลือกสนใจข่าวจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง โดยมักเลือกตามความคิดเห็น ความสนใจของตน เพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่และหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ความ เข้าใจหรือ ทัศนคติเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อไม่ให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจ ที่เรียกว่า ความไม่สอดคล้องทางด้านความเข้าใจ (Cognitive Dissonance)

3. การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation) เมื่อบุคคลเปิดรับข้อมูลข่าวสารแล้ว ก็เชื่อว่ารับรู้ข่าวสารทั้งหมดตามเจตนารมณ์ของ ผู้ส่งสารเสมอไป เพราะคนเรามักเลือกรับรู้และตีความหมายสารแตกต่างกันไปตามความสนใจ ทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง แรงจูงใจ สภาวะทางร่างกาย หรือสภาวะทางอารมณ์และจิตใจ ฉะนั้นแต่ละคนอาจตีความเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับลักษณะส่วนบุคคลดังกล่าว นอกจากนี้

จะทำให้ข่าวสารบางส่วนถูกตัดทิ้งไปยังมีการบิดเบือนข่าวสารให้มีทิศทางเป็นที่น่าพอใจของแต่ละบุคคลด้วย

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) บุคคลจะเลือกจดจำข่าวสารในส่วนที่ตรงกับ ความสนใจ ความต้องการ ทักษะคติ ฯลฯ ของตนเอง และมักจะลืมหรือไม่นำไป ถ่ายทอดต่อในส่วนที่ตนเองไม่สนใจ ไม่เห็นด้วย หรือเรื่องที่ขัดแย้งค้ำกับความคิดของตนเอง ข่าวสารที่คนเราเลือกจดจำ ไว้นั้น มักมีเนื้อหาที่จะช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนความรู้สึกนึกคิด ทักษะคติ ค่านิยม หรือความเชื่อของแต่ละคนที่มีอยู่เดิมให้มีความมั่นคงชัดเจนยิ่งขึ้นและเปลี่ยนแปลงยากขึ้น เพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ในโอกาสต่อไป ส่วนหนึ่งอาจนำไปใช้เมื่อเกิดความรู้สึกขัดแย้งและมีสิ่งที่ไม่สบายใจขึ้น

จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ผู้วิจัยสรุปได้ว่าบุคคลเลือกรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร จากช่องทางสื่อต่างๆ เพื่อเรียนรู้ และเข้าใจในสถานการณ์ โดยเลือกรับรู้จดจำข้อมูลตาม ความสนใจ แล้วนำมากำหนดความเห็นของตนต่อสถานะต่างๆ ซึ่งทักษะและความชำนาญในการรับรู้ ข่าวสารของคนนั้นแตกต่างกัน ดังนั้นการเลือกช่องทางการสื่อสาร การจัดทำเนื้อหาที่น่าสนใจจึง เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดการรับรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำมาสู่การคิดวิเคราะห์ เลือกตัดสินใจว่าจะดำเนินการ หรือจะเข้าไปมีส่วนอย่างไร เพราะข้อมูลดังกล่าว

4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกรับรู้ข้อมูลข่าวสารของบุคคลนั้นสรุปได้ดังนี้

ทอดด์ ฮันท์ และ เบรนท์ ดี รูเบน (ปรมา สตะเวทิน, 2541) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของบุคคลไว้ดังนี้

1. ความต้องการ (Need) ปัจจัยที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งในกระบวนการเลือกของมนุษย์คือ ความต้องการ ความต้องการทุกอย่างของมนุษย์ทั้งความต้องการทางกายและใจทั้งความต้องการระดับสูงและความต้องการระดับต่ำ ย่อมเป็นตัวกำหนดการเลือกของเรา เราเลือกตอบสนองความต้องการของเรา เพื่อให้ได้ข่าวสารที่ต้องการ เพื่อแสดงรสนิยม เพื่อการยอมรับในสังคม เพื่อความพอใจ

2. ทศนคติและค่านิยม (Attitude and Values) ทศนคติ คือความชอบและมีใจโน้มเอียง (Preference and Predisposition) ต่อเรื่องต่าง ๆ ส่วนค่านิยม คือหลักพื้นฐานที่เรายึดถือเป็นความรู้สึกรู้สึกว่าเราควรจะทำหรือไม่ควรทำอะไรในการมีความสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมและคนซึ่ง ทศนคติและค่านิยมมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเลือกใช้สื่อมวลชน การเลือกข่าวสาร การเลือกตีความหมายและการเลือกจดจำ

3. เป้าหมาย (Goal) มนุษย์ทุกคนมีเป้าหมาย มนุษย์ทุกคนกำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิตทั้งในเรื่องอาชีพ การเข้าสมาคม การพักผ่อน เป้าหมายของกิจกรรม ต่าง ๆ ที่เรากำหนดขึ้นนี้จะ มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สื่อมวลชน การเลือกข่าวสาร การเลือกตีความหมาย และการเลือกจดจำเพื่อสนองเป้าหมายของตน

4. ความสามารถ (Capability) ความสามารถของเราเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งรวมทั้ง ความสามารถด้านภาษามีอิทธิพลต่อเราในการที่จะเลือกรับข่าวสาร เลือกตีความหมาย และเลือกเก็บเนื้อหาข่าวข่าวนั้นไว้

5. การใช้ประโยชน์ (Utility) กล่าวโดยทั่วไปแล้ว เราจะให้ความสนใจและใช้ความพยายาม ในการที่จะเข้าใจ และจดจำข่าวสารที่เราสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

6. สไตล์ในการสื่อสาร (Communication Style) การเป็นผู้รับสารของเรานั้นส่วนหนึ่ง ขึ้นอยู่กับ สไตล์ในการสื่อสารของเรา คือ ความชอบหรือไม่ชอบสื่อบางประเภท ดังนั้นบางคนจึงชอบฟังวิทยุ บางคนชอบดูโทรทัศน์ บางคนชอบอ่านหนังสือพิมพ์

7. สภาวะ (Context) สภาวะในที่นี้หมายถึง สถานที่ บุคคล และเวลาที่อยู่ในสถานการณ์ การสื่อสาร สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเลือกของผู้รับสาร การมีคนอื่นอยู่ด้วย มีอิทธิพลตรงต่อการเลือกใช้สื่อและข่าวสาร การเลือกตีความหมายและเลือกจดจำข่าวสาร การที่เราต้องถูกมองว่า เป็นอย่างไร การที่เราคิดว่าคนอื่นมองเราอย่างไร เราเชื่อว่าคนอื่นคาดหวังอะไรจากเรา และการที่คิดว่าคนอื่นคิดว่าเราอยู่ในสถานการณ์อะไร ล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการเลือกของเรา

8. ประสบการณ์และนิสัย (Experience and Habit) ในฐานะของผู้รับสาร ผู้รับสารแต่ละคนพัฒนานิสัยการรับสารอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการรับข่าวสารของเรา เราพัฒนา

ความชอบสื่อชนิดใดชนิดหนึ่ง รายการประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังนั้นเราจึงเลือกใช้สื่อชนิดใดชนิดหนึ่ง สนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตีความหมายอย่างไรอย่างหนึ่ง และเลือกจดจำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ขวัญเรือน กิตติวัฒน์ (2531) สรุปไว้ว่าปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกันคือ

1. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและจิตวิทยาส่วนบุคคล มีแนวคิดที่พวกเราแต่ละคนมีความ แตกต่างเฉพาะตัวบุคคลอย่างมากในด้านโครงสร้างทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน การดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างไม่เหมือนกัน ซึ่งส่งผลกระทบถึงระดับสติปัญญา ความคิด ทศนคติ ตลอดจนกระบวนการของการรับรู้ การสนใจ

2. ปัจจัยด้านสภาพความสัมพันธ์ทางสังคม เนื่องจากคนเรามักจะยึดติดกับกลุ่มสังคมที่ตนสังกัดอยู่เป็นกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใด ๆ ก็ตาม นั่นคือ มักจะคล้อยตามกลุ่มในแง่ความคิด ทศนคติ และพฤติกรรมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมนอกระบบการสื่อสาร เชื่อว่าลักษณะต่างๆ ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ทำให้เกิดความคล้อยคลึงของการเปิดรับเนื้อหาของการสื่อสาร รวมถึงการตอบสนองต่อเนื้อหาดังกล่าวไม่แตกต่างกันด้วย

วิลเบอร์ ชแรมม์ (Wilbur & Donald, 1971) ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบอื่นๆ ที่มีผลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของบุคคลดังนี้

1. ประสบการณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้รับส่งสารแสวงหาข่าวสารที่แตกต่างกัน
2. การประเมินสาระประโยชน์ของข่าวสารที่ผู้รับสารแสวงหาเพื่อตอบสนอง จุดประสงค์ของตนอย่างหนึ่งอย่างใด
3. ภูมิหลังที่แตกต่างกันทำให้บุคคลมีความสนใจแตกต่างกัน
4. การศึกษาและสภาพแวดล้อมทำให้มีความแตกต่างในพฤติกรรมการเลือกรับสาร
5. ความสามารถในการรับสาร ซึ่งเกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจที่ทำให้ พฤติกรรมการเปิดรับสารแตกต่างกัน

6. บุคลิกภาพ ทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การโน้มน้าวใจ และ พฤติกรรมของผู้รับสาร

7. อารมณ์ สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสาร จะทำให้เข้าใจความหมายของ ข่าวสาร หรืออาจเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจความหมายของข่าวสารได้

8. ทัศนคติ จะเป็นตัวกำหนดท่าทีของการรับและตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือ ข่าวสารที่ได้พบ เกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารนั้น

จากแนวคิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารข้างต้น สรุปได้ว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นกระบวนการหนึ่งของการนำมาซึ่งการตัดสินใจของบุคคล เมื่อบุคคลเกิดความไม่แน่ใจเกี่ยวกับเรื่องใดก็ย่อมต้องการเปิดรับข่าวสารมากขึ้น ซึ่งช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีหลายช่องทาง ได้แก่ สื่อมวลชน สื่อบุคคล หรือสื่อเฉพาะกิจ และจะเลือกรับรู้ข้อมูลข่าวสารเฉพาะเรื่องที่ทำให้ความสนใจเท่านั้น

4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ในการศึกษาวิจัย เพื่อสืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร กับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวม ศึกษาจากงานศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการพัฒนาชุมชน และการปกป้องรักษาฐานทรัพยากรในชุมชน ถือเป็นงานมีส่วนร่วมเพื่อปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับนิยามของการศึกษาวิจัย ซึ่งมีงานศึกษาวิจัยมีดังนี้

วีรยศ ทรงพุทธ (2530) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดน่าน พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารของกลุ่มสมาชิกเกี่ยวกับการติดต่อกับผู้ที่ดำเนินการในการพัฒนาชุมชน และการชักชวนให้ตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเป็นปัจจัยของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มสมาชิก โดยส่วนหนึ่งของกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ได้ทำกิจกรรมในด้านการพัฒนา จัดการทรัพยากร และการดำเนินงานขององค์กรชาวบ้าน

จิรายุ ทองเขาอ่อน (2537) ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรในจังหวัดลำพูน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะข้อมูลด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่มี

อิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พงษ์ศักดิ์ ฉัตรเตช (2540) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่อิง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านป่าไม้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยชาวบ้านมีระดับของการมีส่วนร่วมอยู่ที่ระดับมาก

รัฐ กันภัย (2558) ได้ศึกษาการรับรู้ข่าวสาร และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดภาคตะวันตกตอนล่าง พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสัมพันธ์ทางบวกทุกตัว และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารส่งผลโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น และประชาชนส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากสื่อหอกระจายข่าว และเสียงตามสายของหมู่บ้าน

ผลจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ผู้วิจัยพบว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยเฉพาะการรับรู้ข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร ดิน น้ำ ป่าไม้ มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรของคนในชุมชน

5. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคมของภาคีเครือข่าย

5.1 ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม

Caplan (1976) ได้ให้คำจำกัดความแรงสนับสนุนทางสังคม หมายถึง สิ่งที่บุคคลได้รับโดยตรงจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคล อาจเป็นทางข่าวสาร เงิน กำลังงาน หรือทางอารมณ์ซึ่งอาจเป็นแรงผลักดันให้ผู้รับไปสู่เป้าหมายที่ผู้ให้ต้องการ

เฮาส์ (สรงค์ภรณ์ ดวงคำสวัสดิ์, 2539) ได้สรุปความหมายของการสนับสนุนทางสังคมว่า หมายถึง สิ่งที่ผู้รับได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมในด้านความช่วยเหลือทางด้านข้อมูลข่าวสาร วัตถุประสงค์ หรือการสนับสนุนทางด้านจิตใจจากผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่มคน

บาร์ริรา (ภัทรพงศ์ ประกอบผล, 2534) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็น ความใกล้ชิด การช่วยเหลือ โดยการให้สิ่งของ แรงงาน การให้คำแนะนำข้อมูลข่าวสาร การให้ข้อมูล ป้อนกลับ และการมีส่วนร่วมทางสังคม

Pilisuk (1982) แร่งสนับสนุนทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างคน ไม่เฉพาะแต่ ความช่วยเหลือทางด้านวัตถุ ความมั่นคง ทางอารมณ์เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการที่บุคคลรู้สึกว่ ตนเองได้รับการยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของผู้อื่นด้วย

ประกอบ แซ่มเมืองปัก (2540) ได้กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคล ได้รับความช่วยเหลือทั้งด้านอารมณ์และสังคม ข้อมูล ข่าวสารหรือสิ่งของต่างๆ ที่ตอบสนองความ จำเป็นพื้นฐานของชีวิตจากคนในกลุ่มสังคมที่ติดต่อสัมพันธ์กัน ซึ่งการสนับสนุนนี้จะช่วยให้บุคคล สามารถเผชิญและตอบสนองต่อความเครียดได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

รัตนา วงษ์พิทักษ์โรจน์ (2543) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคล ได้รับความช่วยเหลือ ความรัก ความเอาใจใส่ การประคับประคองจากบุคคลในสังคมในด้านต่างๆ เช่น เงิน วัสดุสิ่งของ การบริการด้านต่างๆ ข่าวสาร และการได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่า

กนกทอง สุวรรณบุลย์ (2545) ได้สรุปความหมายของการสนับสนุนทางสังคมว่าหมายถึง การที่บุคคลมีความพึงพอใจที่ได้รับความช่วยเหลือโดยการให้สิ่งของ แรงงาน เวลา การให้ข้อมูล ข่าวสาร ตลอดจนการให้ข้อป้อนกลับ ข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ และการประเมินตนเองในการสังคม

จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม ผู้วิจัยพบว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึงบุคคลได้รับการสนับสนุนด้านการให้กำลังใจ การให้คำแนะนำปรึกษา การสนับสนุนด้าน งบประมาณ แรงงาน และข้อมูลข่าวสาร เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตในสังคม ได้อย่างอยู่ดีมีสุข

5.2 ประเภทของการสนับสนุนทางสังคม

Schaefer (1981) ได้จำแนกการให้การสนับสนุนกัน 3 ด้าน คือ

1. การสนับสนุนด้านอารมณ์ ได้แก่ การให้ความรู้สึกผูกพัน ให้ความมั่นใจ มีความรู้สึก ไว้วางใจผู้อื่น ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้สึกว่าได้รับการดูแล หรือได้รับความรัก
2. การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ การให้ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งคำแนะนำ ในการ แก้ปัญหา และข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา
3. การสนับสนุนด้านการเงิน สิ่งของ ได้แก่ การให้การช่วยเหลือโดยตรง และการให้สิ่งของ หรือการให้บริการ

Weiss (1974) ได้กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคมประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ประการ ซึ่งได้รับมาจากความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม องค์ประกอบเหล่านี้ คือ

1. ความผูกพันใกล้ชิด เกิดจากการมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด จะส่งผลถึงอารมณ์โดยรวม คือ ทำให้บุคคลมีความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย ไม่รู้สึกโดดเดี่ยว ความสัมพันธ์เช่นนี้จะพบในคู่สมรส เพื่อนสนิท หรือสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน

2. การรับรู้ว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การสนับสนุนชนิดนี้ได้มาจากการที่บุคคลเข้าร่วมในกิจกรรมสังคม ทำให้มีการแลกเปลี่ยนความคิด ข่าวสาร ประสบการณ์กับบุคคลอื่น

3. การมีโอกาสได้อบรมเลี้ยงดูหรือช่วยเหลือบุคคลอื่น เมื่อบุคคลได้ทำหน้าที่ดูแลบุคคลที่อ่อนวัยกว่า จะเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น

4. การรับรู้ถึงการมีคุณค่าในตนเอง เป็นการได้รับการยอมรับซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงบทบาททางสังคม เช่น การแสดงความสามารถเป็นเพื่อนร่วมงานในที่ทำงาน ความสามารถในการช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ในครอบครัว การไม่ได้รับการยอมรับจะทำให้ความเชื่อมั่น หรือความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองลดลง

5. การตระหนักถึงความเป็นมิตรที่ดี ความรู้สึกเช่นนั้นจะได้รับจากการมีความสัมพันธ์กับครอบครัว ญาติ เป็นต้น ซึ่งเป็นความคาดหวังว่าบุคคลเหล่านี้สามารถจะให้การช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ทั้งที่จะเคยให้การช่วยเหลือกันมาก่อนหรือไม่ก็ตาม

6. การได้รับคำแนะนำ ชี้นำ เป็นสิ่งสำคัญในช่วงที่บุคคลอยู่ในภาวะเครียด หรือภาวะวิกฤต บุคคลต้องการการปลอบใจ กำลังใจ และคำแนะนำเพื่อผ่อนคลายภาวะตึงเครียดที่ประสบอยู่

House (1981) ได้พิจารณาแรงสนับสนุนทางสังคมโดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การสนับสนุนด้านอารมณ์ เป็นการให้ความรัก การดูแลเอาใจใส่ การเห็นอกเห็นใจ ความห่วงใย การได้รับความไว้วางใจ การยอมรับ เห็นคุณค่า

2. การสนับสนุนด้านข้อมูล ข่าวสาร เป็นการสนับสนุนด้านข้อมูล ข่าวสาร คำแนะนำต่างๆ

3. การสนับสนุนด้านประเมินพฤติกรรม เป็นการเห็นพ้องการรับรองพฤติกรรมเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น การให้ข้อมูลย้อนกลับ

4. การสนับสนุนด้านวัตถุ สิ่งของ การเงิน แรงงาน เป็นการสนับสนุนด้านการจัดหาวัตถุ สิ่งของ บริการ การปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อม

คอบบ์ (รุจิรงค์ แอกทอง, 2549) ได้แบ่งการสนับสนุนทางสังคมเป็น 3 ชนิดคือ

1. การสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional support) เป็นข้อมูลที่ทำให้บุคคลเชื่อว่าตนได้รับความรัก การดูแลเอาใจใส่ และมีความใกล้ชิดสนิทสนม มีความผูกพันและไว้วางใจซึ่งกันและกัน
2. การสนับสนุนด้านการยอมรับยกย่อง และเห็นคุณค่า (Esteem support) เป็นข้อมูลที่ทำให้บุคคลรู้สึกว่าคุณค่า และบุคคลอื่นให้การยอมรับนับถือ และเห็นคุณค่าของตนเอง
3. การสนับสนุนด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Socially support) เป็นข้อมูลที่บอกให้ทราบว่าตนเองเป็นสมาชิก หรือส่วนหนึ่งของเครือข่ายทางสังคม และมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน

ทิลเดน (ลาวัลย์ เตชวาทกุล, 2555) ได้แบ่งรูปแบบการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 6 ชนิดคือ

1. ความรักใคร่ผูกพัน (attachment) เป็นความรู้สึกอบอุ่น มั่นคง ปลอดภัย มีคนรักใคร่เอาใจใส่ ซึ่งส่วนใหญ่ได้จากคู่สมรสและเพื่อนสนิท ถ้าขาดแรงสนับสนุนทางสังคมชนิดนี้จะทำให้บุคคลรู้สึกอ้างว้างและโดดเดี่ยว
2. การมีส่วนร่วมในสังคม (social integration) ทำให้บุคคลมีโอกาสผูกมิตรกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมด้วยกัน รู้สึกมีเป้าหมายและมีคุณค่าต่อสังคม ถ้าขาดแรงสนับสนุนชนิดนี้ จะทำให้บุคคลแยกตัวออกจากสังคมและรู้สึกเบื่อหน่ายในการดำรงชีวิต
3. โอกาสในการอบรมเลี้ยงดูหรือให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น (opportunity formurturance) ได้แก่ การที่บุคคลมีความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูหรือให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นให้มีความสุข ซึ่งทำให้รู้สึกว่าตนเองเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น และเป็นผู้พึ่งพาได้ ถ้าหากไม่ได้ทำหน้าที่นี้ เกิดความคับข้องใจจะทำให้รู้สึกว่าชีวิตไม่สมบูรณ์และไร้จุดหมาย
4. ส่งเสริมให้มีความมั่นใจในคุณค่าแห่งตน (reassurance of worth) ได้แก่ การที่บุคคลได้รับการเคารพ ยกย่อง และชื่นชมที่สามารถแสดงบทบาททางสังคมอันเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในครอบครัวและผู้ร่วมงาน ถ้าได้รับการส่งเสริมจะทำให้บุคคลรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า
5. ความเชื่อมั่นในความเป็นมิตรที่ดี (a sense of reliable alliance) ความรู้สึกเช่นนี้ได้มาจากครอบครัวหรือเครือญาติ ซึ่งสมาชิกแต่ละคนต่างคาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง ถ้าขาดความรู้สึกเช่นนี้ ทำให้บุคคลรู้สึกขาดความมั่นคงและถูกทอดทิ้ง
6. การได้รับคำชี้แนะ (the obtaining of guidance) เป็นความต้องการในช่วงที่บุคคลเผชิญกับความเครียดหรือภาวะวิกฤต ทำให้ต้องการคำปลอบใจ คำแนะนำจากบุคคลที่ตนศรัทธาและเชื่อมั่น ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองจะทำให้รู้สึกสิ้นหวัง

ทอยท์ (กาญจนนา พานิชมาท, 2546) ได้อธิบายแนวคิดของการสนับสนุนทางสังคมไว้ว่า เป็นระดับของความต้องการพื้นฐานที่จะได้รับการตอบสนอง โดยการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ความต้องการพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ ความต้องการความรัก การยอมรับ ยกย่องการเห็นคุณค่า การเป็นเจ้าของ ความมีชื่อเสียง และความปลอดภัย ความต้องการพื้นฐานทางสังคมดังกล่าวจะได้รับการตอบสนองเมื่อได้รับการช่วยเหลือดังต่อไปนี้ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้ง สองอย่าง ดังนี้

1. ความช่วยเหลือด้านอารมณ์และสังคม (socioemotional aid) เช่น การได้รับความรัก ความเห็นอกเห็นใจ ความเข้าใจ การยอมรับและการเห็นคุณค่าจากบุคคลอื่นเป็นที่รัก
2. ความช่วยเหลือด้านสิ่งของและแรงงาน (instrumental aid) ได้แก่ การได้รับคำแนะนำ ข่าวสารการช่วยเหลือครอบครัว การช่วยเหลือด้านแรงงาน และการช่วยเหลือทางการเงิน

5.3 แหล่งสนับสนุนทางสังคม

เพนเดอร์ (รุจิรงค์ แอกทอง, 2549) แบ่งแหล่งสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 5 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่มีความหมายผูกพันกันตามธรรมชาติ(Natural Support Systems) ได้แก่ ครอบครัวซึ่งเป็นกลุ่มแรงสนับสนุนทางสังคมระดับปฐมภูมิ เช่น บิดา และมารดา คอยดูแลช่วยเหลือบุตรให้กำลังใจ และให้คำแนะนำแก่บุตรหรือสมาชิกของครอบครัว
2. กลุ่มเพื่อน (Peer Support System) คนกลุ่มนี้ส่วนมากเคยมีประสบการณ์ที่มีผลกระทบที่รุนแรงในชีวิต ประสบความสำเร็จในการปรับตัว และมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นทำให้คนกลุ่มนี้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่เกิดขึ้นในตนเอง จึงสามารถให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาในส่วนที่คล้ายคลึงกับประสบการณ์ที่เขาเคยประสบมากับเพื่อนได้
3. กลุ่มองค์กรทางศาสนา (Organized Religious Support System) เป็นกลุ่มองค์กรที่พบปะกันในสถานที่ทางกลุ่มศาสนาจัดไว้ เพื่อให้การสนับสนุนบุคคลในศาสนานั้น
4. กลุ่มองค์กรที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือหรือการให้ความช่วยเหลือขององค์กรทางวิชาชีพ (Organized Support System Of Care giving or Helping Professional) ได้แก่ กลุ่มผู้ดูแลสุขภาพ ผู้ช่วยเหลือที่มีทักษะและการบริการที่เฉพาะเจาะจงที่ให้แก่ผู้รับบริการ บุคคลจะแสวงหากลุ่มสนับสนุนทางสังคมกลุ่มนี้ก็ต่อเมื่อได้แรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว และเพื่อนไม่เพียงพอ หรือแรงสนับสนุนนี้ไม่ได้ผล กลุ่มบุคคลในวิชาชีพด้านสุขภาพ เช่น แพทย์ และพยาบาล จะเข้ามาให้การช่วยเหลือสนับสนุนในส่วนนี้ได้

5. กลุ่มองค์กรที่ไม่ใช่กลุ่มวิชาชีพด้านสุขภาพ (Organized Support Groups Not Directed by health Professional) ประกอบด้วย กลุ่มอาสาสมัคร และกลุ่มที่ให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กลุ่มอาสาสมัครเป็นกลุ่มที่ให้การช่วยเหลือบุคคลที่ไม่สามารถจะจัดหาบริการให้แก่ตนเองได้ ส่วนกลุ่มที่ให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นกลุ่มบุคคลที่พยายามเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสมาชิก หรือส่งเสริมการปรับตัวไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ เช่น กลุ่มผู้มีปัญหาสุขภาพเรื้อรัง กลุ่มบุคคลที่เจ็บป่วยในระยะสุดท้ายของชีวิต หรือกลุ่มบุคคลที่ติดเชื้อเอดส์เหมือนกัน

จรรยาวัตร คมพยัคฆ์ (2554) กล่าวถึงกลุ่มของสังคม 2 ประเภทที่จะเป็นแหล่งที่ให้การสนับสนุนทางสังคมแก่บุคคลในทุกระดับตามลักษณะและความต้องการของแต่ละบุคคล คือ

1. กลุ่มปฐมภูมิ เป็นกลุ่มสังคมที่มีความสนิทสนม และมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เป็นการส่วนตัว ได้แก่ ครอบครัว ญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้าน
2. กลุ่มทุติยภูมิ เป็นกลุ่มสังคมที่มีความสัมพันธ์ตามแบบแผนและกฎเกณฑ์ที่วางไว้ ซึ่งมีอิทธิพลเป็นตัวกำหนดบรรทัดฐานของบุคคลในสังคม ได้แก่ เพื่อนร่วมงาน กลุ่มวิชาชีพ และกลุ่มสังคมอื่นๆ

สจวต (รัตนา วงษ์พิทักษ์โรจน์, 2543) แบ่งแหล่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 2 กลุ่มคือ

1. ครอบครัว เพื่อนสนิท ญาติ คู่สมรส
2. กลุ่มคนในชุมชน ได้แก่ เพื่อนบ้าน ผู้ร่วมงาน อาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือชมรมต่างๆ ที่ตั้งขึ้นในสังคมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่

จากการทบทวนเอกสาร ผู้วิจัยสรุปได้ว่าแหล่งสนับสนุนทางสังคมทางสังคมนั้นมีได้จากหลายระดับ ได้แก่ ระดับเครือญาติ ระดับองค์กร หน่วยงานการทำงาน และระดับชุมชน สังคม จากหน่วยงานองค์กรภายนอก ซึ่งจะสอดคล้อง สัมพันธ์กับวิถีชีวิต ความต้องการของแต่ละคน

5.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคม

ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคม ที่สามารถนำมาอธิบายถึงความสัมพันธ์เพื่อสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนได้นั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปรายละเอียดของทฤษฎีได้ดังนี้

5.4.1 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory)

โฮแมน (กนกทอง สุวรรณบุลย์, 2545) ได้อธิบายกระบวนการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคล โดยใช้แนวคิดและหลักการที่มาจากจิตวิทยาของกลุ่มพฤติกรรมนิยม ได้ปรับกระบวนการอาศัยการเปรียบเทียบเชิงเศรษฐศาสตร์ เช่น การแสดงพฤติกรรมของบุคคลขึ้นอยู่กับความถี่ในการเสริมแรง และคุณค่าในการเสริมแรงที่ได้รับ ซึ่งอาจเปรียบเทียบกับแนวคิดเชิงเศรษฐศาสตร์เบื้องต้นว่าเป็นกำไร ค่าใช้จ่าย หรือการลงทุน ลงแรง นั่นคือ เมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กัน จะเกิดพฤติกรรมในการแลกเปลี่ยน การแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นอาจเป็นสิ่งที่ต้องการ สิ่งที่ไม่ต้องการ ความพอใจ หรือความคับข้องใจก็ได้ โฮแมน (Homans) ได้ให้ความสำคัญว่า สังคมไม่ว่าจะขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ จะมีสภาพดีหรือไม่ดี คนในสังคมจะอยู่ได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับผลลัพธ์สุดท้ายของการแลกเปลี่ยน ดังนั้น พฤติกรรมของบุคคลหนึ่งจึงสามารถเป็นสิ่งเร้าให้เกิดพฤติกรรมของอีกบุคคลหนึ่งได้

จากแนวคิดทฤษฎีนี้สามารถทำให้เห็นว่า หากคนในชุมชนสามารถช่วยเหลือกัน ร่วมแรงร่วมใจกันโดยต่างได้รับความสบายใจ ความพอใจ ความภาคภูมิใจ ยอมรับกันและกัน ก็ถือได้ว่าการเสริมแรงให้แก่กันและกันของคนภายในชุมชน

5.4.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

แบนดูรา (กนกทอง สุวรรณบุลย์, 2545) เชื่อว่าการเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ สามารถเรียนรู้ได้โดยประสบการณ์ตรง หรือด้วยการสังเกต การรู้เงื่อนไขต่างๆ จะทำให้บุคคลสามารถทำนายเหตุการณ์ได้ว่าภายใต้สภาวะการณ์ต่างๆ จะเกิดอะไรขึ้น ดังนั้นการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าของบุคคล จึงมีผลต่อการเกิดพฤติกรรม นอกจากนั้นยังมีตัวกำหนดที่แสดงถึงผลอันเกิดตามมา ภายหลังแสดงพฤติกรรม หมายถึงการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในทางสังคมมนุษย์ การเรียนรู้เงื่อนไข ผลของการกระทำว่าพฤติกรรมใดทำแล้วได้รับรางวัลหรือเกิดผลทางบวก และพฤติกรรมใดกระทำแล้วได้รับผลทางลบ การเรียนรู้เงื่อนไขผลการกระทำดังกล่าว ทำให้มนุษย์เลือกกระทำพฤติกรรมที่ได้รับผลทางบวก หรือเรียกว่าการเสริมแรง และหลีกเลี่ยงการกระทำพฤติกรรมที่จะได้รับผลทางลบ หรือการถูกลงโทษ ดังนั้นการเกิดพฤติกรรมจึงขึ้นอยู่กับผลของการกระทำ ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ตรง จากการสังเกตตัวแบบ หรือการกระทำของผู้อื่นที่สังเกตเห็น เป็นการจากประสบการณ์ทางอ้อม และแบนดูรา (Bandura) ยังกล่าวถึงการเรียนรู้ทางสังคมว่าเป็นกระบวนการทางปัญญา การเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและผลการกระทำ จะอยู่ในรูปของความเชื่อ ความคาดหวัง ซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาที่จะทำหน้าที่ควบคุม หรือกำกับการกระทำของมนุษย์

การควบคุมพฤติกรรมด้วยปัญญามีตัวแปรที่สำคัญ เกี่ยวข้อง 3 ประการ คือ ความเชื่อเกี่ยวกับกฎเกณฑ์เงื่อนไข ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง และความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้น

แนวคิดทฤษฎีนี้ทำให้เห็นว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ การสังเกตจากบุคคล สังคมสิ่งแวดล้อมรอบตัว เกิดเป็นชุดประสบการณ์ทั้งทางตรง และทางอ้อม ซึ่งหากการกระทำนั้นๆ ก่อให้เกิดผลดี หรือส่งผลทางบวกแก่ตนเอง บุคคลก็จะกระทำพฤติกรรมนั้นๆ ต่อไป แต่หากทำให้เกิดผลทางลบ หรือไม่เกิดผลดีต่อตนเอง บุคคลก็จะหยุดการกระทำนั้น หรือหลีกเลี่ยงการกระทำนั้น ดังนั้นการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนก็เช่นกัน ประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับ รวมทั้งการสนับสนุนจากเครือข่ายการทำงานต่างๆ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้คนในชุมชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วม

5.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย

ในการศึกษาวิจัย ได้สืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย กับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวม ศึกษาจากงานศึกษามีส่วนร่วมของชุมชนกับการพัฒนาชุมชน และการปกป้องรักษาฐานทรัพยากรในชุมชน ถือเป็นกรณีศึกษาเพื่อปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับนิยามของการศึกษาวิจัย ซึ่งมีงานศึกษามีดังนี้

วีรยศ ทรงพุด (2530) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดน่านพบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน ในด้านการอบรมให้ความรู้ทางวิชาการ การประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ การเยี่ยมเยียนกลุ่มสมาชิก การสนับสนุนเอกสารทางวิชาการ การให้สินเชื่อกลุ่ม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของกลุ่มสมาชิก และผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกอยู่ในระดับมาก

อรอนงค์ ธรรมกุล (2539) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น พบว่าการสนับสนุนทางสังคมจากรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ของกลุ่มชาวบ้านในชุมชน ซึ่งกลุ่มชาวบ้านจะได้รับการสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่น และนักพัฒนาเป็นหลัก

สุจินต์ สิมารักษ์ (2549) ได้จัดทำโครงการศึกษาวิจัยพัฒนากลไกการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่นระดับตำบล อำเภอ ซึ่งผลการวิจัยทำให้เห็นว่าเครือข่ายทางสังคมเป็นพลังท้องถิ่นที่

สำคัญ ที่ยึดโยงชาวบ้านในท้องถิ่นไว้ด้วยกันเป็นเครือข่าย ซึ่งเป็นเครือข่ายที่เกิดจากความเป็นเครือญาติ การมีระบบความเชื่อร่วมกัน และการมีวัฒนธรรมร่วมกัน ลักษณะของการรวมตัวกันของเครือข่ายทางสังคมที่พบในชุมชนคือ กลุ่มเกษตรกรรวมถาวร กลุ่มฅาปนกิจสงเคราะห์ เครือข่ายของผู้รับการรักษา การพบปะและการสื่อสารกันอย่างต่อเนื่องก่อให้เกิดรูปแบบของการหนุนเสริม และการเข้าไปมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายในชุมชนอย่างมีพลัง เช่น การทำตลาดชุมชน เกษตรปลอดภัย จากสารพิษ ป่าชุมชน พิพิธภัณฑสถานบ้าน ก่อเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ชุมชนสามารถอยู่ดีมีสุขได้อย่างยั่งยืน

บำเพ็ญ เขียวหวาน (2550) ศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง ขององค์กรพัฒนาเอกชน กรณี โครงการอันดามัน พบว่า การสนับสนุนการทำงานจากภาคีเครือข่ายต่างๆ ได้แก่ นักวิชาการ สื่อมวลชน นักศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากที่สนับสนุนให้ชาวบ้านในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง ซึ่งกลุ่มที่ได้รับการหนุนเสริมด้านการฝึกอบรม และเติมเต็มข้อมูลสารอย่างต่อเนื่อง เป็นกลุ่มชาวบ้านที่มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

ศศิณา ศิริวงษ์ (2556) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า การสนับสนุนประชาชนในท้องถิ่น จากรัฐและหน่วยงานราชการในด้านการสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น กำหนดแผนงานโครงการพัฒนาท้องถิ่น สนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นรวมตัวกันเพื่อเจรจาต่อรองกับกลุ่ม บุคคลอื่นเกี่ยวกับโครงการพัฒนาท้องถิ่นต่างๆ สนับสนุนให้ประชาชนมีอิสระในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการพัฒนาท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมแสดงข้อคิดเห็น และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาท้องถิ่นให้กับคนในชุมชน จะส่งผลให้ประชาชนก็จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

เทพสุดา จิวตระกูล (2557) ได้ศึกษาการนำเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อการดำรงอยู่ของเครือข่ายอาหารปลอดภัย พบว่า การสนับสนุนจากองค์กรภาคีเครือข่าย ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาชุมชนเครือข่ายอาหารปลอดภัย ให้สามารถดำรงอยู่ได้ ซึ่งการสนับสนุนอยู่ในรูปแบบของการสนับสนุนด้านบุคคลให้ความรู้ การสนับสนุนด้านงบประมาณ และการเป็นพันธมิตรเพื่อส่งเสริมการทำงานของเครือข่าย

ผลจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ซึ่งได้แก่นักวิชาการ สื่อมวลชน นักศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยรูปแบบการสนับสนุนที่เครือข่ายสนับสนุนแล้วมีผลต่อการมีส่วนร่วม คือ การให้กำลังใจ ให้คำแนะนำปรึกษาเมื่อเกิดปัญหา หรือได้รับผลกระทบ การสนับสนุนด้านงบประมาณ แรงงาน และบุคลากรที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพตนเอง

6. แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวกับความผูกพันต่อชุมชน

6.1 ความหมายของความผูกพันต่อชุมชน

ความผูกพันต่อชุมชนนั้น มินักวิชาการได้ให้ความหมายไว้แตกต่างออกไปตามทฤษฎีและการศึกษาของแต่ละบุคคลดังนี้

Fishbein and Ajzen (1997) ได้ให้ความหมายของความผูกพันต่อชุมชนว่า เป็นการแสดงความพอใจ และความตั้งใจของบุคคลที่จะยังคงอาศัยอยู่ในชุมชน

Stinner, Mollie, and Sehwoong (1990) ได้อธิบายไว้ว่า ความผูกพันต่อชุมชนเป็นการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ โครงสร้างและพฤติกรรมของบุคคลกับชุมชนที่อาศัยอยู่ พร้อมทั้งมีการแบ่งชุมชนออกเป็น 3 มิติ คือ ความเกี่ยวข้องกัน ความเป็นมิตร และความรู้สึก

Theodori and Luloff (2000) ได้แบ่งความผูกพันต่อสังคมออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ ความรู้สึกว่าเป็นบ้าน (feeling at home) การออกจากความเศร้าโศก (sorrow leaving) ความเกี่ยวข้องกับชุมชน (interest in community)

Wasserman, Whipp, Koyal, and Beaver (1973) ได้แบ่งความผูกพันต่อชุมชนออกเป็น 2 มิติ คือ ความเป็นปึกแผ่นของชุมชน (community solidarity) และความพึงพอใจต่อชุมชน (community satisfaction) โดย

1. ความเป็นปึกแผ่นของชุมชน (community solidarity) หมายถึง ทัศนคติและความรู้สึกของผู้อยู่อาศัยที่มีต่อคนแต่ละคนในชุมชนทั้งหมด

2. ความพึงพอใจต่อชุมชน (community satisfaction) หมายถึง ทศนคติและความรู้สึกของผู้อยู่อาศัยที่มีต่อย่านชุมชนของตนเอง

จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับความผูกพันกับชุมชน สามารถสรุปได้ว่า ความผูกพันต่อชุมชนนั้นหมายถึงความรัก และห่วงแหนพื้นที่แผ่นดิน ทรัพยากร และความสัมพันธ์อันดีที่คนในชุมชนต่างมีให้กัน และพร้อมที่จะร่วมกันปกป้องสิ่งเหล่านี้ให้คงอยู่

6.2 แนวคิดเกี่ยวกับความผูกพันต่อชุมชน

Kanter (1972) กล่าวว่า ความผูกพันเป็นความปรารถนาของสมาชิกที่จะทำสิ่งที่จะช่วยดำรงรักษากลุ่มไว้ ความผูกพันเชื่อมโยงความสนใจของสมาชิกกับความต้องการทางสังคม ฉะนั้นความผูกพันมิใช่เป็นส่วนสำคัญสำหรับการอยู่รอดของชุมชนเท่านั้น แต่เป็นส่วนที่จำเป็นสำหรับการอยู่รอดของประชาชนและของชุมชนด้วย นอกจากนี้ในการใช้ชีวิตร่วมกัน เป็นกลุ่ม สมาชิกย่อมคาดหวังที่จะให้กลุ่มตอบสนองต่อตนเองทั้งทางด้านพฤติกรรมและความรู้สึก ทั้งสองด้านนี้ย่อมประสานและเสริมซึ่งกันและกัน และความสัมพันธ์ทั้งสองด้านที่สมาชิกให้แก่กลุ่มและรับจากกลุ่มนั้นเป็นแกนในการสร้างความผูกพันกับชุมชน ส่วนความเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับระบบ ที่ทำให้เกิดความผูกพันสามารถแบ่งระบบสังคมเป็น 3 แบบ ดังนี้

1. การดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องของสมาชิก คือ ความคาดหวังของบุคคลที่จะอยู่ใน ระบบเพื่อดำเนินการค้าจุนและแสดงบทบาทของกลุ่ม
2. ความยึดเหนี่ยวของกลุ่ม คือ ความสามารถในการสร้างความสมัครสมานสามัคคีกันของบุคคลในการพัฒนาความใกล้ชิดซึ่งกันและกัน มีความผูกพันกันอย่างเหนียวแน่น
3. การควบคุมทางสังคม คือ ความเต็มใจเชื่อฟังของบุคคลที่คล้อยตามระบบค่านิยม และความเชื่อของกลุ่มหรือทำตามกฎระเบียบของกลุ่มทุกอย่าง

Jennifer (2004) กล่าวว่า ความผูกพันกับชุมชนสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 มิติ ได้แก่

1. ความผูกพันด้านสถานที่
2. ความรู้สึกรักชุมชน

3. ความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

4. ความผูกพันด้านการทำหน้าที่

5. ความสัมพันธ์ทางสังคม

Parson and Edward (1962) กล่าวถึงปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันกับชุมชนของคนในชุมชน ซึ่งได้แก่

1. การตระหนักรู้ทางบวก เป็นการสนับสนุนความต่อเนื่องของระบบชุมชนให้คงอยู่ต่อไป

2. ความรู้สึกทางบวก เป็นการสนับสนุนความสามัคคีเป็นหนึ่งเดียวกันของกลุ่มสมาชิก

3. ประเมินค่าทางบวก เป็นการสนับสนุนการควบคุมทางสังคมด้านพฤติกรรมของสมาชิกในชุมชน

6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันต่อชุมชน

ในการศึกษาวิจัย ได้สืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันต่อชุมชน ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่งมีงานศึกษาวิจัยดังนี้

ภูสิทธิ์ ชันติกุล (2553) ศึกษาความผูกพันของครอบครัวทหารต่อชุมชนยานเกราะ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่าความผูกพันของประชาชนต่อชุมชนยานเกราะ ทั้งภาพรวมและรายได้อยู่ในระดับสูง โดยชุมชนมีความรู้สึกที่ชุมชนเป็นบ้าน สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันของคนในชุมชน คือ อายุ สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การมีเพื่อนบ้านที่สนิทสนมคุ้นเคยกันภายในชุมชน และผลประโยชน์ที่ได้รับจากชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงบวก

ผลจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันต่อชุมชน ผู้วิจัยพบว่า ความผูกพันต่อชุมชนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เมื่อคนในชุมชนมีความรู้สึกที่ชุมชนเป็นบ้าน คนในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และเห็นถึงประโยชน์ของชุมชน

7. แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวกับสิทธิชุมชน

7.1 ความหมายของสิทธิชุมชน

มีผู้ให้ความหมายในเรื่องของสิทธิชุมชน ในแง่ของการร่วมปกป้องฐานทรัพยากรของชุมชน ดังนี้

ยศ สันตสมบัติ (2536) ได้ให้ความหมายว่า สิทธิชุมชนไม่ใช่ระบบกรรมสิทธิ์ แต่เป็นสิทธิในการใช้ประโยชน์ ซึ่งดำรงอยู่ควบคู่กับหน้าที่ในการดูแลรักษา และเป็นกฎเกณฑ์พื้นฐานของการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน

เสนห์ จามริก and ชลธิรา สัตยวิวัฒนา (2546) ได้ให้ความหมายของสิทธิชุมชนไว้ว่าการให้ชุมชนชาวบ้านมีสิทธิในการเลือกอนาคตของตัวเอง เป็นอิสระโดยตัวเอง ชาวบ้านจำเป็นต้องเรียนรู้ชุมชนที่เขาอยู่ ทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพต้องเชื่อมสิ่งที่มีอยู่กับความต้องการและความคาดหวังจากภายนอก รู้เท่าทัน ที่จะปกป้องสิทธิของตน นอกจากนี้ชาวบ้านต้องสนใจเรียนรู้เพิ่มเติมที่จะทำวิจัย และยินดีที่จะร่วมมือทำสิ่งต่างๆ ที่จะใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์อย่างยั่งยืน

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2550) ได้ให้ความหมายของสิทธิชุมชนไว้ว่า เป็นสิทธิในการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคม โดยการมีส่วนร่วมกับสิทธิชุมชนเป็นเรื่องเดียวกัน ไม่สามารถพูดโดยไม่เอามาเกี่ยวพันกันได้

บุญยิ่ง ประทุม (2551) สิทธิชุมชนคือข้อตกลง กฎเกณฑ์ทางสังคม หรืออาจพัฒนาสู่ความเป็นสถาบันร่วมกันของกลุ่มคนเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากร การจัดการเศรษฐกิจ สังคม โดยกลุ่มคนดังกล่าวมีความพันธ์ทางสังคมร่วมกัน อยู่ในระบบนิเวศเดียวกัน มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน หรือมีแบบแผนการผลิต ระบบเศรษฐกิจเกี่ยวข้องกัน

รจนา คำดีเกิด (2554) ได้สรุปความหมายของสิทธิชุมชนไว้ว่า เป็นสิทธิอันชอบธรรมของชุมชนในการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ใช้ประโยชน์ หรือจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคมในชุมชน พร้อมทั้งสร้างกฎเกณฑ์ ข้อตกลงในการดูแลสิ่งต่างๆ เหล่านั้นในชุมชน ให้อยู่ได้และพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นธรรม โดยร่วมกับภาคส่วนอื่นๆ ในสังคม เพื่อให้เกิดชุมชนที่ดีได้

จากความหมายของสิทธิชุมชนดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า สิทธิชุมชนหมายถึง สิทธิโดยรวมของคนในชุมชน กับการจัดการ ใช้ประโยชน์ และรักษาทรัพยากรต่างๆ ในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมและมีความรู้ที่สามารถอธิบายและตอบคำถามได้อย่างถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิของตนเองและคนในชุมชน กับการเข้าไปมีส่วนร่วมจัดการ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

7.2 แนวคิดว่าด้วยสิทธิชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิชุมชนได้มีการกล่าวถึงแนวคิดนี้ไว้หลายท่าน ดังนี้

มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ (2543) ได้กล่าวถึงแนวคิดว่าด้วยสิทธิชุมชนไว้ดังนี้

- 1) สิทธิชุมชนคือ ข้อตกลงกฎเกณฑ์ทางสังคม หรืออาจพัฒนาสู่ความเป็นสถาบันร่วมกันของกลุ่มคน เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากร การจัดการทางเศรษฐกิจ สังคม และอื่นๆ
- 2) สิทธิชุมชนเป็นรูปแบบสิทธิเชิงซ้อน นั่นคือภายใต้ข้อตกลงการจัดการร่วมของชุมชน จะมีสิทธิหลายประเภทแต่สัมพันธ์กัน เช่น สิทธิการครอบครอง สิทธิการใช้ สิทธิการจัดการ สิทธิแต่ละประเภทถูกจัดขึ้นมาตามความสัมพันธ์กันภายใต้ความเป็นชุมชน
- 3) สิทธิชุมชนมีลักษณะเน้นการมีส่วนร่วม ไม่กีดกันการมีส่วนร่วมจากภายนอก แต่มีการสร้างเงื่อนไขหรือกฎกติกาควบคุมการใช้จากภายนอก ไม่ให้ละเมิดสิทธิชุมชน
- 4) อุดมการณ์ของสิทธิชุมชนวางอยู่บนหลักพื้นฐานว่าด้วยความยั่งยืน และความ เป็นธรรม โดยให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการเข้าถึงทรัพยากร และได้รับการแบ่งปันทรัพยากรอย่าง เป็นธรรม การที่ชุมชนจะอยู่รอดได้ต้องอยู่บนพื้นฐานทรัพยากรที่ยั่งยืน ไม่ใช่บริโภคให้หมดไป
- 5) สิทธิชุมชนบนเนื้อหาที่หลากหลาย เรื่องที่โดดเด่นที่สุดคือการเคลื่อนไหวเรื่องป่าชุมชน และสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร นอกจากนั้นยังมีอีกหลายมิติ เช่น การเรียกร้องสิทธิในที่อยู่อาศัยของชุมชนแออัด กลุ่มออมทรัพย์ ประเด็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ เป็นต้น
- 6) สิทธิชุมชนเป็นขบวนการเคลื่อนไหวประชาธิปไตยจากรากหญ้า ที่เกิดขึ้นในบริบทโครงสร้างทางอำนาจในสังคมที่ไม่เท่าเทียมกัน การรวมศูนย์อำนาจ การครอบงำทางวัฒนธรรม

ที่กลืนความหลากหลาย และกีดกันชุมชนท้องถิ่นออกไปสู่ภาวะชายขอบ สิทธิชุมชนจึงเป็นการต่อสู้เพื่อปรับสัมพันธภาพทางอำนาจ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อผลักดันไปสู่ความเป็นพหุลักษณะ สังคมประชาธิปไตย หรือสังคมที่เคารพความหลากหลาย

บรรเจิด สังคะเนติ (2543) ได้กล่าวถึงสิทธิชุมชนที่รัฐธรรมนูญได้รับรองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่า

1. สิทธิชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วม อนุรักษ์ จัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ
2. สิทธิของบุคคลในการบำรุงรักษา และได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ
3. สิทธิของบุคคลในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
4. สิทธิของบุคคลที่จะได้รับข้อมูลข่าวสาร และแสดงความคิดเห็นก่อนการอนุญาต หรือดำเนินโครงการที่อาจจะมีผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม หรือสิทธิประชาพิจารณ์
5. สิทธิในการแสดงความคิดเห็นขององค์กรอิสระ
6. สิทธิในการฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ในการดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติ

บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ (2547) ได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีเรื่องสิทธิชุมชนว่ามีทฤษฎีหลักสำคัญสองทฤษฎี คือ หนึ่ง ทฤษฎีทางกฎหมายธรรมชาติ ได้ถือความมนุษย์ทุกคนมีสิทธิโดยชอบธรรมในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เพื่อความอยู่รอดของชีวิตและมีสิทธิสมบูรณ์ในผลที่ได้จากหยาดเหงื่อแรงงานของตน สิทธิดังกล่าวมีมาก่อนรัฐ ถือเป็นสิทธิการครอบครองโดยปัจเจกบุคคล เป็นสิ่งยืนยันในสิทธิของชุมชนที่เกิดขึ้น และมีอยู่โดยสิทธิอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ สอง ทฤษฎีทางกฎหมายสำนักประวัติศาสตร์ ทฤษฎีนี้ถือว่ากฎหมายเป็นผลงานของประวัติศาสตร์ และกฎหมายดั้งเดิมนั้นแสดงออกในรูปจารีต ประเพณี ดังนั้นชุมชนสามารถพัฒนากฎเกณฑ์ ประเพณี ความเชื่อที่หลากหลายตามพื้นที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชุมชนเอง โดยรัฐก็ให้การยอมรับประเพณีเหล่านั้น

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2556) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ยอมรับสิทธิของบุคคลที่รวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม อนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีต

ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและชาติ และการมีส่วนร่วมจาก ภาครัฐและชุมชนในการจัดการบำรุง รักษา ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุล ยั่งยืน ประชาชนในชุมชนเกิดสำนึกในความเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติ และ ร่วมมือกันรักษาสิ่งแวดล้อม โดยรัฐให้การสนับสนุน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (รจนา คำดีเกิด, 2554) ได้กล่าวถึงสิทธิชุมชนว่าเป็นวาทกรรม วัฒนธรรมชุมชน เป็นขบวนการทางสังคมที่มีฐานอยู่บนชุมชนชนบท ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนทางเลือกการ พัฒนาให้แตกต่างไปจากแนวทางของกระแสหลัก เพื่อปกป้องสิทธิชุมชนจากการรุกรานของแนวคิด ปัจเจกบุคคลภายใต้ระบบตลาดเสรี พวกเขาฟื้นฟูความแข็งแกร่ง ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และ วัฒนธรรมของชุมชน ให้สังคมในวงกว้างได้ยอมรับและเคารพในวัฒนธรรม ระบบคุณค่า ภูมิปัญญา ของชุมชน อันเป็นชนกลุ่มน้อยที่ถูกกีดกัน กดขี่จากสังคมใหญ่

7.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องสิทธิชุมชน

ในการศึกษาวิจัยเพื่อสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เรื่องสิทธิชุมชน กับการมีส่วนร่วมในการ ปกป้องพื้นที่อาหารของคนในชุมชน ผู้วิจัยได้รวบรวมกรณีศึกษาตัวอย่างรูปธรรมของพื้นที่ต่างๆ ที่นำ เรื่องสิทธิชุมชนมาเป็นประเด็นขับเคลื่อนการทำงานในการสร้างพลังการเคลื่อนไหวอย่างมีส่วนร่วม และมีพลังจากชุมชน เพื่อการปกป้องฐานทรัพยากร และความมั่นคงทางอาหารของชุมชน ซึ่ง มีงานวิจัยดังนี้

สุรวีช วรรณไกรโรจน์ (2552) ทำการศึกษาชุมชนบ้านเป็ดใน ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอ เมือง จังหวัดตราด พบว่าการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน และชายฝั่งทะเลบ้านเป็ดใน เป็นการ ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรท้องถิ่นที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของชุมชน และการลุกขึ้นมา มีส่วนร่วมในการปกป้อง และฟื้นฟูทรัพยากรของชุมชนเป็นกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกันของ คนในชุมชน ด้วยการใช้สิทธิความเป็นชุมชน ในการประสานความร่วมมือจากหลายภาคส่วนที่ให้การ สนับสนุนการจัดการทรัพยากรของชุมชน มีทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันศึกษา การรวมกลุ่มของชาวบ้านในการฟื้นฟูทรัพยากร และชายฝั่งทะเลอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดกลุ่มพัฒนา ต่างๆ ในชุมชน ที่เชื่อมโยงการสร้างที่ยั่งยืนให้กับชุมชนทั้งรายได้จากการจับสัตว์น้ำ ที่สำคัญ ทุกคนมีงานทำ มีแหล่งอาหารภายในชุมชน ด้วยความเข้มแข็งในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนและ

ชายฝั่งทะเล จนเกิดรูปธรรมอย่างชัดเจน สามารถนำไปขยายผลทางนโยบาย สร้างพื้นที่ต้นแบบของการจัดการทรัพยากร โดยชุมชนมีส่วนร่วม และขับเคลื่อนงานแบบเครือข่ายองค์กรประชาชนที่ร่วมมือกับภาครัฐ ในหลายระดับตั้งแต่ท้องถิ่น จนถึงระดับชาติ

รจนา คำดีเกิด (2554) พบว่าคนในลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี มีวิถีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่ผูกพันกับทรัพยากรในลุ่มน้ำโขงเป็นอย่างมาก มีการสื่อสารเรื่องเชื่อมหลายรูปแบบ มีความตื่นตัวด้านสิทธิชุมชนในการบริหารจัดการและปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนบ้านกุ่ม โดยการแลกเปลี่ยนระหว่างชุมชนที่เคยได้รับผลกระทบเรื่องเชื่อมการศึกษาดูงาน และการเตรียมรับมือกับเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น ปัจจัยที่มีผลต่อความตื่นตัวดังกล่าวแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ภาครัฐ บริษัทเอกชน นักพัฒนา องค์กรพัฒนาเอกชน ชุมชนที่เคยมีบทเรียนเรื่องเชื่อม และสื่อต่างๆ สองปัจจัยภายใน ได้แก่ ผู้นำชุมชน การประเมินผลประโยชน์และผลกระทบจากการสร้างเขื่อนของชุมชน การรับรู้ความเชื่อมั่นในสิทธิชุมชน รวมทั้งการตัดสินใจรับข้อมูลของคนในชุมชน

เสน่ห์ จามริก and ชลธิรา สัตยวัฒน์ (2546) ได้จัดทำโครงการสิทธิชุมชนเพื่อการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนท้องถิ่นต่างๆ ในฐานะ ผู้ทรงสิทธิ โดยตรง ได้มีโอกาสเรียนรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของสิทธิชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม บนพื้นฐานของทุนทางสังคม วัฒนธรรม และองค์ความรู้ใหม่ ถือเป็นกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของชาวบ้าน ที่นำไปสู่การเปิดโลกทัศน์ใหม่ด้วยกระบวนการวิจัย ได้ปรับเปลี่ยนวิถีคิดและพฤติกรรมของชาวบ้านและกลุ่มแกนนำชาวบ้าน ในการศึกษาวิจัย ค้นคว้า หาข้อมูลของชุมชนของตนเองเพื่อทำความเข้าใจในอัตลักษณ์ศักยภาพการพัฒนาตนเองของชาวบ้าน และชุมชนในกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ขอบข่ายและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ของโครงการสิทธิชุมชนศึกษานี้ ได้ขยายขอบข่ายจากเรื่องราวเฉพาะภายในแต่ละชุมชน ให้ครอบคลุมถึง เครือข่าย ชุมชนที่ตั้งอยู่บนฐานทรัพยากรร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นลุ่มน้ำ ป่าไร่นา หรือ ชายฝั่งทะเล ทั้งนี้เพื่อให้เรื่องของสิทธิชุมชนมุ่งถึงการปกป้องฐานทรัพยากร เป็นทั้งมิติของสิทธิชุมชนและความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ไม่ใช่สิทธิเฉพาะของแต่ละชุมชนที่แบ่งแยกจากกัน ซึ่งหากแบ่งแยกกันก็เท่ากับเป็นการแบ่งแยกฐานทรัพยากรที่เชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยธรรมชาติ ผลงานที่เป็นรูปธรรมคือ การพัฒนาองค์ความรู้ / ผลการวิเคราะห์สังเคราะห์สถานการณ์และประเด็นด้านสิทธิชุมชนในพื้นที่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ

ภาคใต้ มีฐานข้อมูลเรื่องสิทธิชุมชน หน่วยงาน ตลอดจนประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกิดเครือข่ายภาคประชาสังคม ระดับภาคและระดับชาติ ภาคสังคมได้รับรู้สถานการณ์จริงในพื้นที่ ชุมชนมีศักยภาพในการรักษาสิทธิแห่งตนเองและสามารถ รักษาสิทธิของตนได้โดยสันติ พร้อมร่วมกันจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อ ปกป้องฐานทรัพยากรของชุมชนอย่างยั่งยืน

จิราภรณ์ รอบการ (2555) งานศึกษาสิทธิชุมชนกับการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชน เสนอ ให้เห็นว่าหลายชุมชนในหลายพื้นที่ที่ร่วมกันนำเรื่องสิทธิชุมชนมาเป็นเครื่องมือในการออกแบบการอยู่ ร่วมกันอย่างยั่งยืน เช่น พื้นที่ตำบลบ่อหิน อำเภอเสิงสาง จังหวัดบุรีรัมย์ ชุมชนได้มีการจัดการทรัพยากร ชุมชน คือ การจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยมีการทำข้อตกลง กติการ่วมกันในการใช้ เครื่องมือประมง การจับสัตว์น้ำ รวมทั้งการร่วมกันดูแลรักษา อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล และ ชายฝั่ง โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อหิน ออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อหินว่าด้วย การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2553 ซึ่งข้อบัญญัติเป็น กฎหมายท้องถิ่นที่ตราโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยอาศัยอำนาจจากรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 นอกจากนี้แล้วในขณะนี้ตำบลบ่อหินได้มีการดำเนินการจัดการแก้ไข ปัญหาที่ดินทำกินที่อยู่อาศัยของชุมชน ตลอดจนทรัพยากรอื่นๆ ในชุมชน มีการสร้างกฎกติการ่วมกัน ในการจัดการดูแล การใช้ประโยชน์ทรัพยากร ทั้งนี้เรียกว่า ผังชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือจาก องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อหิน สภาองค์กรชุมชนตำบลบ่อหิน มูลนิธิธันดามัน แกนนำชาวบ้าน หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ในการดำเนินงานร่วมกัน และตำบลเกาะสุกร อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ก็เป็นตำบลหนึ่งที่มีจัดการดูแลทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยขณะนี้ได้มีการ ดำเนินการสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชน การร่างกติกาการดูแลรักษาและการใช้ ประโยชน์ทรัพยากร การปลูกจิตสำนึกที่ดีในการดูแลรักษาทรัพยากร ป่าชายเลน เพื่อนำไปสู่การ จัดทำข้อบัญญัติตำบล เพื่อใช้เป็นกติกาในการปฏิบัติร่วมกันและรองรับการดำเนินการจัดการ ทรัพยากรของชุมชน จะเห็นได้ว่าชุมชนได้มีการตื่นตัวกับการจัดการปัญหาและทรัพยากรชุมชน เช่น ที่ดิน ป่าไม้ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นต้น โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้ง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคนใน ชุมชนเอง ร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาและการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชนร่วมกัน โดยมีการออก

ข้อบัญญัติตำบลเพื่อใช้เป็นกฎหมายท้องถิ่นในการปฏิบัติร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงบทบาทของชุมชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชน ทั้งนี้ชุมชนเชื่อว่า คนสามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้ โดยสัญญาาร่วมกันว่าจะดูแลรักษาทรัพยากรร่วมกัน ทรัพยากรชุมชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงอยู่ของชุมชน เพราะคน ในชุมชนต่างก็ต้องใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการและความอยู่รอดของชุมชน และนอกจากการใช้ประโยชน์แล้วในอีกด้านหนึ่งชุมชนก็ต้องร่วมมือกันดูแลรักษาทรัพยากรไม่ให้ถูกทำลายด้วยเช่นกัน ดังนั้น สิทธิชุมชนกับการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชน นั่นก็คือ การที่ชุมชน ซึ่งดำรงชีพด้วยการพึ่งพาอาศัยทรัพยากรชุมชนร่วมกัน อาศัยอำนาจทางกฎหมายและจิตสำนึกที่ดีของชุมชนร่วมมือกันบริหารจัดการทรัพยากรชุมชน โดยเห็นได้จากกรณีพื้นที่ตำบลบ่อหินและตำบลเกาะสุกรที่มีการตื่นตัว เห็นความสำคัญของการจัดการทรัพยากร สร้างข้อตกลง กติกา และการปฏิบัติร่วมกันในการจัดการทรัพยากรชุมชน รูปธรรมที่เห็นได้ชัดจากการนำสิทธิชุมชนมาใช้เพื่อสร้างประโยชน์สุขของชุมชนและการจัดการทรัพยากรชุมชนอย่างยั่งยืน ทั้งทางระบบนิเวศ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสร้างความเป็นธรรมในชุมชน โดยมีองค์กรต่างๆของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชนให้เป็นไปตามความต้องการร่วมกันของชุมชน ซึ่งชุมชนอาศัยอำนาจตามสิทธิทางกฎหมายในการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชน แต่ทั้งนี้สิทธิชุมชนก็ต้องได้รับการยอมรับและคนในสังคมให้ความสำคัญด้วยเช่นกัน จึงจะทำให้สิทธิชุมชนสามารถสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนและประเทศชาติได้อย่างแท้จริง ในการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชนสิ่งหนึ่งที่สำคัญยิ่งนั้นคือการดูแลรักษาทรัพยากรชุมชนให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน ให้สามารถดำรงอยู่สืบต่อไป

ผลจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องสิทธิชุมชน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ความรู้เรื่องสิทธิชุมชนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน คนในชุมชนที่รับรู้ถึงสิทธิของตนเอง และชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ของชุมชนอย่างเข้าใจ ผ่านการร่วมกันออกกฎ กติกาหลักปฏิบัติของชุมชนร่วมกันสร้างความเป็นธรรมในชุมชน

8. งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ในการศึกษาวิจัย สืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล กับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน ผู้วิจัยได้รวบรวม งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการพัฒนาชุมชน และการปกป้องรักษาฐานทรัพยากรในชุมชน ซึ่งถือเป็นประเด็นที่มีส่วนใกล้เคียงกับการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ซึ่งมีงานศึกษาวิจัยมีดังนี้

8.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศกับการมีส่วนร่วม มีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเพศกับการมีส่วนร่วมดังนี้

ภัสสุรีย์ คุณกลาง (2546) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน เทศบาลนครขอนแก่น พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผล และการประเมินผล ในการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน พบว่า เพศ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วราคม ยิ้มน้อย (2549) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เพศ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุชาวลี ชูเอน (2555) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษาตำบลวังมะปราง อำเภอวิเศษ จังหวัดตรัง พบว่า เพศ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลจากการสืบค้นงานวิจัยพบว่า เพศ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพศที่ต่างกันส่งผลให้ลักษณะของการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรของชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า คนในชุมชนตำบลคูยายหมี จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร แตกต่างกัน

8.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอายุกับการมีส่วนร่วม มีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับอายุกับการมีส่วนร่วมดังนี้

อภิชาติ นุตเจริญ (2544) ศึกษาการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า อายุของกลุ่มสตรีที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นัฐยา ปั้นเมืองปัก (2553) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อนโยบายการบริหารจัดการน้ำสังกัดสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 9 พบว่า อายุ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อนโยบายการบริหารจัดการน้ำ สังกัดสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 9 จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ฐิติมา อุดมศร (2555) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ โดยบุคคลที่มีอายุมากกว่าจะมี ส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่าคนที่มีอายุน้อยกว่า

ผลจากการสืบค้นงานวิจัยพบว่า อายุ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า คนในชุมชนตำบลคูยายหมื่น จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน ซึ่งมีหลักในการตีความหมายอายุนั้นนับระยะเวลาตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบันของแต่ละคน และจะปิดเศษเดือนของอายุตั้งแต่ 6 เดือนขึ้น ปิดเศษขึ้น 1 ปี

8.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วม มีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมดังนี้

พันธุ์พงศ์ คงเดชอดิศักดิ์ (2557) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด พบว่า

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุดาพร สุธาโภชน (2557) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษาตำบลท่าอุแท อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า กลุ่มประชาชนท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลท่าอุแท อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศิริพร ชูประสูตร (2558) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษาเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย ผู้ที่มีระดับการศึกษาไม่ได้เรียนหนังสือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แตกต่างกับผู้ที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ปวส./อนุปริญญา และปริญญาตรีหรือสูงกว่า

ผลจากการสืบค้นงานวิจัยพบว่า ระดับการศึกษา เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า คนในชุมชนตำบลคู้ายาหมี จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

8.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาชีพกับการมีส่วนร่วม มีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพกับการมีส่วนร่วมดังนี้

สาลินี กัยวิทย์โกศล (2548) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษามูลนิธิกระต่ายในดวงจันทร์ พบว่าคนในชุมชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิภา สิงห์สมบุรณ์ (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในตำบลบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่าอาชีพที่แตกต่างกัน

ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในตำบล บางละมุง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ยุวัลดา ชูรักษ์ (2558) ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแบบ ยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง พบว่า อาชีพต่างกัน มีบทบาทในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ .01

ผลจากการสืบค้นงานวิจัยพบว่า อาชีพ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกับ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า คนในชุมชนตำบลคูยายหมี จังหวัด ฉะเชิงเทรา ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร แตกต่างกัน

8.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรายได้กับการมีส่วนร่วม มีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับรายได้กับการ มีส่วนร่วมดังนี้

ปวีณา วีรยางกูร (2554) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า รายได้ที่ แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม และการตรวจสอบ ประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระมหาประกาศิต สิริเมธ (2556) ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า รายได้ ต่อเดือนของคนในชุมชนที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้มีรายได้ตั้งแต่ 25,000 บาท เข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาหมู่บ้านมากที่สุดในทุกด้าน และผู้มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท มีส่วนร่วมในทุกด้าน น้อยที่สุด

ผลจากการสืบค้นงานวิจัยพบว่า รายได้ ที่เป็นค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่คิดมูลค่าเป็น ตัวเงินโดยไม่หักค่าใช้จ่ายในรอบเดือน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ดังนั้นผู้วิจัย

จึงตั้งสมมติฐานว่า คนในชุมชนตำบลคูยายหมี จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร แตกต่างกัน

8.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชนกับการมีส่วนร่วม มีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเข้าร่วมเครือข่ายทางสังคมกับการมีส่วนร่วมดังนี้

บำเพ็ญ เขียวหวาน (2550) ศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง ขององค์กรพัฒนาเอกชน กรณี โครงการอันดามัน พบว่า การเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน นั้นเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรของชาวบ้านในชุมชน โดยลักษณะของกลุ่มองค์กรที่ดีต้องดำเนินงานอย่างโปร่งใส มีความยุติธรรม สมาชิกยอมรับในกันและกัน มีการสื่อสารประสานงานกันภายในองค์กร มีกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มสมาชิก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ มีทุนและผลงานของกิจกรรม

พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (2556) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัจจัยในการเข้าร่วมกลุ่มองค์กรชุมชนต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการมีส่วนร่วมนั้นเป็นการมีส่วนร่วมในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล

กมล เข็มนาจิตร (2557) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่ม องค์กรชุมชน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากการรวมกลุ่มของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน โดยกลุ่มทางสังคมเป็นแรงกระตุ้นให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม

ผลจากการสืบค้นงานวิจัยพบว่า จำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน ซึ่งหมายถึงจำนวนกลุ่ม องค์กรชุมชนที่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก และกลุ่มมีเป้าหมายในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูฐานทรัพยากร หนุนเสริมศักยภาพให้คนในชุมชนสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน ถือเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า คนในชุมชนตำบล

คู้ยายหมี จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร แตกต่างกัน

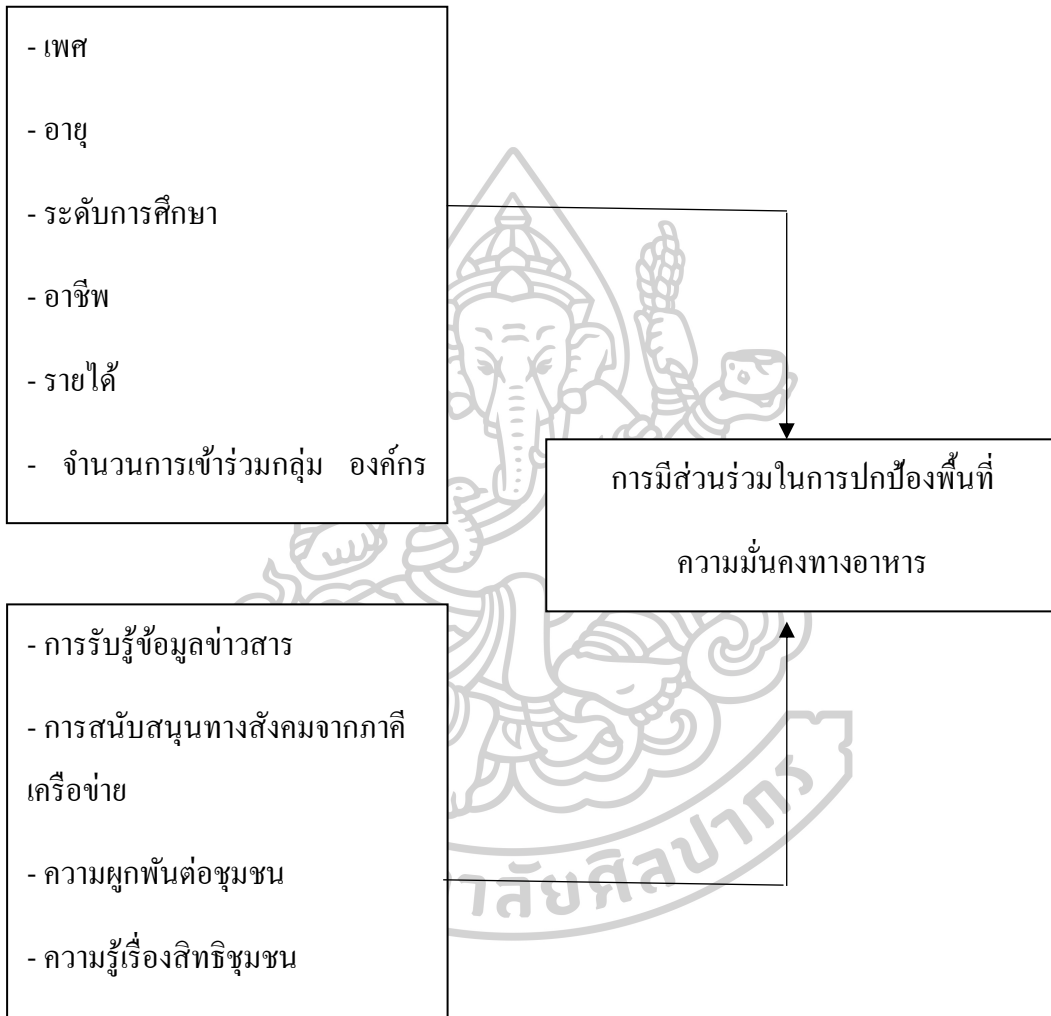
การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จากการทบทวนงานวิจัยต่างๆ ทำให้ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะ ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของ ชุมชน ตำบลคู้ยายหมี จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกฝ่ายอย่างสอดคล้อง และเหมาะสม เพื่อการปกป้องฐาน ทรัพยากรพื้นที่อาหารของชุมชน เพื่อความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน จากการทบทวนงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องต่างๆ ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน และจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันกับชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิชุมชนมาเป็นตัว แปรอิสระ โดยปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคน ในชุมชน ตำบลคู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิด ในการวิจัยไว้ดังนี้

กรอบคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัย เขต จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ตัวแปรที่ศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้คือ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 3,483 คน จากจำนวนครัวเรือน 3,483 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลคูยายหมี, 2559)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยมี

ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 และทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนประชากร (Stratified Random Sampling)

สูตรในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของยามานะ (Yamane: 1973: 725) มีดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเท่ากับ 0.05

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{3,483}{1 + 3,483 (.05)^2}$$

จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้ตัวอย่างจำนวน 359 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยดำเนินการดังนี้

กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากร จำแนกตามหมู่บ้าน และจำนวนครัวเรือน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้าน ตำบลคูยายหมี อำเภอ สนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
หมู่ที่ 1 บ้านบางมะเฟือง	45	5
หมู่ที่ 2 บ้านบางพะเนียง	258	27
หมู่ที่ 3 บ้านดอนท่านา	215	22
หมู่ที่ 4 บ้านโพรงงาม	268	28
หมู่ที่ 5 บ้านสระไม้แดง	348	36
หมู่ที่ 6 บ้านยางแดง	324	33
หมู่ที่ 7 บ้านวังไทร	194	20
หมู่ที่ 8 บ้านหนองยาง	357	37
หมู่ที่ 9 บ้านท่าม่วง	189	19
หมู่ที่ 10 บ้านอ่างทอง	142	15
หมู่ที่ 11 บ้านอ่างตาฝั่ง	279	29
หมู่ที่ 12 บ้านป่าอีแตน	168	17
หมู่ที่ 13 บ้านโพธิ์ทอง	149	15
หมู่ที่ 14 บ้านบึงตะเข้	56	6
หมู่ที่ 15 บ้านห้วยกบ	118	12
หมู่ที่ 16 บ้านโพธิ์งาม	208	21
หมู่ที่ 17 บ้านเนินทราย	165	17
รวมทั้งสิ้น	3,483	359

ทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามสัดส่วนที่กำหนด โดยการจับสลากบัญชีบ้านเลขที่แยกตามหมู่บ้าน รวมกลุ่มตัวอย่าง 359 คน จาก 359 ครัวเรือน ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสุ่มได้ไม่อยู่หรือไม่สามารถติดต่อได้ ไม่ว่าจะกรณีใดๆ จะทำการจับสลากบัญชีบ้านเลขที่ที่เหลือเพิ่มเติมแทน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

2.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่

(1) เพศ แบ่งเป็น

- เพศชาย

- เพศหญิง

(2) อายุ แบ่งเป็น

- ไม่เกิน 25 ปี

- อายุ 26 – 40 ปี

- อายุ 41 – 55 ปี

- อายุ 55 ปีขึ้นไป

(3) ระดับการศึกษา โดยแบ่งระดับการศึกษาเป็น 5 กลุ่ม แบ่งเป็น

- ระดับประถมศึกษา

- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.

- ระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่า

- ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

(4) อาชีพ

- เกษตรกร
- ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- ลูกจ้างบริษัทเอกชน
- ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย

(5) รายได้ต่อเดือน โดยแบ่งระดับรายได้เป็น 5 ระดับคือ

- ต่ำกว่า 5,000 บาท
- 5,000 – 10,000 บาท
- 10,001 – 15,000 บาท
- 15,001 – 20,000 บาท
- มากกว่า 20,000 บาท

(6) จำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน โดยให้เลือกคำตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ตามที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรอินทรีย์ อ.สนามชัยเขต กลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน/กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการพัฒนา เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก พื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มภาคีตะวันออก 8 จังหวัด “วาระเปลี่ยนตะวันออก” สมัชชาแปดริ้ว เมืองยั่งยืน กลุ่มฌาปนกิจ กลุ่ม อสม. และองค์กรคริสตศาสนจักร

2.1.2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

2.1.3 การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย

2.1.4 ความผูกพันต่อชุมชน

2.1.5 ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยแบบสอบถามดังกล่าวแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนการเข้าร่วมเครือข่ายทางสังคมจำนวน 6 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check lists) พร้อมข้อมูลตามความเป็นจริง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 18 ข้อ ซึ่งลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบบกำหนดคำตอบเป็นข้อความ 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม

มากที่สุด

มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมาก

ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปานกลาง

น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม

น้อยที่สุด

ให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก ข้อความที่แสดงถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หากตอบเป็นจริงมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จะได้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ ส่วนข้อความตรงกันข้าม (ข้อ 9) จะได้คะแนนกลับกัน ผู้ตอบที่ได้คะแนนมากแสดงว่าได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารมากกว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการแปลความหมาย ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ผู้วิจัยได้กำหนดการแปลความหมายคะแนนตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 19 ข้อ ซึ่งลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบบกำหนดคำตอบเป็นข้อความ 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนตรงตามข้อความนั้นมากที่สุด
มาก	หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนตรงตามข้อความนั้นมาก
ปานกลาง	หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนตรงตามข้อความนั้นปานกลาง
น้อย	หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนตรงตามข้อความนั้นน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนตรงตามข้อความนั้นน้อยที่สุด

ให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก ข้อความที่แสดงถึงการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่ายหากตอบเป็นจริงมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จะได้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ ส่วนข้อความตรงกันข้าม (ข้อ 11, 15, 18) จะได้คะแนนกลับกัน ผู้ตอบที่ได้คะแนนมาก แสดงว่าได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่ายมากกว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการแปลความหมาย ระดับการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ผู้วิจัยได้กำหนดการแปลความหมายคะแนนตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากภาคี เครือข่ายอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากภาคี เครือข่ายอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากภาคี เครือข่ายอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากภาคี เครือข่ายอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49	หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากภาคี เครือข่ายอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความผูกพันต่อชุมชน โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 15 ข้อ ซึ่งลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบบกำหนดคำตอบเป็นข้อความ 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด
มาก	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมาก
ปานกลาง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามปานกลาง
น้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด

ให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก ข้อความที่แสดงถึงการมีความผูกพันต่อชุมชน หากตอบเป็นจริงมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จะได้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ ส่วนข้อความตรงกันข้าม (ข้อ 10, 13) จะได้คะแนนกลับกัน ผู้ตอบที่ได้คะแนนมากแสดงว่ามีความผูกพันต่อชุมชนมากกว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการแปลความหมาย ระดับความผูกพันต่อชุมชน ผู้วิจัยได้กำหนดการแปลความหมายคะแนนตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนมีความผูกพันต่อชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนมีความผูกพันต่อชุมชนอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนมีความผูกพันต่อชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนมีความผูกพันต่อชุมชนอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนมีความผูกพันต่อชุมชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 แบบทดสอบความรู้เรื่องสิทธิชุมชน โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 11 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ ว่าถูก หรือ ผิด โดยข้อคำถามที่ต้องตอบ “ถูก” จำนวน 5 ข้อ คือ ข้อ 2, 3, 5, 10 และ 11 ส่วนข้อคำถามที่ต้องตอบว่า “ผิด” จำนวน 6 ข้อ คือ ข้อ 1, 4, 6, 7, 8 และ 9 โดยเกณฑ์การให้คะแนนของแบบทดสอบความรู้กำหนดดังนี้

ตอบถูก ให้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

ตอบผิด ให้คะแนนเท่ากับ 0 คะแนน

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์สำหรับคะแนนรวมการทดสอบความรู้เรื่องสิทธิชุมชน ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในช่วง 0 – 11 คะแนน เมื่อรวมคะแนนวัดระดับความรู้ โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนนเป็น 3 ระดับ พิจารณาตามเกณฑ์ของบลูม (น้ำทิพย์ สีกำ, 2553) ดังนี้

คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 – 100 หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนมีความรู้เรื่องสิทธิชุมชน

(9 – 11 คะแนน) อยู่ในระดับมาก

คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 60 – 79 หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนมีความรู้เรื่องสิทธิชุมชน

(7 – 8 คะแนน) อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนมีความรู้เรื่องสิทธิชุมชน

(น้อยกว่า 7 คะแนน) อยู่ในระดับน้อย

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 23 ข้อ ซึ่งลักษณะข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบบกำหนดคำตอบเป็นข้อความ 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด
มาก	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมาก
ปานกลาง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติจริงของผู้ตอบแบบสอบถามปานกลาง
น้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติจริงของผู้ตอบแบบสอบถามน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติจริงของผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด

ให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก ข้อความที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร หากปฏิบัติจริงมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จะได้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ ส่วนข้อความตรงกันข้าม (ข้อ 5, 9, 13, 20) จะได้คะแนนกลับกัน ผู้ตอบที่ได้คะแนนมากแสดงว่ามีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร มากกว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการแปลความหมาย ระดับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ผู้วิจัยได้กำหนดการแปลความหมายคะแนนตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่
ความมั่นคงทางอาหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้าง และพัฒนาเครื่องมือ
ขึ้นมา โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ
2. สร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย ที่มีเนื้อหาครอบคลุมตามนิยามศัพท์เฉพาะ และ
วัตถุประสงค์การวิจัย
3. ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) จากอาจารย์ที่ปรึกษาและ
ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน
4. นำแบบสอบถามที่ได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับหัวหน้า
ครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 30 คน
5. หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้
  - 5.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคี
เครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน และการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร หาค่า
ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha
Coefficient) โดยมีผลความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ดังนี้
    - 5.1.1 แบบสอบถามการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .932
    - 5.1.2 แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .957
    - 5.1.3 แบบสอบถามความผูกพันต่อชุมชน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .932
    - 5.1.4 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร มีค่าความ
เชื่อมั่นเท่ากับ .961
  - 5.2 แบบทดสอบความรู้เรื่องสิทธิชุมชน ทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร Kr20 ของ
คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson's Method, อ้างถึงในมัลลิกา บุณนาค 2555 : 25-30) โดย
ใช้สูตรการหาค่าความเชื่อมั่นดังนี้

$$\text{สูตร Kr20 } R_u = (n / n-1) (1 - \sum pq / S_1^2)$$

n	หมายถึง	จำนวนข้อ
p	หมายถึง	สัดส่วนของคนทำถูกในแต่ละข้อ
q	หมายถึง	สัดส่วนของคนทำผิดในแต่ละข้อ = 1 - p
S_1^2	หมายถึง	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้เรื่องสิทธิชุมชนเท่ากับ .89

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อทำหนังสือขออนุญาตไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการพัฒนาและปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างตามจำนวน รวมทั้งสิ้น 359 ฉบับ โดยดำเนินการเก็บร่วมกับทีมงานที่อาศัยอยู่ในตำบลคูยายหมี จำนวน 5 คน ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 สัปดาห์ และได้นำแบบสอบถามไปสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทราโดยตรง จึงได้รับแบบสอบถามคืนมา พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วสามารถใช้ได้ 359 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

3. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาจัดระเบียบข้อมูลจนครบตามจำนวน และนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สถิติในการวิจัยดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน และจำนวนการเข้าร่วมเครือข่ายทางสังคม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ระดับ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน และการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ระดับความรู้เรื่องสิทธิชุมชนโดยค่าร้อยละ (Percentage)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารภายในชุมชน จำแนกตาม เพศ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Independent t-test

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน โดยการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจะทำการทดสอบหาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe's test for all possible comparison) หรือ Least Significant Difference (LSD)

5. วิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้ามาสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน มาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย จำแนกออกเป็น 4 ตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน และจำนวนการเข้าร่วมเครือข่ายทางสังคม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน และการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ระดับความรู้เรื่องสิทธิชุมชนโดยค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามเพศ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Independent t-test วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน โดยการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) พร้อมทั้งทำการทดสอบหาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของของเชฟเฟ่ (Scheffe's test for all possible comparison) หรือ Least Significant Difference (LSD)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลคูยายหมี่ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้ามาสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Y	แทน	การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร
X ¹	แทน	การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
X ²	แทน	การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย
X ³	แทน	ความผูกพันต่อชุมชน
X ⁴	แทน	ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
df	แทน	องศาอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลรวมของค่ากำลังสองของค่าเบี่ยงเบน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงเบนกำลังสอง (Mean Square)
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

R	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R)
R ²	แทน	ประสิทธิภาพในการทำนาย (R Square)
Adj R ²	แทน	ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square)
S.E.	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error of the Estimation)
R ² Change	แทน	ประสิทธิภาพในการทำนายที่เพิ่มขึ้นเมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระในสมการถดถอย
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Coefficients)
Beta	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของตัวทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standard Regression Coefficients)
Constant (a)	แทน	ค่าคงที่

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน ดังมีรายละเอียดในตารางที่ 2-13

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	153	42.6
หญิง	206	57.4
รวม	359	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 57.4 ส่วนที่เหลือเป็นเพศชาย จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 42.6

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบล
คูยายหมี่ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
อายุไม่เกิน 25 ปี	4	1.2
อายุ 26 – 40 ปี	68	18.9
อายุ 41 – 55 ปี	176	49.0
อายุ 55 ปีขึ้นไป	111	30.9
รวม	359	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 41-55 ปี จำนวน 176 คน คิดเป็น
ร้อยละ 49.0 รองลงมาคืออายุ 55 ปีขึ้นไป จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 30.9 อายุ 26-40 ปี
จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 18.9 และมีอายุไม่เกิน 25 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2
ตามลำดับ

เนื่องจากข้อมูล อายุ ของกลุ่มตัวอย่างบางกลุ่มที่เก็บรวบรวมมีจำนวนน้อยเกินไป ทำให้
จำนวนกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันมาก ผู้วิจัยจึงจัดกลุ่มใหม่ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบล
คูยายหมี่ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามการจัดกลุ่มอายุใหม่

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
อายุไม่เกิน 40 ปี	72	20.1
อายุ 41 – 55 ปี	176	49.0
อายุ 55 ปีขึ้นไป	111	30.9
รวม	359	100.0

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 41-55 ปี จำนวน 176 คน คิดเป็น
ร้อยละ 49.0 รองลงมาคืออายุ 55 ปีขึ้นไป จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 30.9 และมีอายุไม่เกิน
40 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 20.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบล
คูยายหมี่ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ระดับประถมศึกษา	219	61.0
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	91	25.3
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	41	11.4
ระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่า	5	1.4
ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	3	.9
รวม	359	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 61.0 รองลงมาที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 11.4 ระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่า ร้อยละ 1.4 และระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ .9 ตามลำดับ

เนื่องจากข้อมูล ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างบางกลุ่มที่เก็บรวบรวมมีจำนวนน้อยเกินไป ทำให้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันมาก ผู้วิจัยจึงจัดกลุ่มใหม่ ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบล
คูยายหมี่ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามการจัดกลุ่มระดับ
การศึกษาใหม่

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ระดับประถมศึกษา	219	61.0
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	91	25.4
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. /ระดับอนุปริญญา /ระดับปริญญา ตรีขึ้นไป	49	13.6
รวม	359	100.0

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 61.0 รองลงมาที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ระดับอนุปริญญา /ระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมื่น อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามการจัดกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกร	244	68.0
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	17	4.7
ลูกจ้างเอกชน	28	7.8
ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	70	19.5
รวม	359	100.0

จากตารางที่ 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกร จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 68.0 รองลงมาคือประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 เป็นลูกจ้างเอกชน จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 และเป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.7 ตามลำดับ

เนื่องจากข้อมูล อาชีพของกลุ่มตัวอย่างบางกลุ่มที่เก็บรวบรวมมีจำนวนน้อยเกินไป ทำให้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันมาก ผู้วิจัยจึงจัดกลุ่มใหม่ ดังรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมื่น อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามการจัดกลุ่มอาชีพใหม่

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพเกษตรกร	244	68.0
อาชีพข้าราชการ/พนักงาน รัฐวิสาหกิจ/ลูกจ้างบริษัทเอกชน	45	12.5
ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	70	19.5
รวม	359	100.0

จากตารางที่ 8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 68.0 รองลงมาคือประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 และประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/ลูกจ้างบริษัทเอกชนจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมื่น อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามการจัดกลุ่มรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	79	22.0
5,000-10,000 บาท	171	47.6
10,001-15,000 บาท	101	28.2
15,001-20,000 บาท	8	2.2
รวม	359	100.0

จากตารางที่ 9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 5,000-10,000 บาท จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 47.6 รองลงมาคือรายได้ 10,001-15,000 บาท จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 28.2 รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 และรายได้ 15,001-20,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2 ตามลำดับ

เนื่องจากข้อมูล รายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างบางกลุ่มที่เก็บรวบรวมมีจำนวนน้อยเกินไป ทำให้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันมาก ผู้วิจัยจึงจัดกลุ่มใหม่ ดังรายละเอียดในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมื่น อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามการจัดกลุ่มรายได้ต่อเดือนกลุ่มใหม่

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	79	22.0
5,000 - 10,000 บาท	171	47.6
10,000 บาท ขึ้นไป	109	30.4
รวม	359	100.0

จากตารางที่ 10 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 5,000-10,000 บาท จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 47.6 รองลงมาคือรายได้ 10,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 และมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมื่น อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามการเข้าร่วมกลุ่มองค์กรชุมชน

กลุ่ม องค์กรชุมชน	เข้าร่วม		ไม่เข้าร่วม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มเกษตรอินทรีย์ อ.สนามชัยเขต	34	9.5	325	90.5
กลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน/กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการพัฒนา	316	88.0	43	12.0
เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก พื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา	26	7.2	333	92.8
กลุ่มภาคีตะวันออก 8 จังหวัด “วาระเปลี่ยนตะวันออก”	1	.3	358	99.7
สมัชชาแปดริ้วเมืองยั่งยืน	8	2.2	351	97.8
กลุ่มฅาปนกิจ	222	61.8	137	38.2
กลุ่ม อสม.	93	25.9	266	74.1
องค์กรคริสตศาสนาจักร	10	2.8	349	97.2

จากตารางที่ 11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าร่วมกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน/กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการพัฒนา จำนวน 316 คน คิดเป็นร้อยละ 88.0 รองลงมาคือกลุ่มฅาปนกิจ จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 61.8 เข้าร่วมกลุ่ม อสม. จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 25.9 เข้าร่วมกลุ่ม

เกษตรอินทรีย์ อ.สนามชัยเขต ร้อยละ 9.5 เข้าร่วมเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก พื้นที่จังหวัด ฉะเชิงเทรา ร้อยละ 7.2 เข้าร่วมกลุ่มองค์กรคริสตศาสนาจักร ร้อยละ 2.8 เข้าร่วมกลุ่มสมัชชา แปดริ้วเมืองยั่งยืน ร้อยละ 2.2 และเข้าร่วมกลุ่มภาคีตะวันออก 8 จังหวัด “วาระเปลี่ยนตะวันออก” ร้อยละ .3 ตามลำดับ

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบล ค่ายหมื่น อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามจำนวนการเข้าร่วม กลุ่ม องค์กรชุมชน

จำนวนกลุ่มที่เข้าร่วม (กลุ่ม)	จำนวนคนเข้าร่วม	ร้อยละ
ไม่เข้าร่วม	5	1.3
1 กลุ่ม	84	23.4
2 กลุ่ม	193	53.8
3 กลุ่ม	71	19.8
4 กลุ่ม	5	1.4
7 กลุ่ม	1	.3
รวม	359	100
ค่าเฉลี่ยจำนวนการเข้าร่วมกลุ่มต่อคน 2 กลุ่ม จำนวนการเข้าร่วมกลุ่มต่อคนน้อยสุด 0 กลุ่ม จำนวนการเข้าร่วมกลุ่มต่อคนมากที่สุด 7 กลุ่ม		

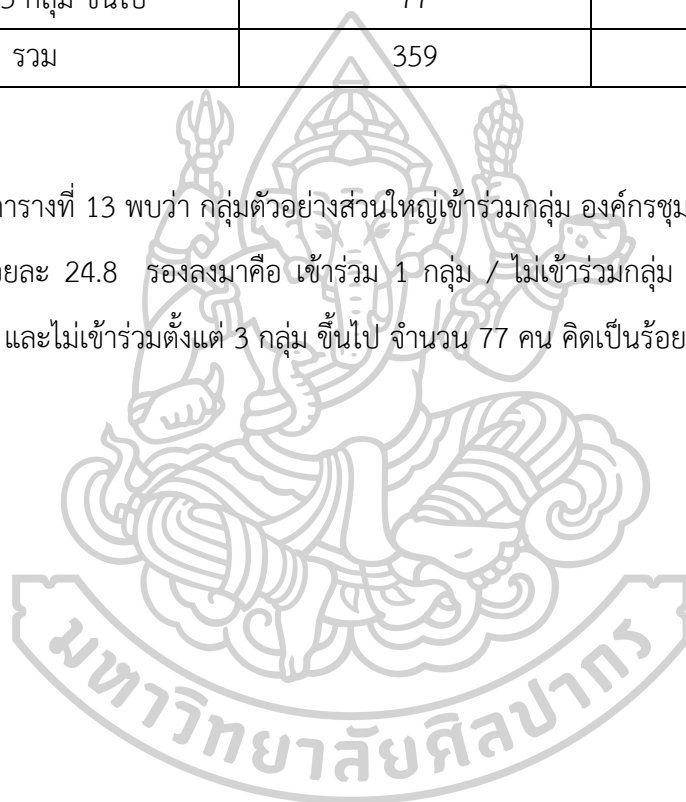
จากตารางที่ 12 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน 2 กลุ่ม จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมาเข้าร่วม 1 กลุ่ม จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 23.4 เข้าร่วม 3 กลุ่ม จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8 ตามลำดับ โดยมีคนเข้าร่วมกลุ่มสูงสุดถึง 7 กลุ่ม คิดเป็น ร้อยละ .3 และมีค่าเฉลี่ยการเข้าร่วมกลุ่มต่อคนของกลุ่มตัวอย่างเฉลี่ยคนละ 2 กลุ่ม

เนื่องจากข้อมูล จำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชนของกลุ่มตัวอย่างบางกลุ่มที่เก็บ รวบรวมมีจำนวนน้อยเกินไป ทำให้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันมาก ผู้วิจัยจึงจัดกลุ่มใหม่ ดังรายละเอียดในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบล
คูยายหมี่ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามการจัดกลุ่มจำนวนการ
เข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน กลุ่มใหม่

จำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กร ชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
เข้าร่วม 1 กลุ่ม / ไม่เข้าร่วมกลุ่ม	89	24.8
เข้าร่วม 2 กลุ่ม	193	53.8
เข้าร่วมตั้งแต่ 3 กลุ่ม ขึ้นไป	77	21.4
รวม	359	100.0

จากตารางที่ 13 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน 2 กลุ่ม จำนวน 193
คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมาคือ เข้าร่วม 1 กลุ่ม / ไม่เข้าร่วมกลุ่ม จำนวน 89 คน คิดเป็น
ร้อยละ 24.8 และไม่เข้าร่วมตั้งแต่ 3 กลุ่ม ขึ้นไป จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน และการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

2.1 การวิเคราะห์ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน และการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ดังมีรายละเอียดในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าระดับ และอันดับที่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน และการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน

ตัวแปร	$\bar{x}$	S.D	ค่าระดับ
○ การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร	3.2851	.3655	ปานกลาง
- การร่วมรับรู้ถึงภัยคุกคาม ปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและชุมชน	2.962	.674	ปานกลาง
- การวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและชุมชน	2.935	.644	ปานกลาง
- การกำหนดแผน แนวทางในการแก้ไขปัญหา ร่วมกับกลุ่ม องค์กรชุมชน	2.964	.623	ปานกลาง
- การลงมือปฏิบัติการแก้ไขปัญหา ตามบทบาทของตนเอง	3.073	.729	ปานกลาง
- การประเมินผลการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาจากการร่วมลงมือปฏิบัติการ	3.243	.767	ปานกลาง
○ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร			
○ การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย	3.2478	.3736	ปานกลาง
○ ความผูกพันต่อชุมชน	3.2165	.3983	ปานกลาง
	3.9233	.2852	มาก

จากตารางที่ 14 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.2851$) และเมื่อจำแนกตามลักษณะของการมีส่วนร่วม พบว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาจากการร่วมลงมือปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติการแก้ไขปัญหา ตามบทบาทของตนเอง การมีส่วนร่วมในการกำหนดแผน แนวทางในการแก้ไขปัญหา ร่วมกับกลุ่ม องค์กรชุมชน การมีส่วนร่วมรับรู้ถึงภัยคุกคาม ปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง และชุมชน และการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.243, 3.073, 2.964, 2.962$ และ 2.935 ตามลำดับ) และกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรามีระดับความผูกพันต่อชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.9233$) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนทางสังคม จากภาคีเครือข่ายอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.2851, 3.2478, 3.2165$ ตามลำดับ)

2.2 การวิเคราะห์ระดับความรู้เรื่องสิทธิชุมชนโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ดังมีรายละเอียดในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 แสดงจำนวน ร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามระดับความรู้เรื่องสิทธิชุมชน

คะแนน	ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
9-11	มาก	329	91.64
7-8	ปานกลาง	23	6.41
น้อยกว่า 7	น้อย	7	1.95
รวม		359	100

จากตารางที่ 15 พบว่า กลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่มีระดับความรู้เรื่องสิทธิชุมชน อยู่ในระดับมาก

จำนวน 329 คิดเป็นร้อยละ 91.64 รองลงมาคือมีระดับความรู้เรื่องสิทธิชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 6.41 และระดับน้อย ร้อยละ 1.95 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน

3.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตาม เพศ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Independent t-test ดังมีรายละเอียด ในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่ม ตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{x}$	S.D	t
ชาย	153	3.2327	.35302	-2.354*
หญิง	206	3.3240	.37061	

*P < .05

จากตารางที่ 16 พบว่า กลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เพศชาย และเพศหญิง มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เพศหญิง มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากกว่าเพศชาย ($\bar{x}$ = 3.3240 และ 3.2327)

3.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน โดยการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ดังมีรายละเอียดในตารางที่ 17 - 30

ตารางที่ 17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D	ค่าระดับ
อายุต่ำกว่า 40 ปี	72	3.1171	.35161	ปานกลาง
อายุ 40-55 ปี	176	3.3105	.36426	ปานกลาง
อายุ 55 ปีขึ้นไป	111	3.3537	.34597	ปานกลาง

จากตารางที่ 17 พบว่า กลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทราทุกกลุ่มอายุ มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่กลุ่มอายุ 55 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากที่สุด ($\bar{X} = 3.3537$)

ตารางที่ 18 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	2.667	1.334	10.511*
ภายในกลุ่ม	356	45.164	.127	
รวม	358	47.831		

*p < .05

จากตารางที่ 18 พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe' s test for all possible comparison) ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ของการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามอายุ

อายุ	อายุต่ำกว่า 40 ปี ($\bar{X}$ = 3.1171)	อายุ 40-55 ปี ($\bar{X}$ = 3.3105)	อายุ 55 ปีขึ้นไป ($\bar{X}$ = 3.3537)
อายุต่ำกว่า 40 ปี ($\bar{X}$ = 3.1171)	-		
อายุ 40-55 ปี ($\bar{X}$ = 3.3105)	.1934*	-	
อายุ 55 ปีขึ้นไป ($\bar{X}$ = 3.3537)	.2366*	.0432	-

*p < .05

จากตารางที่ 19 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทราที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป และอายุ 40-55 ปี มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี ($\bar{X}$ = 3.3537, $\bar{X}$ = 3.3105, $\bar{X}$ = 3.1171 ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D	ค่าระดับ
ระดับประถมศึกษา	219	3.3474	.37967	ปานกลาง
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	91	3.2308	.32066	ปานกลาง
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ระดับอนุปริญญา /ระดับปริญญา ตรีขึ้นไป	49	3.1074	.30565	ปานกลาง

จากตารางที่ 20 พบว่า กลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ทุกกลุ่มระดับการศึกษา มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการ

ปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่กลุ่มการศึกษาระดับประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากที่สุด ($\bar{X} = 3.3474$)

ตารางที่ 21 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	2.667	1.334	10.512*
ภายในกลุ่ม	356	45.164	0.127	
รวม	358	47.831		

*p < .05

จากตารางที่ 21 พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe' s test for all possible comparison) ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ระดับอนุปริญญา /ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ($\bar{X}$ = 3.1074)	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ($\bar{X}$ = 3.2308)	ระดับประถมศึกษา ($\bar{X}$ = 3.3474)
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ระดับอนุปริญญา /ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ($\bar{X}$ = 3.1074)	-	-	-
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ($\bar{X}$ = 3.2308)	.1234	-	-
ระดับประถมศึกษา ($\bar{X}$ = 3.3474)	.2401*	.1167*	-

*P < .05

จากตารางที่ 22 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และการศึกษาาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ระดับอนุปริญญา /ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ($\bar{X}$ = 3.3474, $\bar{X}$ = 3. 2308 และ $\bar{X}$ = 3.1074 ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 23 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D	ค่าระดับ
อาชีพเกษตรกร	244	3.3077	.37336	ปานกลาง
อาชีพข้าราชการ/พนักงาน รัฐวิสาหกิจ/ลูกจ้างบริษัทเอกชน	45	3.2357	.25224	ปานกลาง
ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	70	3.2379	.39501	ปานกลาง

จากตารางที่ 23 พบว่า กลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ทุกกลุ่มอาชีพ มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่กลุ่มอาชีพเกษตรกรมีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากที่สุด ($\bar{X} = 3.3077$)

ตารางที่ 24 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	.391	.195	1.466
ภายในกลุ่ม	356	47.440	.133	
รวม	358	47.831		

จากตารางที่ 24 พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารไม่ต่างกัน

ตารางที่ 25 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามรายได้

รายได้	n	$\bar{X}$	S.D	ค่าระดับ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	79	3.1932	.30946	ปานกลาง
5,000 - 10,000 บาท	171	3.3079	.39718	ปานกลาง
10,000 บาท ขึ้นไป	109	3.3159	.34269	ปานกลาง

จากตารางที่ 25 พบว่า กลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ทุกกลุ่มรายได้ มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารอยู่ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มที่มีรายได้ 10,000 บาทขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากที่สุด ($\bar{X} = 3.3159$)

ตารางที่ 26 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามรายได้

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	.860	.430	3.259*
ภายในกลุ่ม	356	46.971	.132	
รวม	358	47.831		

*p < .05

จากตารางที่ 26 พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' s test for all possible comparison) แต่ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่ จึงเลือกใช้วิธีการ Least Significant Difference (LSD) แทนจึงพบความแตกต่างเป็นรายคู่ ดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามรายได้

รายได้	ต่ำกว่า 5,000 บาท ($\bar{X} = 3.1932$)	5,000 - 10,000 บาท ($\bar{X} = 3.3079$)	10,000 บาท ขึ้นไป ($\bar{X} = 3.3159$)
ต่ำกว่า 5,000 บาท ($\bar{X} = 3.1932$)	-		
5,000 - 10,000 บาท ($\bar{X} = 3.3079$)	.1147*	-	
10,000 บาท ขึ้นไป ($\bar{X} = 3.3159$)	.1227*	.0080	-

*p < .05

จากตารางที่ 27 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีรายได้ 10,000 บาทขึ้นไป และมีรายได้ 5,000 - 10,000 บาท มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทราที่มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท ($\bar{X} = 3.3159$, $\bar{X} = 3.3079$, $\bar{X} = 3.1932$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 28 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน

จำนวนกลุ่ม องค์กรชุมชน	N	$\bar{X}$	S.D	ค่าระดับ
เข้าร่วม 1 กลุ่ม / ไม่เข้าร่วมกลุ่ม	89	3.1553	.30100	ปานกลาง
เข้าร่วม 2 กลุ่ม	193	3.3082	.39006	ปานกลาง
เข้าร่วมตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป	77	3.3772	.33228	ปานกลาง

จากตารางที่ 28 พบว่า กลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม องค์กรชุมชนทุกกลุ่มจำนวนกลุ่ม องค์กรชุมชน มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยกลุ่มที่ เข้าร่วมตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ ความมั่นคงทางอาหารมากที่สุด ($\bar{X} = 3.3772$)

ตารางที่ 29 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคง ทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสยามชัยเขต จังหวัด ฉะเชิงเทรา จำแนกตามจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	2.254	1.127	8.803*
ภายในกลุ่ม	356	45.577	.128	
รวม	358	47.831		

*p < .05

จากตารางที่ 29 พบว่า กลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมใน การปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทดสอบ ความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe' s test for all possible comparison) ดัง ตารางที่ 30

ตารางที่ 30 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน จำแนกตามจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน

จำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน	เข้าร่วม 1 กลุ่ม / ไม่เข้าร่วมกลุ่ม ($\bar{X}$ = 3.1553)	เข้าร่วม 2 กลุ่ม ($\bar{X}$ = 3.3082)	เข้าร่วมตั้งแต่ 3 กลุ่ม ขึ้นไป ($\bar{X}$ = 3.3772)
เข้าร่วม 1 กลุ่ม / ไม่เข้าร่วมกลุ่ม ($\bar{X}$ = 3.1553)	-		
เข้าร่วม 2 กลุ่ม ($\bar{X}$ = 3.3082)	.1528*	-	
เข้าร่วมตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ($\bar{X}$ = 3.3772)	.2218*	.0690	-

*p < .05

จากตารางที่ 30 พบว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชนตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไปและมีจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน 2 กลุ่ม มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน 1 กลุ่ม / ไม่เข้าร่วมกลุ่ม ($\bar{X}$ = 3.3772, $\bar{X}$ = 3.3082, $\bar{X}$ = 3.1553 ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน

การวิเคราะห์ตัวแปร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้ามาสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis) มีรายละเอียดดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน และการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน ดังรายละเอียดตารางที่ 31

ตารางที่ 31 แสดงการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (X_1) การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย (X_2) ความผูกพันต่อชุมชน (X_3) ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน (X_4) และการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร (Y) ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	Y
X_1	1				
X_2	.293**	1			
X_3	.336**	.083	1		
X_4	-.362**	.373**	-.003	1	
Y	.225**	.673**	.134*	.125*	1

* $p < .05$, ** $p < .01$

จากตารางที่ 31 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามแล้วพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (X_1) การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย (X_2) ความผูกพันต่อชุมชน (X_3) และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน (X_4) มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการปกป้อง

พื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร (Y) โดย การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย (X₂) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร (Y) มากที่สุด รองลงมาคือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (X₁) ความผูกพันต่อชุมชน (X₃) และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน (X₄) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .673, .225, .134, .125$ ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระด้วยกันเอง พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (X₁) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อชุมชน (X₃) และการสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย (X₂) ($r = .336, .293$ ตามลำดับ) แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความรู้เรื่องสิทธิชุมชน (X₄) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ($r = -.362$) การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย (X₂) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้เรื่องสิทธิชุมชน (X₄) ($r = .373$) นอกนั้นไม่พบความสัมพันธ์

4.2 การวิเคราะห์ตัวแปร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน ที่สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังรายละเอียดตารางที่ 32

ตารางที่ 32 แสดงการวิเคราะห์ตัวแปร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน ที่สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ลำดับของตัวแปรที่ได้รับ การคัดเลือก	R	R ²	Adj R ²	R ² Change	B	Beta	t
1. การสนับสนุนทางสังคม จากภาคีเครือข่าย (X ₂)	.673	.453	.452	.453	.668	.728	17.524*
2. ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน (X ₄)	.687	.472	.469	.019	-.473	-.146	-3.524*
Constant (a) = 1.577			S.E. = .266		F = 158.836		

*p < .05

จากตารางที่ 32 พบว่า ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร (Y) ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย (X₂) และความรู้

เรื่องสิทธิชุมชน (X_4) โดยการสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย (X_2) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นอันดับที่ 1 สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ร้อยละ 45.3

ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน (X_4) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นอันดับที่ 2 สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.9 โดยการสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย (X_2) และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน (X_4) สามารถร่วมกันทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ร้อยละ 47.2

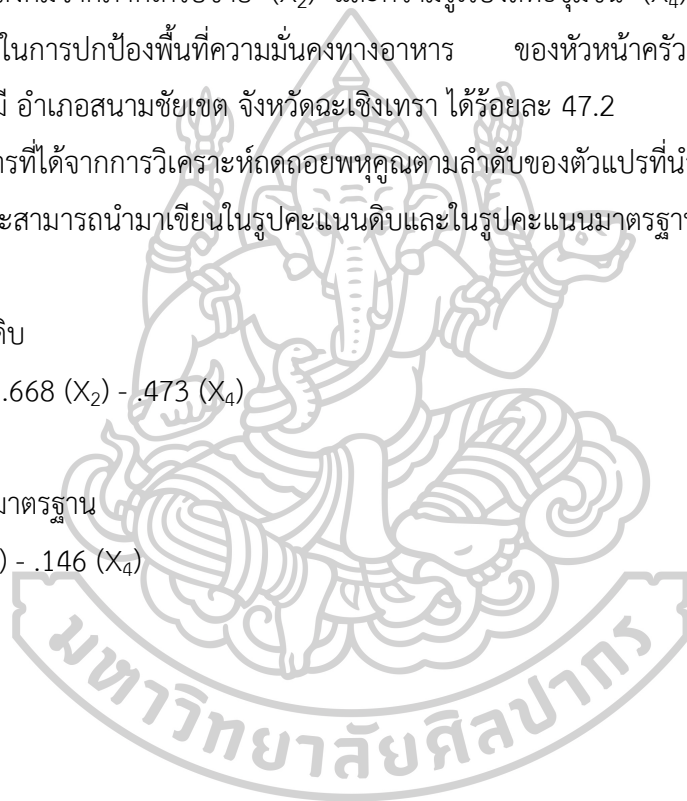
สมการที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับของตัวแปรที่นำเข้าสมการมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และสามารถนำมาเขียนในรูปคะแนนดิบและในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 1.577 + .668 (X_2) - .473 (X_4)$$

ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .728 (X_2) - .146 (X_4)$$

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารในชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันกับชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน ของคนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของคนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน 3) เพื่อศึกษาว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันกับชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

เมื่อได้ดำเนินการรวบรวมแนวคิด และทฤษฎีต่างๆ เพื่อนำตัวแปรดังกล่าวมากำหนดกรอบแนวคิดการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานการวิจัยไว้ดังนี้ 1) คนในชุมชนตำบลคูยายหมี จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน 2) คนในชุมชนตำบลคูยายหมี จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน 3) คนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร แตกต่างกัน 4) คนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน 5) คนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน 6) คนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน 7) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมของภาคีเครือข่าย ความผูกพันกับ

ชุมชน ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของ
คนในชุมชน ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี
อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวนประชากรทั้งสิ้น 3,483 คน (องค์การบริหารส่วนตำบล
คูยายหมี, 2559) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบล
คูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณขนาดของ
กลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สำหรับ
ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตาม
สัดส่วนประชากรจำแนกตามหมู่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ที่ผู้ศึกษาวิจัยได้พัฒนา
สร้างขึ้นเอง พร้อมทั้งนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามมาดำเนินการจัด
กระทำวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติเชิงพรรณนา การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ
(Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์
เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบ
Independent t-test วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มโดย
การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ
ตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้ามาสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อ
หาตัวแปรอิสระที่สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้า
ครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต

สรุปผลการศึกษาวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาวิจัย สามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชน
ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จำนวน 359 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่
เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.4 มีอายุ 41-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.0 จบการศึกษาในระดับ
ประถมศึกษา จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 61.0 ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ

68.0 มีรายได้ต่อเดือน 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.6 และเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน 2 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 53.8

2. การวิเคราะห์ระดับ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน และการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 359 คน โดยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ระดับความรู้เรื่องสิทธิชุมชนโดยค่าร้อยละ (Percentage) พบว่า

2.1 กลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา มีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.2478$)

2.2 กลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา มีระดับของการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.2165$)

2.3 กลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา มีระดับของความผูกพันต่อชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.9233$)

2.4 กลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา มีระดับความรู้เรื่องสิทธิชุมชน อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 91.64

2.5 กลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา มีระดับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.2851$)

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน พบว่า

3.1 หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เพศชาย และเพศหญิง มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทราเพศหญิง มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากกว่าเพศชาย ($\bar{X} = 3.3240$)

3.2 หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทราที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป และอายุ 40-55 ปี มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี ($\bar{X} = 3.3537$, $\bar{X} = 3.3105$, $\bar{X} = 3.1171$ ตามลำดับ) นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

3.3 หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากกว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ระดับอนุปริญญา/ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.3474$, $\bar{X} = 3.2308$ และ $\bar{X} = 3.1074$ ตามลำดับ) นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

3.4 หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ไม่ต่างกัน

3.5 หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีรายได้ 10,000 บาทขึ้นไป และมีรายได้ 5,000 - 10,000 บาท มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากกว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทราที่มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท ($\bar{X} = 3.3159$, $\bar{X} = 3.3079$, $\bar{X} = 3.1932$ ตามลำดับ) นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

3.6 หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความ

มั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชนตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไปและ ที่มีจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน 2 กลุ่ม มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทราที่มีจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน 1 กลุ่ม /ไม่เข้าร่วมกลุ่ม ($\bar{X} = 3.3772$, $\bar{X} = 3.3082$, $\bar{X} = 3.1553$ ตามลำดับ) นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

4. การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน พบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน สามารถร่วมกันทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ร้อยละ 47.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สมการที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สามารถนำมาเขียนในรูปคะแนนดิบ ได้ $Y = 1.577 + .668 (X_2) - .473 (X_4)$ และในรูปคะแนนมาตรฐานได้ $Z = .728 (X_2) - .146 (X_4)$

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน และการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา มีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.2478$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ รับรู้จากการสังเกต และรับรู้ผ่านกิจกรรมการณรงค์ต่างๆ ภายในชุมชน ดังจะเห็นได้จาก

ผลการวิจัยในข้อคำถามที่ 6 ท่านได้ฟังคำบอกเล่าจากคนเก่า คนแก่ในชุมชนว่าลำคลองในชุมชนของท่านมีปลาหลากหลายชนิด ($\bar{X} = 3.93$) ระดับมาก คำถามข้อที่ 8 ท่านสังเกตเห็นว่ามีคนหลายกลุ่มเข้ามาเรียนรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ตำบลคูยายหมี ($\bar{X} = 3.80$) ระดับมาก และคำถามข้อที่ 3 ท่านรู้ว่าพื้นที่การเกษตรในชุมชน เป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญ ของประเทศจากการเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ ในพื้นที่ ($\bar{X} = 3.38$) ระดับปานกลางด้วยหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทราส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 68.0 วิธีการใช้ชีวิต และเวลาส่วนใหญ่จึงอยู่กับไร่นา พื้นที่การเกษตรและอยู่ในชุมชนทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่เกิดขึ้นได้จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างกันของคนในชุมชน สามารถสังเกต มองเห็นความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลง ความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ต่างๆ และกลุ่มคนที่เข้ามาสัมพันธ์ ทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน หากมีกิจกรรมเกิดขึ้นภายในชุมชนก็สะดวกเข้าร่วมได้ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์เชิงนโยบาย แผนการพัฒนาต่างๆ ที่เข้ามาสู่ในชุมชน เพราะถึงแม้หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทราจะมีความสนใจมากเพียงใด ก็ยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้ สื่อกระแสหลักไม่ค่อยนำเสนอข่าว ข้อมูลต่างๆ ลักษณะนี้เท่าไรนัก เห็นได้จากคำถามการวิจัยในข้อที่ 1 ท่านติดตามข้อมูลแผน นโยบายที่สนับสนุนกลุ่มเกษตรกรในชุมชน ให้สามารถทำเกษตรกรรมได้อย่างยั่งยืนจากสื่อ ($\bar{X} = 2.97$) และคำถามข้อที่ 16 ท่านเคยเห็นสื่อนำเสนอปัญหาวิกฤติเรื่องน้ำ ที่เกิดจากโรงไฟฟ้าถ่านหิน ($\bar{X} = 2.93$) จึงทำให้ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทราอยู่ในระดับกลาง สอดคล้องกับงานศึกษาของกุสุมา เขียวเพกา (2560) พบว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย พบว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา มีระดับการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่ายอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.2165$) ทั้งนี้เนื่องจากหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่

เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่ม องค์กรชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน/กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการพัฒนา กลุ่มฅมาปณกิจ กลุ่ม อสม. และกลุ่มเกษตรอินทรีย์ อ.สนามชัยเขต ซึ่งเป็นกลุ่ม องค์กรชุมชนที่เกิดจากสมาชิกคนในชุมชนร่วมกันจัดตั้งขึ้น และเป็นกลุ่มที่ไม่มีหน่วยงานใดจัดสรรงบประมาณมาสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงสนับสนุนกิจกรรมในการปกป้องพื้นที่อาหารของชุมชน ทำให้กลุ่มภาคีเครือข่ายไม่สามารถสนับสนุนสมาชิกในกลุ่มได้อย่างต่อเนื่อง และตอบสนองความต้องการ ร่วมแก้ไขปัญหาให้กับสมาชิกได้ แต่กลุ่มองค์กรภาคีเครือข่าย สามารถสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เติมเต็มกำลังใจให้แกกัน และสนับสนุนเงินกู้ยืมเพื่อใช้ในยามฉุกเฉินได้ โดยจะเห็นได้จากผลการวิจัยในข้อคำถามที่มีค่าระดับมาก ในข้อคำถามข้อที่ 6 ท่านสามารถปรึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาด้านการทำเกษตรจากเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิกได้ ข้อคำถามข้อที่ 11 เครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก ไม่มีการจัดสรรงบประมาณของกลุ่มไว้เพื่อสนับสนุน พัฒนาแปลงเกษตรของกลุ่มสมาชิก และข้อคำถามข้อที่ 15 กลุ่มภาคีเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก ไม่มีบุคลากรหรือ ตัวแทนสมาชิกที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญที่จะสนับสนุนแนะนำท่านเกี่ยวกับการทำเกษตรได้อย่างยั่งยืน จึงทำให้ระดับการสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ผลการวิเคราะห์ระดับความผูกพันต่อชุมชน ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.9233$) ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนเกษตร วิถีชีวิตของคนในชุมชนส่วนใหญ่ก็สัมพันธ์กับพื้นดิน พื้นน้ำ ป่าไม้ แหล่งทรัพยากรต่างๆ คนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์ ใช้ชีวิตอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ต่างๆ ร่วมกันมาอย่างยาวนานตั้งแต่รุ่นปู่ ย่า คนในชุมชนอยู่กันอย่างใกล้ชิด แต่ละบ้านต่างรู้จัก คำนึงกัน จึงก่อให้เกิดเป็นความรัก ความผูกพันกันของคนในชุมชน ซึ่งจะเห็นได้จากข้อคำถามในแต่ละข้อมีค่าในระดับมาก เช่นข้อคำถามข้อที่ 1 ท่านรักพื้นดินในชุมชนของท่าน ซึ่งเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมต่อการทำเกษตร ($\bar{X} = 4.13$) ข้อ 2 ท่านรักป่าไม้ และแม่น้ำ ลำคลองในชุมชนของท่าน ที่เป็นแหล่งอาหารทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ของชุมชน ($\bar{X} = 4.13$) ข้อ 3 ท่านรักในพันธุ์กรรมพืชและสัตว์ที่หลากหลายในชุมชนของท่าน ($\bar{X} = 4.09$) ความรัก ความหวงแหนดังกล่าวส่งผลให้หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

มีความภาคภูมิใจ และมุ่งมั่นที่จะร่วมกันฟื้นฟู พัฒนาทรัพยากรในชุมชนร่วมกัน ดังจะเห็นได้จากคำตอบในข้อคำถาม ข้อ 7 ท่านมุ่งมั่นที่จะฟื้นฟู และพัฒนา ทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ในชุมชนของท่าน ($\bar{X} = 4.11$) ข้อ 11 ท่านมีความภาคภูมิใจที่จะบอกกับคนอื่นว่าเป็นคนในชุมชนตำบลคูยายหมี ($\bar{X} = 4.10$)

1.4 ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้เรื่องสิทธิชุมชน ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า มีความรู้เรื่องสิทธิชุมชนอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 91.64 ทั้งนี้เนื่องจาก กลุ่ม องค์กรภาคีเครือข่ายในชุมชน ต่างให้ความสำคัญกับการทำให้คนในชุมชนรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของตนเอง โดยเฉพาะสิทธิของคนไทย ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และโดยพื้นฐานของมนุษย์ หากรู้สึกถึงการถูกคุกคาม ถูกละเมิดสูญเสียผลประโยชน์ ก็จะมีตัวตัวเองถูกละเมิดสิทธิ ประกอบกับคนในสังคมไทยต่างพูดถึงสิทธิและเสรีภาพต่อสื่อสาธารณะค่อนข้างมาก จึงเป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้คนในชุมชนมีความรู้เรื่องสิทธิของตนเองในระดับมาก

1.5 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.2851$) ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา คือการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาจากการร่วมลงมือปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติการแก้ไขปัญหา ตามบทบาทของตนเอง การมีส่วนร่วมในการกำหนดแผน แนวทางในการแก้ไขปัญหา ร่วมกับกลุ่ม องค์กรชุมชน การมีส่วนร่วมรับรู้ถึงภัยคุกคาม ปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและชุมชน และการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและชุมชน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.243, 3.073, 2.964, 2.962$ และ 2.935 ตามลำดับ) ทั้งนี้เพราะหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสถานการณ์นโยบาย การพัฒนาต่างๆที่กำลังเข้ามามีผลกระทบกับชุมชน และมีผลต่อพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ทำให้หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่สามารถออกแบบการมีส่วนร่วมของตัวเองได้ เพราะ

ไม่เข้าใจ ไม่รู้ในสถานการณ์ ปัญหา และข้อจำกัดทางกฎหมาย ทางการเมืองที่ไม่เอื้อต่อขบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนกับการเสนอข้อคิดเห็น เสนอนโยบายต่างๆ ที่มีผลต่อฐานทรัพยากร พื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน ซึ่งถือเป็นอุปสรรค ขัดขวาง ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ แต่ด้วยชุมชนดังกล่าวยังเป็นชุมชนเกษตรที่วิถีชีวิตของคนในชุมชนส่วนใหญ่ยังสัมพันธ์กับพื้นดิน พื้นน้ำ ป่าไม้ แหล่งทรัพยากรต่างๆ ใช้ชีวิตอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ต่างๆ ร่วมกันมาอย่างยาวนาน และหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ยังมีความภาคภูมิใจ และมุ่งมั่นที่จะร่วมกันฟื้นฟู พัฒนาทรัพยากรในชุมชนร่วมกัน จึงทำให้ระดับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานศึกษาของนุสรา พันธรัักษ์ (2555) พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตำบลคลองจุกกระเฉอ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีส่วนร่วมในด้านปฏิบัติงาน ด้านวางแผนพัฒนา และด้านติดตามตรวจสอบ และงานศึกษาของโสภิตา ศรีนุ่น (2558) ก็พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการพัฒนาเทศบาลเมืองเบตง อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการมากที่สุด

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 เพศ ผลการวิเคราะห์พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า คนในชุมชนตำบลคูยายหมี จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร แตกต่างกัน โดยหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เพศหญิง มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากกว่าเพศชาย ($\bar{X} = 3.3240$) ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ด้วยลักษณะนิสัยพื้นฐานของเพศหญิงโดยส่วนมากเป็นเพศที่ช่างสังเกต ชอบการรวมกลุ่ม กระตือรือร้นที่จะ

เรียนรู้สิ่งใหม่ และพร้อมที่จะเผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่างๆ ที่เข้ามาในชีวิต และความเท่าเทียมกัน ในสิทธิเพศหญิง และเพศชายส่งผลให้ผู้หญิงมีสิทธิ์มีเสียงในการแสดงออก ในการมีส่วนร่วมมากขึ้น จากในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งจะเห็นได้จากสมาชิกกลุ่ม อังค์กรชุมชนในตำบลคูยายหมี อำเภอ สนามชัยเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา มีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง และเป็นแกนนำกลุ่มด้วย เช่น กลุ่มเกษตรอินทรีย์อำเภอสนามชัยเขต และกลุ่ม อสม. ชุมชน จึงส่งผลให้หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เพศหญิง มีส่วนร่วมในการปกป้อง พื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากกว่าเพศชาย ดังนั้นหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบล คูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีเพศต่างกัน จึงมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานศึกษาของ วราคม ยิ้มน้อย (2549) ศึกษาปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัด นครราชสีมา พบว่าเพศเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานศึกษาของวิษณุ หยกจินดา (2557 : 62) พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำ ร้อน จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีส่วนร่วมมากกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

2.2 อายุ ผลการวิเคราะห์พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอ สนามชัยเขต ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน จึง ยอมรับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่าคนในชุมชนตำบลคูยายหมี จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีอายุแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร แตกต่างกัน โดยหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ใน ชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขตที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป และอายุ 40-55 ปี มีส่วนร่วมในการ ปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี ($\bar{X} = 3.3537$, $\bar{X} = 3.3105$, $\bar{X} = 3.1171$ ตามลำดับ) ทั้งนี้อธิบายได้ว่า กลุ่มคนที่มีอายุมากกว่าย่อมสังสรรค์ได้มากกว่า จึงสามารถมองเห็นสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของฐานทรัพยากรในชุมชนได้อย่างชัดเจน เพราะได้ ใช้ชีวิตอยู่ในช่วงที่ทรัพยากรธรรมชาติยังมีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้คนในช่วงอายุนี้นี้มีแรงผลักดันให้ เข้ามามีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน อยากทำอะไรไว้เพื่อลูก

เพื่อหลาน ประกอบกับคนในช่วงอายุนี้ส่วนใหญ่ไม่ได้ออกไปทำงานที่ไหนไกลบ้าน จึงอำนวยความสะดวก
 ในวัยนี้เข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างสะดวก จึงส่งผลให้หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบล
 คู้ยายหมี ที่มีอายุแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร แตกต่างกัน
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานศึกษาของวิชฌุ หยกจินดา (2557) พบว่า
 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอบึง
 ใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยประชาชนที่มีอายุ
 51 ขึ้นไป มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากที่สุด และบรรเจิด สอพิมาย (2550) ได้ศึกษาการ
 มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอ
 เมืองพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น
 แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ระดับการศึกษา ผลการวิเคราะห์พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบล
 คู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคง
 ทางอาหารแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่าคนในชุมชนตำบลคู้ยายหมี อำเภอ
 สนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่
 ความมั่นคงทางอาหาร แตกต่างกัน โดยหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคู้ยายหมี อำเภอ
 สนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่
 ความมั่นคงทางอาหาร มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคู้ยายหมี อำเภอ
 สนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และการศึกษาระดับ
 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ระดับอนุปริญญา /ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.3474$, $\bar{X} = 3.2308$
 และ $\bar{X} = 3.1074$ ตามลำดับ) ทั้งนี้อธิบายได้ว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคู้ยายหมี
 อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา กว่าร้อยละ 60 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา และเป็น
 ชุมชนเกษตรกรรม จึงทำให้หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต
 จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ได้เรียนรู้ และสั่งสมประสบการณ์จากการใช้
 ชีวิต หาอยู่หากิน ควบคู่ไปกับการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลง รวบรวมองค์ความรู้ในการจัดการ
 ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเอง จึงค่อนข้างมีความมั่นใจที่จะนำความรู้ที่มีมาร่วมกันช่วย
 จัดการฐานทรัพยากรต่างๆ ที่เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของชุมชนให้คงอยู่อย่างสมบูรณ์ ยั่งยืน

จึงส่งผลให้หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 สอดคล้องกับการศึกษาของสุดาพร สุธาโกชน์ (2557) ที่พบว่า กลุ่มประชาชนท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลท่าอุแท อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการศึกษาของศิริพร ชูประสูตร (2558) พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย ผู้ที่มีระดับการศึกษาไม่ได้เรียนหนังสือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แตกต่างกับผู้ที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ปวส./อนุปริญญา และปริญญาตรีหรือ สูงกว่า

2.4 อาชีพ ผลการวิเคราะห์พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ว่าคนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน โดยหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ทุกกลุ่มอาชีพ มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารอยู่ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มอาชีพเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากกว่ากลุ่มอื่น ($\bar{X} = 3.3077$) ทั้งนี้อธิบายได้ว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขตต่างมีพื้นฐานครอบครัวที่มาจากครอบครัวเกษตรกรเหมือนกัน และยังไม่ได้ละทิ้งวิถีการทำเกษตรกรรมที่รุ่นพ่อ รุ่นแม่ ได้ทำกันมา ถึงแม้จะมีการประกอบอาชีพอื่น เช่นรับราชการ เป็นลูกจ้าง และประกอบธุรกิจส่วนตัว ชีวิตจึงยังสัมพันธ์กับพื้นที่การเกษตรและเมื่อมีภัยคุกคาม หรือพื้นที่การเกษตรของตนจะได้รับผลกระทบจากการพัฒนาต่าง ๆ จึงพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารร่วมกัน จึงทำให้หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารไม่แตกต่างกัน

2.5 รายได้ ผลการวิเคราะห์พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต ที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร

แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ 5 ที่ว่าคนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร แตกต่างกัน โดยหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีรายได้ 10,000 บาทขึ้นไป และมีรายได้ 5,000 - 10,000 บาท มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทราที่มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท ($\bar{X} = 3.3159$, $\bar{X} = 3.3079$, $\bar{X} = 3.1932$ ตามลำดับ) ทั้งนี้อธิบายได้ว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทราที่มีรายได้สูงจะมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทราที่มีรายได้น้อย เพราะเมื่อหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแล้ว ก็จะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนในการทำกิจกรรมดูแล ฟื้นฟู ปกป้องฐานทรัพยากรในชุมชนได้อย่างเต็มที่ จึงส่งผลให้หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี ที่มีรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานศึกษาของ ปวีณา วีรยางกูร (2554) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า รายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม และการตรวจสอบประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานศึกษาของพระมหาประกาศิต สิริเมธ (2556) พบว่า รายได้ต่อเดือนของคนในชุมชนที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้มีรายได้ตั้งแต่ 25,000 บาท เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านมากที่สุดในทุกด้าน และผู้มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท มีส่วนร่วมในทุกด้านน้อยที่สุด

2.6 จำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน ผลการวิเคราะห์พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต ที่มีจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ 6 ที่ว่าคนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กร

ชุมชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร แตกต่างกัน โดยหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชนตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป และมีจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน 2 กลุ่ม มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทราที่มีจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน 1 กลุ่ม /ไม่เข้าร่วมกลุ่ม ($\bar{X} = 3.3772$, $\bar{X} = 3.3082$, $\bar{X} = 3.1553$ ตามลำดับ) ทั้งนี้อธิบายได้ว่ากลุ่ม องค์กรชุมชนทุกกลุ่มที่ถูกจัดตั้งขึ้นมา ล้วนแต่มีเป้าหมาย แนวทางในการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์สังคม ให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่สมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม องค์กรชุมชนต่างๆ จะต้องเป็นผู้ที่พร้อมจะร่วมสร้างและพัฒนาสังคม ชุมชนที่ดีไปพร้อมกัน จึงส่งผลให้หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี ที่มีจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานศึกษาของพระมหาประกาศิต สิริเมโธ (2556) ที่พบว่า ปัจจัยในการเข้าร่วมกลุ่มองค์กรชุมชนต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการมีส่วนร่วมนั้นเป็นการมีส่วนร่วมในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล และงานศึกษาของกมล เข็มนาจิตร์ (2557) พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่ม องค์กรชุมชน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากการรวมกลุ่มของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน โดยกลุ่มทางสังคมเป็นแรงกระตุ้นให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม

3. ผลการวิเคราะห์ตัวแปร ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน ที่สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิเคราะห์พบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน สามารถร่วมกันทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ร้อยละ 47.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ 7 ที่ว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมของภาคีเครือข่าย ความผูกพันกับชุมชน ความรู้เรื่อง

สิทธิชุมชน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน ตำบล
คูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

โดยพบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้า
สมการเป็นอันดับที่ 1 สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของ
หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ร้อยละ
45.3 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์พบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย มีความสัมพันธ์
ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารภายในชุมชน ของหัวหน้า
ครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .673$) แสดงว่า เมื่อหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี
อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย สามารถทำให้
หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา มีส่วนร่วม
ในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารภายในชุมชน มากขึ้นเช่นเดียวกัน เพราะว่า รูปแบบการ
สนับสนุนจากกลุ่ม องค์กรชุมชน คือการการสนับสนุนกันในเรื่องของการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้
เติมเต็มกำลังใจให้แก่กัน และสนับสนุนเงินกู้ยืมเพื่อใช้ในยามฉุกเฉินได้ ซึ่งเป็นรูปแบบของการ
สนับสนุนหนุนกันทั้งภายในจิตใจ และร่วมช่วยเหลือแก้ปัญหาให้แก่กันในยามฉุกเฉิน จึงถือเป็นปัจจัย
สำคัญที่ช่วยหนุนเสริมให้การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเกิดขึ้นอย่างมีพลัง ซึ่งสอดคล้องกับที่ House
(1981) ชี้ให้เห็นว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นการสนับสนุนด้านอารมณ์ การให้ความรัก การดูแล
เอาใจใส่ การเห็นอกเห็นใจ ความห่วงใย การได้รับความไว้วางใจ การยอมรับ เห็นคุณค่า
การสนับสนุนด้านข้อมูล ข่าวสาร เป็นการสนับสนุนด้านข้อมูล ข่าวสาร คำแนะนำต่างๆ
การสนับสนุนด้านประเมินพฤติกรรม เป็นการเห็นพ้องการรับรองพฤติกรรมเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคล
อื่น การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการสนับสนุนด้านวัตถุ สิ่งของ การเงิน แรงงาน เป็นการสนับสนุนด้าน
การจัดหาวัตถุ สิ่งของ บริการ การปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อม ดังนั้นหากชุมชนต่างได้รับการสนับสนุน
ทางสังคม โดยเฉพาะจากภาคีเครือข่ายทางสังคมที่มีอยู่ในท้องถิ่นก็จะนำมาซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วม
อย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานศึกษาของบำเพ็ญ เขียวหวาน (2550) พบว่า การสนับสนุนการทำงาน
จากภาคีเครือข่ายต่างๆ ได้แก่ นักวิชาการ สื่อมวลชน นักศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรพัฒนา
เอกชน ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากที่สนับสนุนให้ชาวบ้านในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟู
ทรัพยากรชายฝั่ง ซึ่งกลุ่มที่ได้รับการหนุนเสริมด้านการฝึกอบรม และเติมเต็มข้อมูลสารอย่างต่อเนื่อง
เป็นกลุ่มชาวบ้านที่มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด งานวิจัยของเทพสุดา จิวตระกูล (2557)
ก็พบว่า การสนับสนุนจากองค์กรภาคีเครือข่าย ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาชุมชนเครือข่าย
อาหารปลอดภัย ให้สามารถดำรงอยู่ได้ ซึ่งการสนับสนุนอยู่ในรูปแบบของการสนับสนุนด้านบุคคลให้
ความรู้ การสนับสนุนด้านงบประมาณ และการเป็นพันธมิตรเพื่อส่งเสริมการทำงานของเครือข่าย

และผลการศึกษาของศศิณา ศิริวงษ์ (2556) พบว่ารัฐและหน่วยงานราชการต้องร่วมมือกันส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนในทุกด้าน ทั้งในด้านการสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น กำหนดแผนงานโครงการพัฒนาท้องถิ่น สนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นรวมตัวกันเพื่อเจรจาต่อรองกับกลุ่ม บุคคลอื่นเกี่ยวกับโครงการพัฒนาท้องถิ่นต่างๆ สนับสนุนให้ประชาชนมีอิสระในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการพัฒนาท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมแสดงข้อคิดเห็น และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาท้องถิ่นให้กับคนในชุมชน ถ้าเงื่อนไขพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกๆ ด้าน ได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลอย่างที่ว่าประชาชนก็จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่มีความสำคัญมากกับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารภายในชุมชน

ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นอันดับที่ 2 สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.9 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์พบว่า ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .125$) แสดงว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา หากมีความรู้เรื่องสิทธิชุมชน ก็จะเข้ามามีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากขึ้น และภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้รับรองสิทธิชุมชนไว้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ จึงสนับสนุนให้รัฐ และหน่วยงานต่างๆ ต้องประสานความร่วมมือจากคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการแผน นโยบายในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นต่างๆ และงานของ เสน่ห์ จามริก and ชลธิรา สัตยวัฒน์ (2546) ที่ได้จัดทำโครงการสิทธิชุมชน โดยศึกษาเรื่องของสิทธิชุมชนที่มุ่งถึงการปกป้องฐานทรัพยากร เป็นทั้งมิติของสิทธิชุมชนและความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม พบว่า ชุมชนมีศักยภาพในการรักษาสิทธิของตนเองและสามารถรักษาสิทธิของตนได้โดยสันติ พร้อมร่วมกันจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อปกป้องฐานทรัพยากรของชุมชนอย่างยั่งยืน แต่เมื่อนำตัวแปรในการวิจัยทั้งหมด ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย ความผูกพันต่อชุมชน และความรู้เรื่องสิทธิชุมชน เข้าสู่การวิเคราะห์เพื่อทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิเคราะห์พบว่า ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน ได้ส่งผลทางลบต่อการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่

อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา แสดงให้เห็นว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทราที่มีความรู้เรื่องสิทธิชุมชน และเข้ามาทำกิจกรรมความร่วมมือ รวมกลุ่มกัน เป็นเครือข่ายเพื่อดำเนินกิจกรรมในการปกป้องฐานทรัพยากร พื้นที่ความมั่นคงทางอาหารร่วมกันมากขึ้น หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ยังเห็นข้อจำกัดทางกฎหมายทางการเมืองที่ไม่เอื้อต่อขบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนกับการเสนอข้อคิดเห็น เสนอนโยบายต่างๆ ที่มีผลต่อฐานทรัพยากร พื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน ซึ่งถือเป็นอุปสรรค ขัดขวางทำให้ประชาชนในท้องถิ่นไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ จึงทำให้หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารน้อยลง สอดคล้องกับงานนำเสนอของ อนุรักษ์ นิยมเวช (2556) กล่าวว่า แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นกว่าเดิม แต่อย่างไรในความเป็นจริงนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนต่างถูกจำกัดในหลายๆ ด้าน เช่น ภาระต้นทุนในการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน เช่น การเข้าชื่อเสนอกฎหมายต่างๆ ประชาชนกลุ่มนั้นๆ จะต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเอง นอกจากนี้กระบวนการที่ซับซ้อนยุ่งยาก มีเงื่อนไขมากมายหลายประเด็น ประชาชนมักถูกคุกคาม ช่มชู้ จากผู้มีอำนาจก่อให้เกิดความเสียหายทั้งในชีวิต ร่างกายทรัพย์สิน ชื่อเสียง และความน่าเชื่อถือ อีกทั้งความเท่าเทียมกันในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน กับผู้มีอำนาจทางสังคม การเมืองนั้น มีความแตกต่างกันอย่างมาก ทำให้นโยบายของรัฐต่างๆ ที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่ตอบสนองต่อประโยชน์ของกลุ่มบุคคลผู้มีอำนาจมากกว่าที่จะเอื้อประโยชน์ให้แก่ภาคประชาชนโดยทั่วไป และเห็นได้จากสถานการณ์จริงที่ประชาชนในชุมชนตำบลคูยายหมี ถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปคุกคาม ขัดขวาง หรือไปแสดงตนให้ประชาชนรู้สึกกังวลใจหากจะเข้าไปมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมติดตามการพิจารณา ERIA โรงไฟฟ้าถ่านหินเขาหินซ้อน เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่สามารถทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารภายในชุมชน ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และความผูกพันกับชุมชน ไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ไม่ถูกเลือกเข้าสมการในการทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้งนี้เนื่องจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ กับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบล

คู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .225$) ผู้วิจัยเห็นว่าผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของการเข้าถึงข้อมูลที่ครอบคลุม รอบด้าน และมากพอที่จะใช้ในการประกอบการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร

ความผูกพันกับชุมชน เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่ไม่ถูกเลือกเข้าสมการในการทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยความผูกพันกับชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารภายในชุมชน ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .134$) ผู้วิจัยเห็นว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ยังไม่ตระหนัก เห็นถึงภัยคุกคามที่กำลังเข้ามามีผลกระทบต่อฐานทรัพยากร และพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารชุมชน จึงทำให้การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมีไม่มากนัก ถึงแม้คนในชุมชนจะมีจะมีความผูกพันกับชุมชนมากก็ตาม

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน

ตำบลคู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา คือ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 จากการศึกษาพบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นอันดับแรก และสามารถทำนายการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา มากกว่าตัวแปรอื่นๆ ดังนั้นหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน ต้องร่วมมือกันส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนในทุกด้าน และร่วมกันจัดสรรงบประมาณ กำหนดแนวทาง นโยบายของหน่วยงาน องค์กร ที่ชัดเจนเพื่อสนับสนุนกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และกิจกรรมในการปกป้องพื้นที่อาหารของชุมชน จะทำให้ชุมชนมีศักยภาพ เสริมสร้างพลังในการร่วมกันปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารได้อย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 จากการวิจัยพบว่า ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมื่น อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนั้น คนในชุมชนจำเป็นต้องเรียนรู้ชุมชนที่ได้อาศัยอยู่ ทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพต้องเชื่อมสิ่งที่มีอยู่กับความต้องการ และความคาดหวังจากภายนอก รู้เท่าทัน ที่จะปกป้องสิทธิของตน สนใจเรียนรู้เพิ่มเติมที่จะทำวิจัย และยินดีที่จะร่วมมือทำสิ่งต่างๆ ร่วมกับกลุ่ม องค์กร หน่วยงานทั้งจากภายในและภายนอก เพื่อการจัดการและใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์อย่างยั่งยืน ส่วนรัฐต้องส่งเสริม สร้างกลไกให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมได้อย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และเป็นประกันถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนอย่างยั่งยืน

1.3 จากการวิจัยพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมื่น อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของการเข้าถึงข้อมูลที่ครอบคลุม รอบด้าน และมากพอที่จะใช้ในการประกอบการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ดังนั้นสื่อต่างๆ เช่น สื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือแม้แต่วิทยุชุมชนควรติดตามสถานการณ์ และนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบาย แผนการพัฒนาต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมในชุมชน ให้คนในชุมชนได้รับรู้ร่วมกันอย่างเท่าทัน เพื่อให้คนในชุมชนสามารถออกแบบแนวทางการปรับตัว และรับมือ แก้ไขสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสม ซึ่งจะทำให้คนในชุมชนสามารถมีชีวิตที่ดีได้อย่างยั่งยืน

1.4 จากการวิจัยพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมื่น อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกันโดยหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมื่น อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เพศหญิง มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากกว่าเพศชาย ดังนั้น เพื่อถึงความร่วมมือในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารจากเพศชายมากขึ้น ต้องมีการสร้างกลุ่มกิจกรรมความร่วมมือให้กับเพศชายได้ทำกิจกรรมรวมกลุ่มด้วยกันเพิ่มขึ้น ให้บทบาท และชักชวนหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมื่น อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เพศชายเข้ามามีส่วนร่วมในกลไกการทำงานของกลุ่มเพิ่มขึ้น

1.5 จากการวิจัยพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน โดยหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เป็นผู้สูงอายุ (อายุ 55 ปีขึ้นไป) มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากกว่ากลุ่มคนที่มีอายุน้อยกว่า ทั้งที่เป็นกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มคนทำงานในชุมชน ดังนั้น กลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนต้องเริ่มทำงาน ทำกิจกรรมโดยชวนให้กลุ่มคนที่มีอายุน้อย หรือลูกหลานในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับการทำงานร่วมกันมากขึ้น และจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับฐานทรัพยากรธรรมชาติ พื้นที่อาหารของชุมชน ด้วยกิจกรรมการศึกษาชุมชน เรียนรู้วิถีชีวิตของในชุมชน ทำให้เขารู้จักชุมชนของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้สึกห่วงแหน อยากรักษา และฟื้นฟู ทรัพยากร และพื้นที่อาหารของกลุ่มลูกหลานในชุมชนอย่างยั่งยืนสืบไป

1.6 จากการวิจัยพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน โดยหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ระดับอนุปริญญา /ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ดังนั้นกลุ่ม องค์กรชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ต้องเพิ่มกิจกรรมการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ภูมิปัญญาในการจัดการ และการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรธรรมชาติ ระหว่างกลุ่มผู้มีการศึกษาที่ต่างกัน เพื่อจะนำไปสู่การดึงเอาศักยภาพ องค์ความรู้ต่างๆ นั้นมารวมกันออกแบบแนวทางการจัดการ อนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และแหล่งอาหารของชุมชนร่วมกันต่อไป อย่างสอดคล้องและเหมาะสม

1.7 จากการวิจัยพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน โดยหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ยังมีรายได้สูง ยิ่งเข้ามามีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากขึ้น ดังนั้นกลุ่ม องค์กรชุมชน และหน่วยงานรัฐ ต้องประสานความร่วมมือกันจัดระบบการสนับสนุน

ให้คนในชุมชนสามารถมีชีวิตที่อยู่อ่ดี กินดี มีความสุขได้ ด้วยกิจกรรมการ การเสริมศักยภาพด้าน การเกษตร ให้กลุ่มเกษตรกรสามารถทำการผลิตที่สร้างความอยู่รอดให้กับครอบครัวได้อย่างยั่งยืน เช่น จัดกิจกรรมเสริมสร้างอาชีพ การแปรรูป การเพิ่มมูลค่าผลผลิต หรือจัดตลาดกลางสินค้าเกษตร เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิตการเกษตร เมื่อความกังวลลดลง กลุ่มที่มีรายได้น้อยก็จะ สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนเพื่อการปกป้องความมั่นคงทางอาหารในชุมชนร่วมกัน ได้มากขึ้น

1.8 จากการวิจัย พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอ สนามชัยเขต ที่มีจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ ความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน โดยหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอ สนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชนจำนวนมาก (ตั้งแต่ 3 กลุ่ม ขึ้นไป) มีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารมากขึ้นกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ ในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีจำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กร ชุมชนจำนวน 1 กลุ่ม หรือไม่เข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชนใดเลย ดังนั้นองค์กร หน่วยงานต่างๆ ทั้ง ภาครัฐและเอกชน ต้องร่วมมือกันจัดสรรทรัพยากร งบประมาณต่างๆ ในท้องถิ่นเพื่อไปสนับสนุน กิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีแนวทางการทำงานกลุ่มที่มุ่งเน้นเรื่องการอนุรักษ์ พื้นฟู ฐานทรัพยากรธรรมชาติ และอาหารในชุมชน ของคนในชุมชนตำบลคูยายหมีให้มีความต่อเนื่อง และ สร้างประโยชน์สุขให้กับคนในชุมชน จะส่งผลให้คนในชุมชนมีความตื่นตัว กระตือรือร้นที่จะเข้าร่วม ทำกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ พื้นฟู ฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และแหล่งอาหารในชุมชน ร่วมกันต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ในพื้นที่ชุมชนอื่นๆ ที่เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการผลิตสำหรับคนในสังคม อาจเป็นการศึกษาในชุมชน ที่มีบริบทพื้นที่แตกต่างกัน เช่น ชุมชนเขตภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคอีสาน เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการสร้างพื้นที่ความมั่นคง ทางอาหาร ในพื้นที่การผลิตอาหารอื่นๆ ที่เป็นพื้นที่การผลิตอาหารที่สำคัญของสังคม หรือพื้นที่

จังหวัดที่ทำการผลิตอาหารเข้าสู่กรุงเทพมหานคร เช่นพื้นที่จังหวัดนครปฐม จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร โดยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในลักษณะของการอภิปรายกลุ่ม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มองค์กร หน่วยงานต่างๆ ที่ทำหน้าที่หนุนเสริม เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่างๆ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากร เป็นต้น

รายการอ้างอิง

- Best, J. W. (1981). *Research in Education* (Vol. 4). New Jersey: Prentice-Hall.
- Caplan, R. e. a. (1976). *Pilot Experimental in patient Education and Social Support*.
Macihigan: University of Macihigan.
- David, M. (2006). Food Security : Implications for the Early years. from Toronto Public Health http://www.toronto.ca/health/children/pdf/fsbp_ch_1.pdf. Accessed: Jan.25, 2015.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1997). *Beliefs, Attitude, Intention and Behavior : And Introduction to Theory and Research*. London: Addison - Wesley Publishing Co.
- House, J. S. (1981). *Work stress and social support*. Philippines Addison Weley.
- Jennifer, C. E. (2004). Improving Measure of Community Attachment.
<https://translate.google.co.th/translate?hl=th&sl=en&u=http://scholar.google.co.in/citations%3Fuser%3DdzDqPUJAAAAJ%26hl%3Dja&prev=search>
- Kanter, R. M. (1972). *Men and Woman of the corporation*. New York: Basic Book.
- Klapper, J. T. (1960). *The effects of mass communication*. New York: The Free Press.
- Mccombs., & Becker, L. E. (1979). *Using Mass Communication Theory*. New Jersey: Printice Hall.
- Parson, T., & Edward, A. S. (1962). *Toward a general Theory of Action*. New York: Harper and Row.
- Paul, B. (2011). Emissions of Hazardous Air Pollutions from Coal-Fired Power Plants. from Environmental Health and Engineering
<https://www.csu.edu/cerc/researchreports/documents/EmissionsOfHazardousAirPollutantsFromCoal-FiredPowerPlants2011.pdf>
- Pilisuk , M. (1982). Delivery of social support : The social innovation. *American Journal Orthopsychiatry*.
- Schaefer, C. e. a. (1981). Health - Related Function of social Support. *Journal of Behavior Medicine*, 4.
- Stinner, W. F., Mollie, V. L., & Sehwoong, c. (1990). Community size, individual social

- position and community attachment. *Rural Sociology*, 4.
- Theodori, G. L., & Luloff, A. E. (2000). Urbanization and Community Attachment in Rural Areas in *Society & Natural Resources*, Taylor & Francis. *Society & Natural Resources*, 13.
- Wasserman, K., Whipp, B. J., Koyal, S. N., & Beaver, W. L. (1973). Anaerobic threshold and respiratory gas exchange during exercise. *Journal of Applied Physiology*, 8.
- Weiss, R. S. (1974). *The provision of social relationship*. New Jersey: Prentice Hall.
- Wilbur, S., & Donald, F. R. (1971). *The Process and Effect of Mass Communication*. Illinois: University of Illinois Press.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York Harper and Row Publication.
- กนกทอง สุวรรณบุลย์. (2545). อิทธิพลของค่านิยมทางจริยธรรม สิ่งจูงใจ การสนับสนุนทาง สังคมต่อการปฏิบัติงานของ อสม. จังหวัดระยอง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), สาขาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- กมล เข็มนาจิตร์. (2557). Retrieved from <https://www.tci-thaijo.org/index.php/trujournal/article/view/56618>
- กิตติศักดิ์ ปรกติ. (2550). คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญู.
- กุสุมา เขียวเพกา. (2560). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต), สาขารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ขวัญเรือน กิตติวัฒน์. (2531). พลศาสตร์ของการสื่อสาร. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เครือข่ายปกป้องพื้นที่ผลิตอาหารภาคใต้. (2555). วิกฤตอาหารโลกวิกฤตประเทศไทยภัยคุกคามมนุษยชาติศตวรรษที่ 21. Paper presented at the สัมมนาวิชาการการประเมินผลกระทบสุขภาพระดับชุมชนครั้งที่ 1, กรุงเทพมหานคร.
- จริยาวัตร คมพัยค์. (2554). การพยาบาลอนามัยชุมชน : แนวคิด หลักการ และการปฏิบัติการพยาบาล. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สาขาพยาบาลศาสตร์.
- จารุณี บุญนิพัทธ์. (2539). พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร กับความตระหนัก ทักษะคิดและการมีส่วนร่วมเรื่องสิ่งแวดล้อม ของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม เขตอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- จิราภรณ์ รอบการ. (2555). สัมผัสชุมชนกับการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชน. Retrieved from <https://www.gotoknow.org/posts/479902&ved=0ahUKewjxN-u4>
- จิรายุ ทองเขาอ่อน. (2537). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรในจังหวัดลำพูน.

- (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ชลธิชา สัตยวิวัฒนา. (2547). สิทธิมนุษยชน 1. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.
- ฐิติมา อุดมศร. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 5(3).
- ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์. (2544). การเปิดรับข่าวสารความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับเพศศึกษาของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทรงวุฒิ เรื่องวาทศิลป์. (2550). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในพื้นที่บริการของโรงเรียนล้อมแรดวิทยา อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- เทพสุดา จิวตระกูล. (2557). การนำเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อการดำรงอยู่ของเครือข่ายอาหารปลอดภัย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2547). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทวัน หาญดี. ผ. พ. (2559, 20 มิถุนายน 2559).
- น้ำทิพย์ สีกำ. (2553). ความรู้และทัศนคติที่มีต่อการป้องกันอันตรายจากสภาพแวดล้อมในการทำงานของคนงานตัดเย็บโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- นิตยา เชื้อโชติ. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน: กรณีศึกษาป่าชุมชนดอนซี้ บ้านปะอ่าวตำบลปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), สาขาวิชาสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2550). การเมืองไทยสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี (Vol. 9). กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- นิลมณี พิทักษ์. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นุสรรา พันธรักษ์. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลคลองจุกกระเฉง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- บรรเจิด สอพิมาย. (2550). การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์. (2547). สิ่งแวดล้อม 47 : การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย

(Vol. 8). กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.

บำเพ็ญ เขียวหวาน. (2550). การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง ขององค์กรพัฒนาเอกชน กรณี โครงการอันดามัน. Retrieved from

บุญยิ่ง ประทุม. (2551). สิทธิชุมชน : กระบวนการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมในรูปแบบป่าชุมชน กรณีศึกษาป่าชุมชนบ้านด้าโน ต.บ้านด้า อ.เมือง จ.พะเยา. Retrieved from

<http://oknation.nationtv.tv/blog/print.php?id=337225>

ประมะ สดะเวทิน. (2541). การสื่อสารมวลชน กระบวนการและทฤษฎี (Vol. 2). กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

ประกอบ แซ่มเมืองปัก. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ และการสนับสนุนทางสังคมกับการเผชิญภาวะเครียดของบุคคลในครอบครัวที่ป่วยโรคเอดส์ในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), สาขาจิตวิทยาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ปวีณา วิจารณ์. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์กรบริหารส่วนตำบล อ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

พงษ์ศักดิ์ ฉัตรเดช. (2540). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่โท อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

พระมหาประกาศิต สิริเมโธ. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

พัชรินทร์ สมบูรณ์. (2547). การมีส่วนร่วมในโครงการเมืองไทยแข็งแรง ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอปอพลอย จังหวัดกาญจนบุรี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

พันธุ์พงศ์ คงเดชอดิศักดิ์. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ภัทรพงศ์ ประกอบผล. (2534). ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเผชิญความเครียดของผู้ป่วยโรคเรื้อรัง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

ภูสิทธิ์ ชันติกุล. (2553). รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การจัดการศึกษา โดยชุมชน เพื่อชุมชน และสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: ไทยร่มเกล้า.

ยศ สันตสมบัติ. (2536). สิทธิชุมชน : การกระจายอำนาจจัดการทรัพยากร. กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

ยุพดี ฐิติกุลเจริญ. (2537). ทฤษฎีการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

- รจนา คำดีเกิด. (2554). การศึกษาความตื่นตัวด้านสิทธิชุมชนในการบริหารจัดการและปกป้อง ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนลุ่มน้ำโขง จังหวัดอุบลราชธานี จากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนบ้านกุ่ม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต), คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร.
- รัฐ กันภัย. (2558). การรับรู้ข่าวสาร และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. วารสารวิชาการ สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 1(8).
- รัตวัลย์ วจนรจนา. (2544). การพัฒนาสุขภาพในชุมชน. เลย: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏเลย. รุจิรวงศ์ แยกทอง. (2549). การปรับตัวของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครปฐม จังหวัดนครปฐม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ลาววัลย์ เตชวาทกุล. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร เขตการศึกษาที่ 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต), สาขาจิตวิทยาและการแนะแนว, นครปฐม.
- วราคม ยิ้มน้อย. (2549). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- วิภา สิงห์สมบูรณ์. (2553). การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตำบลบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต), สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- วิชญ์ หยกจินดา. (2557). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต), สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ศจินทร์ ประชาสันต์. (2555). ความมั่นคงทางอาหาร แนวคิดและตัวชี้วัด. นนทบุรี: บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
- ศศิณา ศิริวงษ์. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่สูง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต), สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ศิริพร ชูประสูตร. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษาเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต), สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- สรงค์ภรณ์ ดวงคำสวัสดิ์. (2539). ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาร่วมกับการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากผู้นำชุมชนในการป้องกันโรคขาดสารไอโอดีนของหญิงวัยเจริญพันธุ์ อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต), สาขาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สัณญา เคนาภูมิ. (2551). ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนใน 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง. (ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต), สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2555a). ความมั่นคงทางอาหารกับพลังงานถ่านหิน. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์แปลนพรีนติ้ง จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2555b). วิกฤต ที่อาจเกิดขึ้น. คิดอย่างไรหากชีวมวลจะเปลี่ยนเป็นถ่านหิน,
3.

สุจินต์ สิมาร์ักษ์. (2549). โครงการวิจัยพัฒนากลไกการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่นระดับตำบล-อำเภอ.

Retrieved from มหาวิทยาลัยขอนแก่น:

สุดาพร สุธาโภชน์. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ภูมิศึกษา ตำบล
ท่าอุแท อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), สาขาวิชาการ
จัดการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพมหานคร.

สุทธิธรรม เลขวิวัฒน์. (2555). เปลี่ยนภาคตะวันออกสู่ความมั่นคงทางอาหาร. วาระเปลี่ยนตะวันออก, 1, 5-7.

สุภา ไยเมือง. (2555). ตัวชี้วัดความมั่นคงทางอาหารระดับชุมชน. นนทบุรี: บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.

เสน่ห์ จามริก, & ชลธิรา สัตยวัฒน์. (2546). สิทธิชุมชนท้องถิ่นชาวเขา. กรุงเทพฯ: แชนโพรพรีนติ้ง.

เสวนีย์ เตือนเด่น. (2558). การมีส่วนร่วมในการทำงานของบุคลากร. Retrieved from สำนักงานอธิการบดี
มหาวิทยาลัยรามคำแหง:

องค์การบริหารส่วนตำบลคูยามี. (2559, มกราคม 2559). Retrieved from

<http://www.khuyaimee.go.th/index.php>

อนุรักษ์ นิยมเวช. (2556). บทความเกี่ยวกับการพัฒนาการเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

อรอนงค์ ธรรมกุล. (2539). การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต),
สาขาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

อานันท์ กาญจนพันธ์. (2544). วิวัฒนาการของการบุกเบิกที่ดินทำกินในเขตป่า ภูมิศึกษาภาคเหนือตอนบน.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิตยสารสารคดี.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชนตำบลคูยายหมี

อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง

- แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชนตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 6 ส่วน จำนวน 15 หน้า ดังนี้
  - ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล
  - ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
  - ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย
  - ส่วนที่ 4 แบบสัมภาษณ์ความผูกพันกับชุมชน
  - ส่วนที่ 5 แบบทดสอบความรู้เรื่องสิทธิชุมชน
  - ส่วนที่ 6 แบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร
- ขอความร่วมมือให้ท่านตอบแบบสัมภาษณ์ตามความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด และกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ
- การวิจัยครั้งนี้ กระทำเพื่อจุดมุ่งหมายทางวิชาการ การวิเคราะห์ข้อมูล จะทำในลักษณะมีส่วนร่วม จึงไม่เกิดผลเสียต่อตัวท่านแต่ประการใด หากแต่จะเป็นประโยชน์ต่อตัวท่านและสังคมโดยรวมต่อไป
- ผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้ ด้วยความตั้งใจยิ่ง

นางสาวนภวรรณ งามขำ

นักศึกษาปริญญาโท สาขาจิตวิทยาชุมชน

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

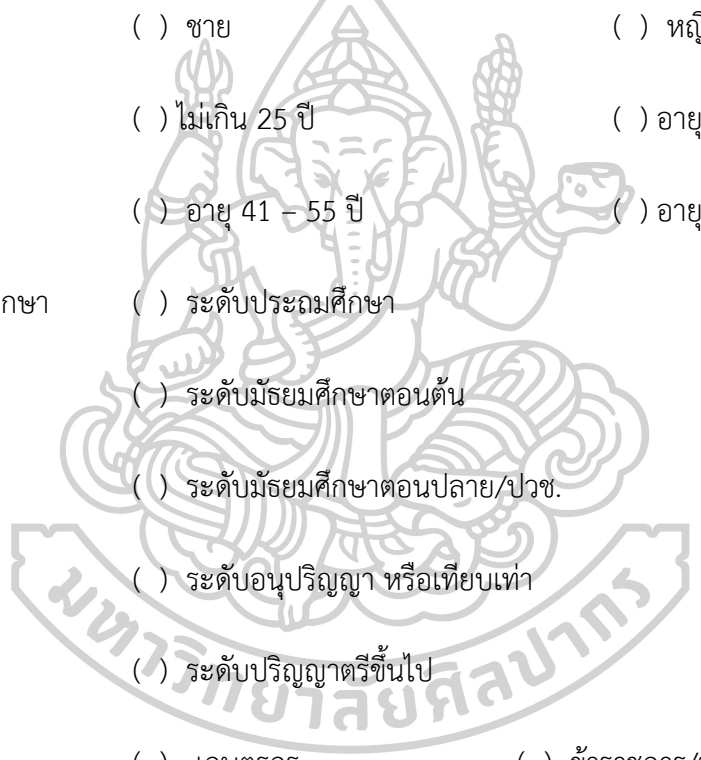
แบบสอบถามสัมภาษณ์

เรื่อง การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชนตำบลคูยายหมี

อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

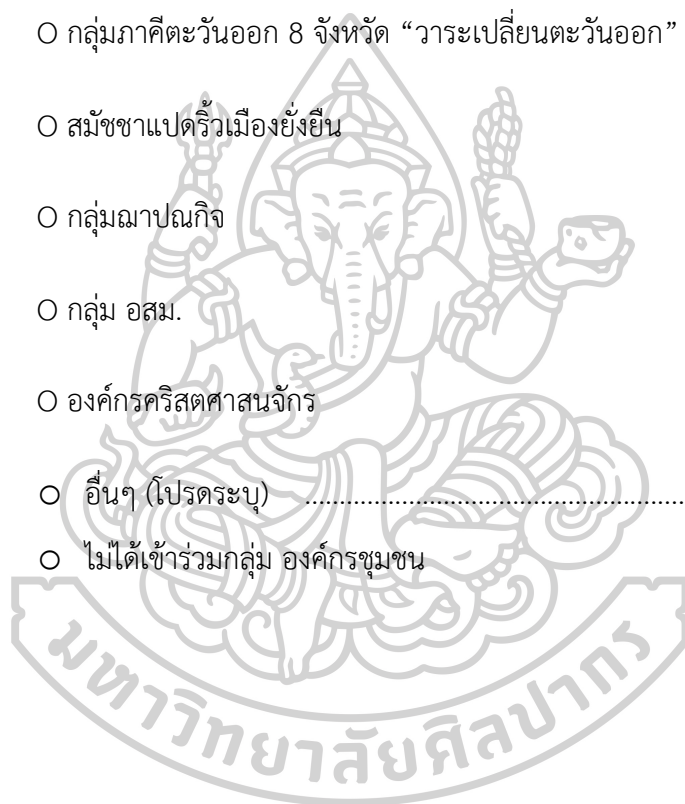
ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง กรุณาตอบคำถามต่อไปนี้ โดยทำเครื่องหมาย ( ) ลงใน ( ) หน้าข้อความ หรือเติมคำในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

-
1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
  2. อายุ ( ) ไม่เกิน 25 ปี ( ) อายุ 26 – 40 ปี
( ) อายุ 41 – 55 ปี ( ) อายุ 55 ปีขึ้นไป
  3. ระดับการศึกษา ( ) ระดับประถมศึกษา
( ) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
( ) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
( ) ระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่า
( ) ระดับปริญญาตรีขึ้นไป
  4. อาชีพหลัก ( ) เกษตรกร ( ) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
( ) ลูกจ้างบริษัทเอกชน ( ) ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
( ) อื่นๆ (โปรดระบุ) .....
  5. รายได้ต่อเดือน ( ) ต่ำกว่า 5,000 บาท ( ) 5,000 – 10,000 บาท
( ) 10,001 – 15,000 บาท ( ) 15,001 – 20,000 บาท
( ) มากกว่า 20,000 บาท

6. จำนวนการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน โดยให้เลือกคำตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ตามที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ได้แก่

- กลุ่มเกษตรอินทรีย์ อ.สนามชัยเขต
- กลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน/กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการพัฒนา
- เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก พื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา
- กลุ่มภาคีตะวันออก 8 จังหวัด “วาระเปลี่ยนตะวันออก”
- สมัชชาแปดริ้วเมืองยั่งยืน
- กลุ่มฌาปนกิจ
- กลุ่ม อสม.
- องค์กรคริสตศาสนจักร
- อื่นๆ (โปรดระบุ) .....
- ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่ม องค์กรชุมชน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้ออย่างรอบคอบ แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด

มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด

มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมาก

ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามปานกลาง

น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ท่านติดตามข้อมูลแผน นโยบายที่สนับสนุนกลุ่มเกษตรกรในชุมชน ให้สามารถทำเกษตรกรรมได้อย่างยั่งยืนจากสื่อ					
2	ท่านได้รับข้อมูล บทวิเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาที่คำนึงถึงความมั่นคงทางอาหารของประเทศ จากสื่อ					
3	ท่านรู้ว่าพื้นที่การเกษตรในชุมชน เป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญ ของประเทศจากการเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ ในพื้นที่					
4	ท่านรับข้อมูลความสำคัญของการทำเกษตรกรรมอย่างยั่งยืนได้จากสื่อ					
5	ท่านเคยได้รับข้อมูลจากสื่อ ว่ามะม่วงน้ำดอกไม้ของจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นมะม่วงที่มีคุณภาพส่งออกไปหลายประเทศ					
6	ท่านได้ฟังคำบอกเล่าจากคนเก่า คนแก่ในชุมชนว่าลำคลองในชุมชนของท่านมีปลาหลากหลายชนิด					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7	ท่านได้รับข้อมูลจากการรณรงค์ต่างๆ ในพื้นที่ว่าอาหารที่หลากหลายจำนวนมากถูกผลิตมาจากพื้นที่ในชุมชนของท่าน					
8	ท่านสังเกตเห็นว่ามีคนหลายกลุ่มเข้ามาเรียนรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ตำบลคูยายหมี					
9	ท่านไม่เคยติดตามข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งอาหาร และ ความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน					
10	ท่านเห็นข่าวการปล่อยน้ำเสีย และทิ้งขยะสารพิษต่างๆ ลงในแหล่งน้ำ และพื้นที่สาธารณะในชุมชนของท่านจากสื่อ					
11	ท่านรับฟังข้อเสนอ แนวทาง ในการพัฒนาพื้นที่ และ ร่วมกันรักษาร้านอาหารของชุมชนอย่างยั่งยืนจากคนในชุมชน					
12	ท่านเคยรับฟังรายงานการศึกษาผลกระทบด้านสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน กรณีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินเขาหินซ้อน จากเวทีรายงานผลการศึกษาที่ถูกจัดขึ้นในพื้นที่					
13	ท่านได้รับข้อมูลพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ว่าเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรดิน และน้ำ จากสื่อ					
14	ท่านได้รับข้อมูลจากสื่อ เกี่ยวกับจังหวัดฉะเชิงเทราว่าเป็นพื้นที่ผลิตอาหารที่สำคัญของคนในสังคมเมือง เช่น กรุงเทพมหานคร					
15	ท่านติดตามข้อมูลการวิเคราะห์สถานการณ์ และ ผลกระทบจากแผนพัฒนาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับพื้นที่การเกษตรในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราจากสื่อ					
16	ท่านเคยเห็นสื่อนำเสนอปัญหาวิกฤติเรื่องน้ำ ที่เกิดจากโรงไฟฟ้าถ่านหิน					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
17	ท่านติดตามข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมของโรงไฟฟ้าถ่านหินจากสื่อ					
18	ท่านได้ฟังข้อเสนอทางเลือกในการขอให้รัฐประกาศใช้กฎหมายผังเมืองในจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่สามารถปกป้องพื้นที่การเกษตร พื้นที่ผลิตอาหารของชุมชน จากกิจกรรมการเคลื่อนไหวรณรงค์ต่างๆ					

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้ออย่างรอบคอบ แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับระดับการได้รับการสนับสนุน ของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด

มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับการได้รับการสนับสนุนของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด

มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับการได้รับการสนับสนุนของผู้ตอบแบบสอบถามมาก

ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับการได้รับการสนับสนุนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปานกลาง

น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับการได้รับการสนับสนุนของผู้ตอบแบบสอบถามน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนตรงตามข้อความน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการได้รับการสนับสนุน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	เมื่อท่านประสบปัญหา ไม่สามารถทำการเกษตรได้ ท่านได้รับกำลังใจจากเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก					
2	ท่านได้รับคำแนะนำจากกลุ่มเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก เกี่ยวกับวิธีการทำการเกษตรอย่างยั่งยืน โดยไม่ต้องใช้สารเคมี					
3	ท่านได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับนวัตกรรม เทคนิค องค์ความรู้ใหม่ๆ ในการทำเกษตรจากกลุ่มเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก					
4	ท่านได้รับคำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการคัดเลือก และจัดการเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมกับแปลงเกษตรจากเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก					
5	ท่านได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการที่ปลอดภัยในการจัดการ กำจัดวัชพืช แมลงและศัตรูพืช จากเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการได้รับการสนับสนุน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6	ท่านไม่สามารถปรึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาด้านการทำเกษตรจากเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิกได้					
7	ท่านได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากกลุ่มเครือข่ายที่ท่านร่วมเป็นสมาชิก ให้ไปแลกเปลี่ยน และเยี่ยมชมแปลงต้นแบบในการทำเกษตรยั่งยืน เกษตรอินทรีย์					
8	ท่านได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกลุ่มเครือข่ายที่ท่านร่วมเป็นสมาชิก เพื่อนำมาพัฒนาระบบแปลงเกษตรของท่านให้มีความยั่งยืน					
9	ท่านได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก ด้วยการรับซื้อผลผลิตจากแปลงเกษตรของท่าน					
10	เมื่อท่านต้องการเงินมาใช้ในการแก้ปัญหาด้านการผลิตภายในแปลง ท่านสามารถกู้ยืมเงินจากเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก					
11	เครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก ไม่มีการจัดสรรงบประมาณของกลุ่มไว้เพื่อสนับสนุน พัฒนาแปลงเกษตรของกลุ่มสมาชิก					
12	กลุ่มภาคีเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก มีการจัดบุคลากรเจ้าหน้าที่เข้ามาช่วยหนุนเสริมด้านการจัดการด้านการตลาด หนุนช่วยการจัดการผลผลิตการเกษตร					
13	กลุ่มเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก จัดการประสานสมาชิกคนอื่นๆ ให้มาช่วยท่านฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่แปลงเกษตรให้มีความยั่งยืน					
14	เครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก จัดการประสานงานขอให้ผู้เชี่ยวชาญ จากหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรต่างๆ ภายนอก เข้ามาหนุนเสริมท่านและสมาชิกในกลุ่มให้สามารถพัฒนาระบบเกษตรไปสู่ความยั่งยืนได้					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการได้รับการสนับสนุน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
15	กลุ่มภาคีเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก ไม่มีบุคลากรหรือตัวแทนสมาชิกที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญที่จะสนับสนุนแนะนำท่านเกี่ยวกับการทำเกษตรได้อย่างยั่งยืน					
16	กลุ่มเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก จัดกิจกรรมอบรมเสริมศักยภาพในด้านการถ่ายทอดเทคนิค องค์ความรู้ ชุดประสบการณ์การทำเกษตรเพื่อสร้างพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน ให้กับท่าน					
17	กลุ่มเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก เปิดโอกาสให้ท่านเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการทำเกษตรยั่งยืนให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมอบรมที่กลุ่มได้จัดอบรมให้กับผู้สนใจอื่นๆ					
18	กลุ่มเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิกไม่เคยสนับสนุนท่านให้เข้าฝึกอบรม เรียนรู้เทคนิคการวิเคราะห์ การถ่ายทอดข้อมูลสถานการณ์ นโยบายที่มีผลต่อภาคเกษตร เพื่อให้เท่าทันและรับมือกับผลกระทบที่เกิดขึ้นได้					
19	กลุ่มเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก จัดกิจกรรมสัมมนาแลกเปลี่ยนการวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบทางนโยบายที่มีผลต่อภาคเกษตร และแนวทางการแก้ไขปัญหาระหว่างกลุ่มนักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญ					

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความผูกพันต่อชุมชน

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้ออย่างรอบคอบ แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับระดับความรู้สึกผูกพันกับชุมชน ของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด

มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับความรู้สึกผูกพันกับชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม

มากที่สุด

มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับความรู้สึกผูกพันกับชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถามมาก

ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับความรู้สึกผูกพันกับชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปานกลาง

น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับความรู้สึกผูกพันกับชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถามน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับความรู้สึกผูกพันกับชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม

น้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้สึกผูกพันกับชุมชน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ท่านรักพื้นดินในชุมชนของท่าน ซึ่งเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมต่อการทำเกษตร					
2	ท่านรักป่าไม้ และแม่น้ำ ลำคลองในชุมชนของท่าน ที่เป็นแหล่งอาหารทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ของชุมชน					
3	ท่านรักในพันธุ์กรรมพืชและสัตว์ที่หลากหลายในชุมชนของท่าน					
4	ท่านทุ่มเทความรู้ ความสามารถให้สามารถทำการเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมี เพื่อจะได้ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน					
5	ท่านพร้อมสืบทอดองค์ความรู้ และวิธีการทำเกษตรกรรมที่ยั่งยืนจาก พ่อ แม่ ปู่ย่า ตายาย					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้สึกผูกพันกับชุมชน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6	ท่านปรารถนาให้สมาชิกในชุมชนของท่านรับรู้ถึงความสำคัญของแหล่งทรัพยากรในชุมชนอย่างถูกต้องชัดเจน เพื่อให้เกิดการดูแลรักษาร่วมกัน					
7	ท่านมุ่งมั่นที่จะฟื้นฟู และพัฒนา ทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ในชุมชนของท่าน					
8	ท่านปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างในการทำกิจกรรมอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของท่าน					
9	ท่านพัฒนาศักยภาพของตนเองด้านการอนุรักษ์ และพัฒนาเมล็ดพันธุ์ข้าว และผักอย่างสม่ำเสมอ					
10	ท่านไม่พอใจ ที่คนในชุมชนร่วมกันกำหนดแนวทาง การใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะ และแหล่งน้ำในชุมชนร่วมกัน					
11	ท่านมีความภาคภูมิใจที่จะบอกกับคนอื่นว่าเป็นคนในชุมชนตำบลคูยายหมี					
12	ท่านไม่เคยคิดที่จะย้ายถิ่นฐาน ถึงแม้มีโอกาสที่จะย้ายไปอยู่ในชุมชนอื่นที่ดีกว่า					
13	ท่านและครอบครัวของท่านรู้สึกไม่มีความสุขที่ต้องอาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี					
14	เมื่อเวลาผ่านไป ท่านรู้สึกรักและผูกพันกับคนในชุมชนของท่านมากยิ่งขึ้น					
15	ท่านมีความใกล้ชิดและผูกพันกับคนในชุมชนของท่าน					

ส่วนที่ 5 แบบทดสอบความรู้เรื่องสิทธิชุมชน

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้ออย่างรอบคอบ แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ท่านเห็นว่าถูกต้อง

ข้อที่	ข้อความ	คำตอบ	
		ถูก	ผิด
1	ท่าน และคนในชุมชนไม่มีสิทธิที่จะจับปลาในแม่น้ำ ลำคลองสาธารณะของชุมชน		
2	ท่าน และคนในชุมชนสามารถเก็บ หาพืชผัก หน่อไม้ เห็ด บริเวณริมคลองและพื้นที่สาธารณะในชุมชนมาเพื่อบริโภค และจำหน่ายได้		
3	ท่านมีสิทธิคัดค้านแผนการพัฒนาจากรัฐ ที่ถูกกำหนดมายังพื้นที่ของท่าน		
4	หน่วยงานของรัฐเท่านั้นที่มีสิทธิจัดการ และใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำธรรมชาติ ลำคลองในชุมชน		
5	ท่านและคนในชุมชนสามารถออกกฎกติกาของชุมชน ในการปกป้อง และจัดการทรัพยากรร่วมกันได้		
6	คนในชุมชนไม่สามารถจะนำข้อมูลผลกระทบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมจากพื้นที่อื่นๆ ที่มีโรงไฟฟ้าถ่านหิน มาอ้างอิงต่อการพัฒนาในพื้นที่ของท่านได้		
7	คนในชุมชนไม่สามารถนำกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม ประเพณีเช่น การบวชป่า การเดินธรรมยาตรา มาใช้ในการดูแล ปกป้องฐานทรัพยากรในชุมชน		
8	ท่านไม่สามารถเรียกร้องให้หน่วยงานรัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินคดีความเอาผิดกับผู้ที่สร้างมลพิษ ทำลายทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุมชนได้		
9	หน่วยงานภาครัฐมีสิทธิตัดสินใจแทนคนในชุมชนได้ เมื่อต้องจัดทำโครงการ หรือแผนการพัฒนาชุมชน		
10	กฎหมายกำหนดให้คนในชุมชนมีสิทธิเข้าไปร่วมกับหน่วยงานรัฐในการออกแบบแนวทางการพัฒนาชุมชน		
11	โรงงานอุตสาหกรรมใกล้เขตชุมชน ไม่สามารถทิ้งขยะพิษจากโรงงานในพื้นที่ของตนเองได้		

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้ออย่างรอบคอบ แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับระดับการเข้าร่วมปฏิบัติการ ของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด

มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับการเข้าร่วมปฏิบัติการของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด

มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับการเข้าร่วมปฏิบัติการของผู้ตอบแบบสอบถามมาก

ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับการเข้าร่วมปฏิบัติการของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปานกลาง

น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับการเข้าร่วมปฏิบัติการของผู้ตอบแบบสอบถามน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับการเข้าร่วมปฏิบัติการของผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการเข้าร่วมปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ท่านเข้าร่วมเวทีเสวนา หรือเวทีการประชุม ที่นำเสนอ และแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับแผนงาน แนวทางการพัฒนาต่างๆ ที่มีผลต่อพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา					
2	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ต่างๆ เพื่อติดตามข้อมูลสถานการณ์ของแผนพัฒนาภาคตะวันออก ที่มีผลกระทบต่อแหล่งผลิตอาหารในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จากกิจกรรมการรณรงค์ในพื้นที่					
3	ท่านเข้าร่วมฟัง และติดตามรายงานผลการศึกษาประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม กรณีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินในเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ของสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติปี 2555					
4	ท่านติดตามการนำเสนอข้อมูล บทวิเคราะห์โดยผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการ เกี่ยวกับผลกระทบจากแผนพัฒนาของรัฐที่มีผลต่อพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารภายในจังหวัดฉะเชิงเทราผ่านสื่อออนไลน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการเข้าร่วมปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5	ท่านไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อติดตามข้อมูลสถานการณ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อพื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่อาหารในจังหวัดฉะเชิงเทรา					
6	ท่านวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบต่างๆ ที่มีผลต่อพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยเปรียบเทียบจากข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน					
7	ท่านเข้าร่วมกับกลุ่ม ภาคีต่างๆ เพื่อประมวลสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่มีผลต่อพื้นที่ความมั่นคงในจังหวัดฉะเชิงเทรา					
8	ท่านร่วมกับกลุ่ม เครือข่ายต่างๆ ในตำบลคูยายหมี ทบพวน สถานการณ์ และรูปแบบการเกษตร เช่นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว การใช้สารเคมีการเกษตร ว่ามีผลต่อความปลอดภัย และความหลากหลายของอาหารที่บริโภคในจังหวัดฉะเชิงเทราอย่างไร					
9	ท่านไม่เคยวิเคราะห์ผลกระทบด้านสุขภาพ และพื้นที่เกษตร กรณีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินในเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา					
10	ท่านร่วมกับกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ตำบลคูยายหมี หาแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน					
11	ท่านร่วมกับกลุ่มเครือข่ายต่างๆ หาแนวทางการติดตามข้อมูล สถานการณ์การพัฒนาต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา					
12	ท่านเข้าร่วมกับกลุ่มเครือข่ายในพื้นที่ วางแผนกิจกรรมรณรงค์ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพการผลิต และแนวทางการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของจังหวัดฉะเชิงเทรา					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการเข้าร่วมปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
13	ท่านไม่เคยร่วมวางแผนกับกลุ่ม เครือข่ายในชุมชนกับการสร้าง และฟื้นฟูพื้นที่อาหารในตำบลคูยายหมี					
14	ท่านร่วมกับกลุ่ม เครือข่ายในพื้นที่ จัดทำข้อเสนอในการพัฒนา และสนับสนุนการทำเกษตรยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรากับภาครัฐ					
15	ท่านเลือกซื้อผลผลิตเกษตรอินทรีย์ จากกลุ่มเกษตรอินทรีย์อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา					
16	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ เพื่อให้ข้อมูลสร้างความเข้าใจต่อสาธารณะและคนในชุมชนเกี่ยวกับแผนพัฒนา และรูปแบบการสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน					
17	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวกของกลุ่ม ภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อเจรจาตัดค้ำโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา					
18	ท่านร่วมทำเกษตรอินทรีย์ และถ่ายทอดขยายองค์ความรู้การทำเกษตรอย่างยั่งยืน ร่วมกับกลุ่มเกษตรอินทรีย์อำเภอสนามชัยเขต					
19	ท่านร่วมสนับสนุนปัจจัยต่างๆ เช่น เงินทุน ข้อมูล องค์ความรู้ และแรงงาน สำหรับกิจกรรมการเคลื่อนไหวกิจกรรมรณรงค์ตัดค้ำแผนการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดฉะเชิงเทรา					
20	ท่านไม่เคยทำงานหรือเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม เครือข่ายในพื้นที่ เพื่อร่วมพัฒนา พื้นที่ทรัพยากรดิน และน้ำ ในตำบลคูยายหมี					
21	ท่านร่วมติดตาม ประเมินผลความเข้าใจของสาธารณะและคนในชุมชนเกี่ยวกับแผนพัฒนา และรูปแบบการสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการเข้าร่วมปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
22	ท่านเข้าประชุมร่วมกับภาคี เครือข่ายในพื้นที่ เพื่อ ประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมการเคลื่อนไหว คัดค้านการ ก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา					
23	ท่านติดตาม และเสนอข้อคิดเห็นต่อรูปแบบการนำเสนอ ข้อมูลสถานการณ์ ผลกระทบของแผนพัฒนาที่มีผลต่อภาค เกษตรในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จากสื่อออนไลน์ นิทรรศการ และสื่อสิ่งพิมพ์จากการรณรงค์					

ภาคผนวก ข

คะแนนแบบสอบถามจำแนกรายข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้ออย่างรอบคอบ แล้วทำเครื่องหมาย ($\checkmark$) ลงในช่องที่ตรงกับระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด

ข้อที่	การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	$\bar{X}$	S.D	ค่าระดับ
1	ท่านติดตามข้อมูลแผน นโยบายที่สนับสนุนกลุ่มเกษตรกรในชุมชน ให้สามารถทำเกษตรกรรมได้อย่างยั่งยืนจากสื่อ	2.97	.745	ปานกลาง
2	ท่านได้รับข้อมูล บทวิเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาที่คำนึงถึงความมั่นคงทางอาหารของประเทศจากสื่อ	3.14	.575	ปานกลาง
3	ท่านรู้ว่าพื้นที่การเกษตรในชุมชน เป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญ ของประเทศจากการเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ ในพื้นที่	3.38	.580	ปานกลาง
4	ท่านรับข้อมูลความสำคัญของการทำเกษตรกรรมอย่างยั่งยืนได้จากสื่อ	3.02	.858	ปานกลาง
5	ท่านเคยได้รับข้อมูลจากสื่อ ว่ามะม่วงน้ำดอกไม้ของจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นมะม่วงที่มีคุณภาพส่งออกไปหลายประเทศ	3.19	.572	ปานกลาง
6	ท่านได้ฟังคำบอกเล่าจากคนเก่า คนแก่ในชุมชนว่าลำคลองในชุมชนของท่านมีปลาหลากหลายชนิด	3.93	.624	มาก
7	ท่านได้รับข้อมูลจากการรณรงค์ต่างๆ ในพื้นที่ว่า อาหารที่หลากหลายจำนวนมากถูกผลิตมาจากพื้นที่ในชุมชนของท่าน	3.39	.606	ปานกลาง
8	ท่านสังเกตเห็นว่ามีคนหลายกลุ่มเข้ามาเรียนรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ตำบลคูยายหมี	3.80	.700	มาก
9	ท่านไม่เคยติดตามข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งอาหาร และความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน	2.64	.841	ปานกลาง
10	ท่านเห็นข่าวการปล่อยน้ำเสีย และทิ้งขยะสารพิษต่างๆ ลงในแหล่งน้ำ และพื้นที่สาธารณะในชุมชนของท่านจากสื่อ	3.00	.782	ปานกลาง
11	ท่านรับฟังข้อเสนอ แนวทาง ในการพัฒนาพื้นที่ และร่วมกันรักษาฐานอาหารของชุมชนอย่างยั่งยืนจากคนในชุมชน	3.30	.681	ปานกลาง

หมายเหตุ : คะแนนเป็นคะแนนดิบ ที่ไม่ได้กลับค่าคะแนนในข้อคำถามที่มีความตรงกันข้าม

ข้อที่	การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	$\bar{X}$	S.D	ค่าระดับ
12	ท่านเคยรับฟังรายงานการศึกษาผลกระทบต่อด้านสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน กรณีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินเขาหินซ้อน จากเวทีรายงานผลการศึกษาที่ถูกจัดขึ้นในพื้นที่	3.17	.675	ปานกลาง
13	ท่านได้รับข้อมูลพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ว่าเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรดิน และน้ำ จากสื่อ	3.28	.736	ปานกลาง
14	ท่านได้รับข้อมูลจากสื่อ เกี่ยวกับจังหวัดฉะเชิงเทราว่าเป็นพื้นที่ผลิตอาหารที่สำคัญของคนในสังคมเมือง เช่น กรุงเทพมหานคร	3.17	.566	ปานกลาง
15	ท่านติดตามข้อมูลการวิเคราะห์สถานการณ์ และผลกระทบจากแผนพัฒนาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับพื้นที่การเกษตรในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราจากสื่อ	3.16	.582	ปานกลาง
16	ท่านเคยเห็นสื่อนำเสนอปัญหาวิกฤติเรื่องน้ำ ที่เกิดจากโรงไฟฟ้าถ่านหิน	2.93	.766	ปานกลาง
17	ท่านติดตามข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมของโรงไฟฟ้าถ่านหินจากสื่อ	3.15	.663	ปานกลาง
18	ท่านได้ฟังข้อเสนอทางเลือกในการขอให้รัฐประกาศใช้กฎหมายผังเมืองในจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่สามารถปกป้องพื้นที่การเกษตร พื้นที่ผลิตอาหารของชุมชน จากกิจกรรมการเคลื่อนไหวของแรงค์ต่างๆ	3.10	.714	ปานกลาง

หมายเหตุ : คะแนนเป็นคะแนนดิบ ที่ไม่ได้กลับค่าคะแนนในข้อคำถามที่มีความตรงกันข้าม

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้ออย่างรอบคอบ แล้วทำเครื่องหมาย ($\checkmark$) ลงในช่องที่ตรงกับระดับการได้รับการสนับสนุน ของผู้ตอบแบบสอบถามที่สุด

ข้อที่	การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย	$\bar{X}$	S.D	ค่าระดับ
1	เมื่อท่านประสบปัญหา ไม่สามารถทำการเกษตรได้ ท่านได้รับกำลังใจจากเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก	3.40	.853	ปานกลาง
2	ท่านได้รับคำแนะนำจากกลุ่มเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก เกี่ยวกับวิธีการทำการเกษตรอย่างยั่งยืน โดยไม่ต้องใช้สารเคมี	3.44	.669	ปานกลาง
3	ท่านได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับนวัตกรรม เทคนิค องค์ความรู้ใหม่ๆ ในการทำเกษตรจากกลุ่มเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก	3.20	.680	ปานกลาง
4	ท่านได้รับคำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการคัดเลือก และจัดการเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมกับแปลงเกษตรจากเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก	3.11	.812	ปานกลาง
5	ท่านได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการที่ปลอดภัยในการจัดการกำจัดวัชพืช แมลงและศัตรูพืช จากเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก	3.23	.685	ปานกลาง
6	ท่านไม่สามารถปรึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาด้านการทำเกษตรจากเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิกได้	2.27	.692	น้อย
7	ท่านได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากกลุ่มเครือข่ายที่ท่านร่วมเป็นสมาชิก ให้ไปแลกเปลี่ยน และเยี่ยมชมแปลงต้นแบบในการทำเกษตรยั่งยืน เกษตรอินทรีย์	3.23	.714	ปานกลาง
8	ท่านได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกลุ่มเครือข่ายที่ท่านร่วมเป็นสมาชิก เพื่อนำมาพัฒนาระบบแปลงเกษตรของท่านให้มีความยั่งยืน	3.29	.644	ปานกลาง
9	ท่านได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก ด้วยการรับซื้อผลผลิตจากแปลงเกษตรของท่าน	3.25	.696	ปานกลาง

หมายเหตุ : คะแนนเป็นคะแนนดิบ ที่ไม่ได้กลับค่าคะแนนในข้อคำถามที่มีความตรงกันข้าม

ข้อที่	การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย	$\bar{X}$	S.D	ค่าระดับ
10	เมื่อท่านต้องการเงินมาใช้ในการแก้ปัญหาด้านการผลิตภายในแปลง ท่านสามารถกู้ยืมเงินจากเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก	3.35	.716	ปานกลาง
11	เครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก ไม่มีการจัดสรรงบประมาณของกลุ่มไว้เพื่อสนับสนุน พัฒนาแปลงเกษตรของกลุ่มสมาชิก	2.34	.644	น้อย
12	กลุ่มภาคีเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก มีการจัดบุคลากรเจ้าหน้าที่เข้ามาช่วยหนุนเสริมด้านการจัดการด้านการตลาด หนุนช่วยการจัดการผลิตการเกษตร	3.15	.760	ปานกลาง
13	กลุ่มเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก จัดการประชุมสมาชิกคนอื่นๆ ให้มาช่วยท่านฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่แปลงเกษตรให้มีความยั่งยืน	3.02	.636	ปานกลาง
14	เครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก จัดการประชุมงานขอให้ผู้เชี่ยวชาญ จากหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรต่างๆ ภายนอกเข้ามาหนุนเสริมท่านและสมาชิกในกลุ่มให้สามารถพัฒนาระบบเกษตรไปสู่ความยั่งยืนได้	3.11	.665	ปานกลาง
15	กลุ่มภาคีเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก ไม่มีบุคลากรหรือตัวแทนสมาชิกที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญที่จะสนับสนุนแนะนำท่านเกี่ยวกับการทำเกษตรได้อย่างยั่งยืน	2.35	.654	น้อย
16	กลุ่มเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก จัดกิจกรรมอบรมเสริมศักยภาพในด้านการถ่ายทอดเทคนิค องค์ความรู้ ชุดประสบการณ์การทำเกษตรเพื่อสร้างพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน ให้กับท่าน	3.19	.683	ปานกลาง
17	กลุ่มเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก เปิดโอกาสให้ท่านเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการทำเกษตรยั่งยืน ให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมอบรมที่กลุ่มได้จัดอบรมให้กับผู้สนใจอื่นๆ	2.95	.689	ปานกลาง

หมายเหตุ : คะแนนเป็นคะแนนดิบ ที่ไม่ได้กลับค่าคะแนนในข้อคำถามที่มีความตรงกันข้าม

ข้อที่	การสนับสนุนทางสังคมจากภาคีเครือข่าย	$\bar{x}$	S.D	ค่าระดับ
18	กลุ่มเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิกไม่เคยสนับสนุนท่านให้เข้าฝึกอบรม เรียนรู้เทคนิคการวิเคราะห์ การถ่ายทอดข้อมูล สถานการณ์ นโยบายที่มีผลต่อภาคเกษตร เพื่อให้เท่าทันและรับมือกับผลกระทบที่เกิดขึ้นได้	2.69	.877	ปานกลาง
19	กลุ่มเครือข่ายที่ท่านเป็นสมาชิก จัดกิจกรรมสัมมนา แลกเปลี่ยนการวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบทางนโยบาย ที่มีผลต่อภาคเกษตร และแนวทางการแก้ไขปัญหาระหว่างกลุ่มนักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญ	3.28	.657	ปานกลาง

หมายเหตุ : คะแนนเป็นคะแนนดิบ ที่ไม่ได้กลับค่าคะแนนในข้อคำถามที่มีความตรงกันข้าม

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความผูกพันต่อชุมชน

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้ออย่างรอบคอบ แล้วทำเครื่องหมาย ($\checkmark$) ลงในช่องที่ตรงกับระดับความรู้สึกผูกพันกับชุมชน ของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด

ข้อที่	ความผูกพันต่อชุมชน	$\bar{x}$	S.D	ค่าระดับ
1	ท่านรักพื้นดินในชุมชนของท่าน ซึ่งเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมต่อการทำเกษตร	4.13	.539	มาก
2	ท่านรักป่าไม้ และแม่น้ำ ลำคลองในชุมชนของท่าน ที่เป็นแหล่งอาหารทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ของชุมชน	4.13	.500	มาก
3	ท่านรักในพันธุ์กรรมพืชและสัตว์ที่หลากหลายในชุมชนของท่าน	4.09	.526	มาก
4	ท่านทุ่มเทความรู้ ความสามารถให้สามารถทำการเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมี เพื่อจะได้ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน	3.87	.573	มาก
5	ท่านพร้อมสืบทอดองค์ความรู้ และวิธีการทำเกษตรกรรมยั่งยืนจาก พ่อ แม่ ปู่ย่า ตายาย	3.99	.528	มาก
6	ท่านปรารถนาให้สมาชิกในชุมชนของท่านรับรู้ถึงความสำคัญของแหล่งทรัพยากรในชุมชนอย่างถูกต้องชัดเจน เพื่อให้เกิดการดูแลรักษาร่วมกัน	4.03	.522	มาก
7	ท่านมุ่งมั่นที่จะฟื้นฟู และพัฒนา ทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ในชุมชนของท่าน	4.11	.498	มาก
8	ท่านปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างในการทำกิจกรรมอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของท่าน	3.65	.601	มาก
9	ท่านพัฒนาศักยภาพของตนเองด้านการอนุรักษ์ และพัฒนาเมล็ดพันธุ์ข้าว และผักอย่างสม่ำเสมอ	3.58	.715	มาก
10	ท่านไม่พอใจ ที่คนในชุมชนร่วมกันกำหนดแนวทาง การใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะ และแหล่งน้ำในชุมชนร่วมกัน	2.38	.897	น้อย
11	ท่านมีความภาคภูมิใจที่จะบอกกับคนอื่นว่าเป็นคนในชุมชนตำบลคูยายหมี	4.10	.499	มาก

หมายเหตุ : คะแนนเป็นคะแนนดิบ ที่ไม่ได้กลับค่าคะแนนในข้อคำถามที่มีความตรงกันข้าม

ข้อที่	ความผูกพันต่อชุมชน	$\bar{x}$	S.D	ค่าระดับ
12	ท่านไม่เคยคิดที่จะย้ายถิ่นฐาน ถึงแม้มีโอกาสที่จะย้ายไปอยู่ในชุมชนอื่นที่ดีกว่า	3.59	1.020	มาก
13	ท่านและครอบครัวของท่านรู้สึกไม่มีความสุขที่ต้องอาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคูยายหมี	2.26	1.017	น้อย
14	เมื่อเวลาผ่านไป ท่านรู้สึกรักและผูกพันกับคนในชุมชนของท่านมากยิ่งขึ้น	4.09	.470	มาก
15	ท่านมีความใกล้ชิดและผูกพันกับคนในชุมชนของท่าน	4.10	.493	มาก

หมายเหตุ : คะแนนเป็นคะแนนดิบ ที่ไม่ได้กลับค่าคะแนนในข้อคำถามที่มีความตรงกันข้าม

ส่วนที่ 5 แบบทดสอบความรู้เรื่องสิทธิชุมชน

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้ออย่างรอบคอบ แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ท่านเห็นว่าถูกต้อง

ข้อที่	ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน	จำนวนคนที่ตอบถูก	ค่าร้อยละ
1	ท่าน และคนในชุมชนไม่มีสิทธิที่จะจับปลาในแม่น้ำ ลำคลองสาธารณะของชุมชน	347	96.66
2	ท่าน และคนในชุมชนสามารถเก็บ หาพืชผัก หน่อไม้ เห็ด บริเวณริมคลอง และพื้นที่สาธารณะในชุมชนมาเพื่อบริโภค และจำหน่ายได้	331	92.20
3	ท่านมีสิทธิคัดค้านแผนการพัฒนาจากรัฐ ที่ถูกกำหนดมายังพื้นที่ของท่าน	354	98.61
4	หน่วยงานของรัฐเท่านั้นที่มีสิทธิจัดการ และใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำธรรมชาติ ลำคลองในชุมชน	328	91.36
5	ท่านและคนในชุมชนสามารถออกกฎกติกาของชุมชน ในการปกป้อง และจัดการทรัพยากรร่วมกันได้	349	97.21
6	คนในชุมชนไม่สามารถจะนำข้อมูลผลกระทบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมจากพื้นที่อื่นๆ ที่มีโรงไฟฟ้าถ่านหิน มาอ้างอิงต่อการพัฒนาในพื้นที่ของท่านได้	332	92.48
7	คนในชุมชนไม่สามารถนำกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม ประเพณีเช่น การบวชป่า การเดิน ธรรมยาตรา มาใช้ในการดูแล ปกป้องฐานทรัพยากรในชุมชน	329	91.64
8	ท่านไม่สามารถเรียกร้องให้หน่วยงานรัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินคดีความเอาผิดกับผู้ที่สร้างมลพิษ ทำลายทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุมชนได้	340	94.71
9	หน่วยงานภาครัฐมีสิทธิตัดสินใจแทนคนในชุมชนได้ เมื่อต้องจัดทำโครงการ หรือแผนการพัฒนาชุมชน	310	86.35
10	กฎหมายกำหนดให้คนในชุมชนมีสิทธิเข้าไปร่วมกับหน่วยงานรัฐในการออกแบบแนวทางการพัฒนาชุมชน	344	95.82
11	โรงงานอุตสาหกรรมใกล้เขตชุมชน ไม่สามารถทิ้งขยะพิษจากโรงงานในพื้นที่ของตนเองได้	311	86.63

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้ออย่างรอบคอบ แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับระดับการเข้าร่วมปฏิบัติการ ของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด

ข้อที่	การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร	$\bar{x}$	S.D	ค่าระดับ
1	ท่านเข้าร่วมเวทีเสวนา หรือเวทีการประชุม ที่นำเสนอ และแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับแผนงาน แนวทางการพัฒนาต่างๆ ที่มีผลต่อพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา	2.99	.634	ปานกลาง
2	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ต่างๆ เพื่อติดตามข้อมูลสถานการณ์ของแผนพัฒนาภาคตะวันออก ที่มีผลกระทบต่อแหล่งผลิตอาหารในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จากกิจกรรมการรณรงค์ในพื้นที่	3.17	.697	ปานกลาง
3	ท่านเข้าร่วมฟัง และติดตามรายงานผลการศึกษาประเมินผลกระทบต่อด้านสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม กรณีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินในเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ของสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติปี 2555	3.11	.802	ปานกลาง
4	ท่านติดตามการนำเสนอข้อมูล บทวิเคราะห์โดยผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการ เกี่ยวกับผลกระทบจากแผนพัฒนาของรัฐที่มีผลต่อพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารภายในจังหวัดฉะเชิงเทราผ่านสื่อออนไลน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ	3.21	.590	ปานกลาง
5	ท่านไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อติดตามข้อมูลสถานการณ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อพื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่อาหารในจังหวัดฉะเชิงเทรา	2.33	.646	น้อย
6	ท่านวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบต่างๆ ที่มีผลต่อพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน	3.20	.676	ปานกลาง

หมายเหตุ : คะแนนเป็นคะแนนดิบ ที่ไม่ได้กลับค่าคะแนนในข้อคำถามที่มีความตรงกันข้าม

ข้อที่	การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร	$\bar{x}$	S.D	ค่าระดับ
7	ท่านเข้าร่วมกับกลุ่ม ภาควิชาต่างๆ เพื่อประมวลสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่มีผลต่อพื้นที่ความมั่นคงในจังหวัดฉะเชิงเทรา	3.10	.575	ปานกลาง
8	ท่านร่วมกับกลุ่ม เครือข่ายต่างๆ ในตำบลคูยายหมี ทบพวน สถานการณ์ และรูปแบบการเกษตร เช่นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว การใช้สารเคมีการเกษตร ว่ามีผลต่อความปลอดภัย และความหลากหลายของอาหารที่บริโภคในจังหวัดฉะเชิงเทราอย่างไร	3.13	.578	ปานกลาง
9	ท่านไม่เคยวิเคราะห์ผลกระทบด้านสุขภาพ และพื้นที่เกษตรกรรม การก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินในเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา	2.31	.745	น้อย
10	ท่านร่วมกับกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ตำบลคูยายหมี หาแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน	3.25	.593	ปานกลาง
11	ท่านร่วมกับกลุ่มเครือข่ายต่างๆ หาแนวทางการติดตามข้อมูล สถานการณ์การพัฒนาต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา	3.17	.607	ปานกลาง
12	ท่านเข้าร่วมกับกลุ่มเครือข่ายในพื้นที่ วางแผนกิจกรรมรณรงค์ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพการผลิต และแนวทางการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารของจังหวัดฉะเชิงเทรา	3.05	.637	ปานกลาง
13	ท่านไม่เคยร่วมวางแผนกับกลุ่ม เครือข่ายในชุมชนกับการสร้าง และฟื้นฟูพื้นที่อาหารในตำบลคูยายหมี	2.20	.609	น้อย
14	ท่านร่วมกับกลุ่ม เครือข่ายในพื้นที่ จัดทำข้อเสนอในการพัฒนา และสนับสนุนการทำเกษตรยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรากับภาครัฐ	3.15	.667	ปานกลาง
15	ท่านเลือกซื้อผลผลิตเกษตรอินทรีย์ จากกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา	3.39	.790	ปานกลาง

หมายเหตุ : คะแนนเป็นคะแนนดิบ ที่ไม่ได้กลับค่าคะแนนในข้อคำถามที่มีความตรงกันข้าม

ข้อที่	การมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร	$\bar{x}$	S.D	ค่าระดับ
16	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ เพื่อให้ข้อมูลสร้างความเข้าใจต่อสาธารณะและคนในชุมชนเกี่ยวกับแผนพัฒนา และรูปแบบการสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน	3.37	.597	ปานกลาง
17	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวกของกลุ่ม ภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อเจรจาตัดค่านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา	3.19	.806	ปานกลาง
18	ท่านร่วมทำเกษตรอินทรีย์ และถ่ายทอดขยายองค์ความรู้การทำเกษตรอย่างยั่งยืน ร่วมกับกลุ่มเกษตรอินทรีย์ อำเภอสนามชัยเขต	2.95	.766	ปานกลาง
19	ท่านร่วมสนับสนุนปัจจัยต่างๆ เช่น เงินทุน ข้อมูล องค์ความรู้ และแรงงาน สำหรับกิจกรรมการเคลื่อนไหวกรณรงค์ตัดค่านแผนการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดฉะเชิงเทรา	3.38	.774	ปานกลาง
20	ท่านไม่เคยทำงานหรือเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม เครือข่ายในพื้นที่ เพื่อร่วมพัฒนา พื้นฟูทรัพยากรดิน และน้ำ ในตำบลคูยายหมี่	2.16	.643	น้อย
21	ท่านร่วมติดตาม ประเมินผลความเข้าใจของสาธารณะและคนในชุมชนเกี่ยวกับแผนพัฒนา และรูปแบบการสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน	3.45	.734	ปานกลาง
22	ท่านเข้าประชุมร่วมกับภาคี เครือข่ายในพื้นที่ เพื่อประเมินผลการดำเนินกิจกรรมการเคลื่อนไหวก ตัดค่านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา	3.12	.761	ปานกลาง
23	ท่านติดตาม และเสนอข้อคิดเห็นต่อรูปแบบการนำเสนอข้อมูลสถานการณ์ ผลกระทบของแผนพัฒนาที่มีผลต่อภาคเกษตรในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จากสื่อออนไลน์ นิทรรศการ และสื่อสิ่งพิมพ์จากการรณรงค์	3.16	.807	ปานกลาง

หมายเหตุ : คะแนนเป็นคะแนนดิบ ที่ไม่ได้กลับค่าคะแนนในข้อคำถามที่มีความตรงกันข้าม

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นภวรรณ งามขำ
วัน เดือน ปี เกิด	28 สิงหาคม 2523
สถานที่เกิด	จังหวัดขอนแก่น
ที่อยู่ปัจจุบัน	363 หมู่11 ตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

